

TARTU ÜLIKOOL
ÕIGUSTEADUSKOND
TSIVILÕIGUSE ÕPPETOOL

Katrin Jennsen

EESTI VABAKUTSELISTE KOHTUTÄITURITE TASUSTAMISE ALUSED JA
ARENG ALATES 2001. AASTAST

Magistritöö

Juhendajad: Jaanus Ots (MA)

Villu Kõve (Ph.D)

2013

SISUKORD

SISUKORD.....	2
SISSEJUHATUS	3
1. TÄITURITASU MÄÄRATLEMINE JA TASU MÄÄRAMISE ALUSED.....	7
1.1 Kohtutäituri tasustamisest Eesti taasiseseisvumise järgsest perioodist kuni täitemenetluse reformini 2001. aastal	7
1.2 Täituri tasu määramine	11
1.3 Kohtutäituri tasustamise alused	15
1.3.1 Menetluse alustamise tasu.....	18
1.3.2 Vabatahtliku täitmise tähtaeg täituri tasu määramise elemendina	20
1.3.3 Täituri tasu täitemenetluse lõppemise korral nõude varasema lõppemise tõttu.....	22
1.3.4 Täituri tasu sissenõutavaks muutumine	26
2. SISSENÕUDE SUMMAST SÕLTUV KOHTUTÄITURI PÕHITASU, KINDLA TASUMÄÄRAGA TOIMINGUTE TASUSTAMINE NING LISATASUD.....	29
2.1 Sissenõude summast sõltuv kohtutäituri põhitasu	29
2.2 Täituri tasu kindla tasumääraga toimingutelt.....	36
2.3 Kohtutäituri lisatasu täitemenetluses	39
2.4 Täituri tasu elatusraha nõudelt	45
3. KOHTUTÄITURI AMETITOIMINGU TASUSTAMISE ARENGUSUUNAD.....	50
3.1 Õigusnormi tõlgendamine tasu määramise elemendina	50
3.2 Kohtutäituri tegevuse jätkusuutlikkus.....	56
KOKKUVÕTE	61
SUMMARY	67
KASUTATUD ALLIKAD	71
1. Kasutatud kirjandus	71
2. Kasutatud normatiivmaterjal.....	74
3. Kasutatud kohtupraktika	76
4. Kasutatud muud materjalid	76
LISAD.....	77
Täituri tasude võrdlustabel.....	77

SISSEJUHATUS

2001. aasta 1. märtsist kehtestati Eestis tsiviiltäitemenetluses vabakutseliste kohtutäiturite süsteem ning ühes sellega määrati kindlaks täiturite tasustamise alused ja põhimõtted. Tasustamise aluspõhimõtteid ning tasu suuruseid on korduvalt ning lühikeste ajavahemike järel muudetud. 2001. aastal vastuvõetud seadusele järgnesid tasuregulatsiooni olulisemad muudatused aastatel 2003, 2006, 2008 ja 2010. Kuna täitemenetlus on sageli aastatepikkune protsess, siis on kõikide kohtutäiturite menetluses küllaldaselt nõudeid kõikide kehtinud tasuregulatsioonide perioodidest, mistõttu täituritasu regulatsioon on muutunud kaootiliseks, raskesti jälgitavaks ning -rakendatavaks.

Ühelt poolt on kohtutäiturite tasumäärade sagedase muutmise tinginud majanduslik olukord, teisalt sunnib tasustamise aluseks olevaid põhimõtteid sagedasti muutma asjaolu, et kohtutäituri ametit vabakutsena on Eestis veel lühiajaliselt praktiseeritud ning töö õigete ja õiglaste lahendusteni jõudmiseks alles käib. Siinkohal tuleb meeles pidada, et tegemist on valdkonnaga, mis piirab oluliselt kodaniku õiguseid, ning seejuures on arusaadav seaduslooja tahe kehtestada kohtutäiturite töö tasustamiseks õigusriigile sobivaimad võtted ning ulatus. Samas ei pruugi rutakad seadusemuudatused olla alati piisavalt läbi mõeldud, et kodaniku põhiõiguseid vajalikul määral kaitsta ja tagada, ning sagedane tasustamis põhimõtete muutmine võib anda soovitud vastupidise tulemuse.

Euroopa Liidu (edaspidi EL) tasandil kohtutäiturite tasustamist reguleeritud ei ole ning antud valdkond on täielikult liikmesriikide pädevuses. Küll aga on väljendatud seisukohta, et ka EL tasandil on oluline, et täitemenetluse kulud liikmesriikides oleksid läbipaistvad, tasud seadusega kindlaks määratud, vastavad regulatsioonid kättesaadavad (kättesaadavus internetis) ning tasude määramise põhimõtted ja alused üheselt mõistetavad ja arusaadavad (selguse kontseptsioon). Nimetatud tingimuste täitmine tagaks EL liikmesriikide kodanikele võrdsed õigused omavahelises finantssuhtluses.¹

¹ J. Lhuillier; D. Lhuillier-Solenik; G. C. Nucera; J. Passalacqua. European Commission for the Efficiency of Justice. (CEPEJ) Enforcement of Court Decisions in Europe. Lk 32-38. Internetis kättesaadav aadressil:

http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/series/Etudes8Execution_en.pdf

Eelnevat arvesse võttes leian, et valitud teema ja valdkonna detailsem käsitlemine on vajalik, et teha ettepanekuid vastava seadusandluse täiendamiseks ja parandamiseks ning ideaalis saavutada seadusandluse muutmise. Täiturite tasustamise põhimõtetes suurema stabiilsuse saavutamiseks ning kiirete ja oluliste, kuid läbimõttlemata seadusemuudatuste vältimiseks on vajalik piisavalt põhjalik analüüs, millele võiks järgneda tulemustele vastav regulatsioon. Regulatsioon peaks jätma võimalikult vähe ruumi kaheti arusaamisele ning väärtõlgendustele. Loomulikult on ka kohtutäituri tasustamist reguleerivatele seadustele iseloomulik teatud abstraktsus, kuid kohtutäituri tasustamise küsimustes võib liiga abstraktne seadusetekst tähendada võlgniku jaoks koormavat täitemenetlust. Eesti Vabariigi põhiseaduse § 11 kohaselt tohib isiku õigusi ja vabadusi piirata ainult kooskõlas põhiseadusega. Need piirangud peavad olema demokraatlikus ühiskonnas vajalikud ega tohi moonutada piiratavate õiguste ja vabaduste olemust.² Täitemenetlus kui üks riiklik õiguste tagamise vahend sissenõudja jaoks ning õiguste piiramise vahend võlgniku jaoks peab olema piisavalt reguleeritud, saavutamaks optimaalseimat õiguslikku eesmärki ning tagamaks täitemenetluse efektiivsust ilma lubamatult ning õigustamatult repressiivsete vahenditeta.

Toimiv täitemenetlussüsteem on riigi huvides ning seetõttu peab riik leidma sobiva tasustamissüsteemi, mis tagab täiturite motiveerituse ning võlgnike kaitse ebaproportsionaalse tasu eest. Sellise süsteemi finantseerimise määravad vastava riigi ühiskondlikud väärtushinnangud. Täitemenetlusnormid jagunevad täitemenetluse läbiviimise ning täituritasu määramise ja sissenõudmise regulatsioonideks. Seega täitemenetlusõiguse üheks oluliseks osaks on täitemenetluse finantseerimise regulatsioon. Leian, et finantseerimise allikast lähtuvalt võib olla neli süsteemi: menetlust finantseerib riik, menetlust finantseerib võlgnik, menetlust finantseerib sissenõudja või menetluse finantseerimine on kombineeritud erinevate osapoolte vahel. Täitemenetlusliku regulatsiooni üheks osaks ongi sellise poliitilise otsuse langetamine ning rakendamine täitemenetluse finantseerimiseks.

Kuna lisaks eeltoodud probleemidele on puudulik ka magistr töö teema käsitlemine eestikeelses teoreetilises kirjanduses, on Eestis kehtivate kohtutäituri tasustamise

² Eesti Vabariigi põhiseadus. 28.06.1992. RT I 1992, 26, 349 § 11

põhimõtete näol tegemist aktuaalse uurimisobjektiga. Samuti on nimetatud teema päevakorral/päevakajaline kohtupraktikas, sh Riigikohtu praktikas.

Käesoleva töö eesmärgiks on teada saada, kas arvukad täituritasu regulatsiooni muudatused on täitnud oma eesmärgi ning kas ja millises ulatuses on kehtiva seaduse väljatöötamisel arvesse võetud eelnevate seadusemuudatustega saavutatud tulemusi. Sellest lähtuvalt on püstitatud hüpotees, et kehtivas seadusandluses ei ole täituritasu regulatsiooni osas jõutud rahuldava tulemuseni.

Käesolevas töös olen lisaks võrdlevale ja analüüsivale meetodile kasutanud ka empiirilist meetodit, lisatud on isiklikust töökogemusest tulenevaid tähelepanekuid ning arvamusi. Analüüsitud on Eesti õigust võrdluses Prantsuse, Rootsi ning osaliselt Šoti õigusega.

Töö koosneb kolmest peatükist. Esimeses peatükis käsitlen esmalt lühidalt kohtutäiturite õiguslikku olukorda täitemenetluses enne 2001. aasta täitemenetluse reformi, mille tulemusena alustasid tööd vabakutselised kohtutäiturid. Ülevaade on vajalik, et selgitada tänase täitemenetlussüsteemi tausta. Järgmisena keskendun täituritasu olemusele, täituritasu institutsioonilisele kuuluvusele õiguslikul maastikul ning kohtutäituri tasustamise alustele ja üldistele põhimõtetele. Teises peatükis käsitlen sissenõude summast sõltuvat täituritasu suurust ning toimingupõhist täituritasu. Käsitlen toimunud muutuseid ning analüüsin kehtinud redaktsioonide erinevusi ja sarnasusi alates 1. märtsist 2001. aastal kehtima hakanud kohtutäituri seadusest kuni praegu kehtiva redaktsioonini. (Siinjuures tuleb arvestada asjaoluga, et kuigi tegemist on valdavas osas redaktsioonidega, mis tänaseks on kehtivuse kaotanud ja seetõttu võiks esmapilgul arvata, et on sellega minetanud ka oma aktuaalsuse, toimub siiski nimetatud redaktsioonide kohaldamine jätkuvalt tuhandete nõuete sissenõudmisel, lähtuvalt täitemenetluse alustamisest vastava redaktsiooni kehtimise ajal.) Samuti on vaatluse all teised kohtutäituri tasustamise põhimõtete rakendamisele kohaldatavad õigusaktid. Võrdlusmaterjalina kasutan peamiselt Eesti täitemenetluse reformi eeskujuks olnud Prantsuse õigust, samuti Rootsi õigust, kuna tegemist on riikliku täitemenetlussüsteemiga, mis võimaldab käsitleda Eestis kehtivast erinevat süsteemi. Kolmas vaadeldav õigussüsteem (Šoti) kasutab nii riiklikke kui ka vabakutselisi kohtutäituriid. Peatüki eesmärgiks on näidata kohtutäiturite tasustamise põhimõtete muutuseid alates 2001. aastast, luua ülevaade regulatsiooni olukorrast ning analüüsi tulemusena anda hinnang regulatsiooni edukusele. Kolmandas peatükis pakun

esimeses ja teises peatükis käsitletud materjali pinnalt muuhulgas välja omapoolsed arengusuunad: hinnangud ja ettepanekud õigusliku regulatsiooni muutmiseks. Lisaks käsitlen olulisemaid elemente kohtutäiturite tasustamises EL tingimustes.

Magistritöö piiratud mahu tõttu ei käsitle ma käesolevas töös täituritasu ettemaksuga seonduvat, täitekulu nõuet ega täituritasusid erimenetluses. Nimetatud teemade näol on tegemist mahukate uurimisobjektidega ning nende vajalikul määral käsitlemiseks oleks otstarbekas läbi viia iseseisev uurimus.

1. TÄITURITASU MÄÄRATLEMINE JA TASU MÄÄRAMISE ALUSED

1.1 Kohtutäituri tasustamisest Eesti taasiseseisvumise järgsest perioodist kuni täitemenetluse reformini 2001. aastal

Alates Eesti Vabariigi väljakuulutamisest 1918. aastast on Eestis kohtutäituriid õigusliku staatuse poolest olnud nii riigiametnikud, praegu vabakutse esindajad, kuid ka segu mõlemast süsteemist. Eesti taasiseseisvumisega 1991. aastal võeti vastu uued kohtute ning kohtutäiturite tööd korraldavad seadusandlikud aktid. 1991. aastal võeti vastu Eesti Vabariigi kohtute seadus³, mille kolmandas osas oli sätestatud ka kohtutäiturite õiguslik staatus. Täiturid tegutsesid edasi maa- ja linnakohtute juures riigiametnikena. 31. juulist 1993. aastal jõustus täitemenetluse seadustik,⁴ millega loodi täitevbürood täitevameti koosseisus. Täitevamet oli Justiitsministeeriumi koosseisus olev riigiasutus, mis hõlmas endas nii tsiviil- kui kriminaaltäitemenetlust. Tsiviiltäitemenetlus oli koondatud täitevbüroo tegevusse. Täiturid said riigilt ametipalka ning lisaks sellele teatud täitetoimingute läbiviimise eest lisatasu. Lisatasu mõisteti võlgnikult välja täitevbüroo direktori määruse alusel. Palkade ja lisatasude suurus kehtestati Vabariigi Valitsuse määrusega täitevametnike teenistumäärustik⁵ ning edasi jäi osaliselt kehtima ka Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus 1989. aastast Eesti NSV kohtu- ja notariaaditöötajate töötasustamise kohta.⁶ Täituritel oli võimalik saada lisaks ametipalgale ja lisatasudele läbiviidud toimingute eest, direktori otsuse alusel, ühe kuu ametipalga ulatuses toetust tervise parandamiseks puhkusele minnes või puhkuselt tulles ning sama suures ulatuses

³ Eesti Vabariigi kohtute seadus. 20.11.1991. RT 1991, 38, 472, § 32

⁴ Täitemenetluse seadustik. 21.06. 1993. RT 1993, 49, 693

⁵ Täitevametnike teenistumäärustik. Vabariigi Valitsuse määrus. 24.05.1994. nr 186

⁶ Eesti NSV kohtu- ja notariaaditöötajate töötasustamise kohta. Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus. 21.11.1989. ENSV Teataja 1989, 37, 571; RT 1991, 1, 14; 30, 372; 45, 576

jõulutoetust. Samuti muid toetuseid, lisatasusid ja preemiad, kui selleks jätkus täitevosakonna vahenditest raha.

1997. aastal viidi läbi reform ning tsiviiltäitemenetluse organid eraldati kriminaal-täitemenetluse organitest. Kohtutäiturid jäid endiselt riigiametnikeks ning tegutsesid uuesti kohtute juures asuvates täitevosakondades. Tasu koosnes endiselt ametipalgast ning lisatasudest. Kohtutäituri lisatasustatavateks toiminguteks olid vallas- ja kinnisvara arest ja müük, ruumist väljatõstmine ning sissenõude pööramine võlgniku pangakontole. Lisatasude määrad olid kehtestatud lähtudes nõude summast ja vara hinnast. Vallasvara müügi korral sai kohtutäitur lisatasu kuni 500 kroonise (32 €) asja müümise eest 25 krooni (1.6 €). Sealt edasi juba kindla summani fikseeritud lisatasu määra alusel, ning seda ületava summa korral lisaprotsent vara müügihinnast. Vara arestimise eest ilma asja müügita oli lisatasu määr kehtestatud 25% müügi korral saadavast lisatasust ning kinnisasja arestimise eest 12.5%. Kinnisvara müügi korral ja sissenõude pööramisel võlgniku pangakontole oli lisatasuks aga 50% vallasvara müügi kohta kehtestatud tasumääradest. Väljatõstmise eest saadav lisatasu olenes ruumi suuruselt ning algas 100 kroonist (6.4 €) ning suurenes iga järgneva 20 m² kohta üle 50m² ruumi korral, 40 krooni (2.5 €) võrra. Nimetatud lisatasud mõisteti võlgnikult välja koos lisatasule lisanduva sotsiaalmaksuga ning kanti täitevosakonna deposiitarvele, kust maksti kohtutäituritele välja lisatasud ning sotsiaalmaks riigituludesse.⁷

Kuna ka täitevbüroode reorganiseerimine täitevosakondadeks ei andnud tsiviil-täitemenetluses soovitud tulemust, oli vajalik läbi viia ulatuslikum ja põhimõttelisem reform täitemenetlusõiguses. Elanikkonna õigusteadvuse- ja kuulekuse madal tase, millele omakorda aitas kaasa täitemenetluse madal efektiivsus, mis omakorda oli tingitud mitmetest asjaoludest nagu kõrghariduseta ning töömotivatsioonita täiturid, andsid küllaldase põhjuse süsteemi reformimisvajaduseks. Nii asuti 1999. aastal välja töötama vabakutseliste kohtutäiturite institutsiooni loomist. Reformi kontseptsiooni kinnitas

⁷ Lisatasustatavad täitetoimingud ja lisatasumäärad. Vabariigi Valitsuse määrus 25.11.1997. nr 221. RT 1997, 85, 1442

Vabariigi Valitsus heaks 18. jaanuaril 2000 ning 1. märtsist 2001 oli reform vabakutseliste kohtutäiturite ametisse kinnitamisega lõpule viidud.⁸

Eesti täitemenetluse reformi väljatöötamisel oli peamiseks eeskujuks Prantsusmaa vabakutselise kohtutäituri amet. Prantsuse täitemenetluse süsteem (mis tuleb ka käesolevas magistritöös vaatluse alla) reformiti 1991. aastal, mil sai kuju praegu kehtiv regulatsioon.⁹ Nimetatud seadus on kaugeleulatuva reformi tulemuseks. Enne nimetatud reformi reguleeris täitemenetluse läbiviimist 1806. aasta Napoleoni tsiviilkoodeks ning nimetatud sätteid polnud varem reformeeritud. Reformi eesmärgiks seati adekvaatse täitemenetlussüsteemi kehtestamine, mis arvestaks tänapäevaste varasuhetega ja sissenõudja kasuks teostavate toimingutega (vallasvara arest, mootorsõiduki arest, pangaseifis hoiustatud vallasvara arest). Samuti seati eesmärgiks võlgniku vara arvelt sissenõude rahuldamise lihtsustamine.¹⁰

Kuigi Prantsuse vabakutseliste kohtutäiturite õiguslik seisund võeti üle ka Eestis, kujunesid täiturite tasustamise põhimõtete osas ulatuslikud erinevused. Prantsuse süsteemis kujuneb kohtutäituri sissetulek peamiselt toimingupõhiselt ning tasu suurus on otseses sõltuvusest menetluse mahust, ehk nõude rahuldamiseks teostatud toimingute hulgast. Eesti kohtutäiturite tasu moodustub peamiselt nõudepõhiselt. Nõude rahuldamiseks teostatud toimingute hulk on täituritasu kujunemise elemendina vähetahtis.¹¹ Samuti on Prantsuse süsteemis oluliselt suurem vastutus täituritasu osas sissenõudjal, kui Eesti vabakutseliste kohtutäiturite tasu puhul täituritasu ettemaksu näol.

⁸ J. Ots, juhendaja T. Tampuu. Tsiviiltäitemenetluse ja kohtutäituri institutsiooni areng pärast Eesti Vabariigi iseseisvuse taastamist. Magistritöö. Tartu Ülikool, õigusteaduskond, tsiviilõiguse õppetool. 2002, lk 95

⁹ Décret n°96-1080 du 12 décembre 1996. Décret portant fixation du tarif des huissiers de justice en matière civile et commercial. Internetis kättesaadav aadressil:
<http://www.lerecouvrement.com/decret12121996.html>

¹⁰ M. Adenas; B. Hess; P. Oberhammer. Enforcement Agency Practice in Europe-JAI/02/FPC/19/UK. lk 155. Internetis kättesaadav aadressil:
http://www.biicl.org/files/5001_enforcement_agency_practice_in_europe.pdf

¹¹ Nimetatud põhimõttes sisaldub ka erandeid, mida käsitletakse käesolevas magistritöös edaspidi.

Rootsis kehtiv täitemenetlussüsteem on heaks näiteks Eestis varasemalt kehtinud riiklikust kohtutäituri süsteemist, mis seal tänaseni edukalt toimib. Rootsi kohtutäituri staatus sarnaneb varasemalt Eestis kehtinud täitevosakondade süsteemiga ning kannab nimetust *Kronofogdemyn digheten*. Nimetatud asutus viib läbi täitemenetlust eraõiguslike nõuete suhtes. (Avalik-õiguslike nõuete sissenõudmisega tegeleb *Riksskatteverket-maksuamet*)¹² Nimetatud asutuse pädevuses on ka otsuste tegemine rahaliste nõuete sissenõudmises. Tegemist on menetlusega, mille tulemusena kas tunnustatakse nõuet või lükatakse see tagasi. Nimetatud menetlus asendab kohtumenetlust ja tulemuseks on võla tunnustamine nagu ka kohtumenetluses, kuid on kohtumenetlusest märkimisväärselt odavam. Avalduse läbivaatamine ja edasine täitemenetlus on korraldatud nii, et sissenõudja ei saa rahalise nõude avaldust esitada otse kohtutäiturile täitemenetluse alustamiseks, vaid vastav avaldus esitatakse piirkondlikule täitemenetluse büroole, kus viiakse läbi protseduur, mille käigus tehakse kindlaks, kas esitatud nõue/otsus on kehtiv ning seejärel määratakse täitur, kelle menetlusse nõue suunatakse.¹³ (Nimetatud menetluse alustamisel kuulub sissenõudja poolt tasumisele avalduse esitamise tasu (*ansökningsavgift*) suurusega 300 SEK (33.57 €).¹⁴)

Ka Eestis on arutatud võimalust anda kõikide avalik-õiguslike nõuete suhtes täitemenetluse läbiviimise õigus Maksu- ja Tolliametile.¹⁵ Seega viiksid edaspidi kohtutäituri läbi täitemenetlust üksnes era-õiguslike nõuete suhtes, sarnaselt Rootsi kohtutäituritele. Leian et nimetatud muudatus kohtutäiturite poolt menetletavate nõuete osas seaks ühtlasi ohtu Eesti kohtutäiturite jätkusuutliku tegutsemise. Arvestades asjaolu, et Eesti kohtutäituri amet ei ole haridusseaduses¹⁶ sätestatud nõuetele vastav juriidilist kõrgharidust nõudev ametikoht, ei oleks võimalik kohtutäiturite tegutsemisvaldkonda

¹² M. Adenas; B. Hess; P. Oberhammer. Op. cit. Lk 229

¹³ Eestis on sarnaseks menetluseks maksekäsu kiirmenetlus, mida teostavad kohtud tsiviilkohtumenetluse seadustiku alusel.

¹⁴ The juridical officer in the European Union. Sweden. The enforcement of court judgements. Internetis kättesaadav aadressil: <http://www.uhj.com/en/ressources/10148/74/suede-en.pdf>.

¹⁵ Justiitsministeeriumi ja Rahandusministeeriumi ühiste kavatsuste protokoll. Aprill 2012. (Koopia autori valduses.)

¹⁶ Eesti Vabariigi haridusseadus. RT I, 2010, 41, 240. § 2²

Rootsi eeskujul laiendada delegeerides kohtutelt kohtutäituritele teatud kindlat tüüpi menetluste läbiviimise pädevuse.

Eesootavate reformide valguses seoses nõuetega, mis kuuluvad kohtutäituri poolt täitemenetluse korras sissenõudmisele, on kohtutäituri pädevuse laiendamine tegutsemisvaldkondade ja sissetulekute suurendamise eesmärgil äärmiselt oluline, kuid see on teostatav üksnes 2001. aasta täitemenetlusreformi ühe eesmärgi- kõrgharidusega kohtutäiturid, saavutamisel täies mahus.

1.2 Täituritasu määratlemine

Täituritasu peamiseks eesmärgiks on katta täitemenetlusega seotud kulud ning kulude katjaks on enamasti võlgnik. Täiteasja menetlemisega on paratamatult seotud kulutused, mis tuleb kohtutäituril teha enne nõude rahuldamist. Samuti on alati teatud hulk nõudeid, mille sissenõudmine täitemenetluse käigus ei õnnestu. Nii kaetaksegi menetluses olevate nõuetega seotud kulutused rahuldatud nõuetelt laekunud täituritasude arvelt. Kehtib põhimõtteline solidaarsusprintsip. Kõik jooksvad kulud hüvitatakse nende arvelt, kes on täitemenetluse kulud juba tasunud. Täituritasude kehtestamisel tuleb samaaegselt tagada võlgniku omandi liigse piirangu lubamatus, täitemenetluse otstarbekus sissenõudja jaoks ning kohtutäituri büroo majanduslik jätkusuutlikus ja tasuvus.

Täitemenetluses on huvitatud ning kohustatud isik ja täituritasu maksmise kohustuse võiks seada ka sissenõudjale, kelle huvides toimingud tehakse. 2001. aastal läbiviidud täitemenetlusreformi eeskujuks olnud Prantsusmaa täitemenetluse regulatsioon sätestab täituritasu maksmise kohustuse rahaliste nõuete sissenõudmisel võlgnikul ja sissenõudjal. Sissenõudja osa täituritasust on seejuures suurem.¹⁷ Käesoleval ajal Eestis kehtivas

¹⁷ Décret n°96-1080 du 12 décembre 1996. (JORF 13 décembre 1996 BOCC n° 11, 11 juin 1997)
Décret portant fixation du tarif des huissiers de justice en matière civile et commercial. Chapitre

seaduses on sellist põhimõtet ka osaliselt kasutatud. Seadusega kindlaksmääratud toimingute tegemise eest maksab täiturile toimingute tegemist taotleval isikul, ehk sissenõudja täitemenetluses. Samuti võib kohtutäitur küsida sissenõudjalt menetluse alustamisel täituritasu ettemaksu,¹⁸ mis ei kuulu tagastamisele, kui täitemenetluse käigus nõuet rahuldada ei õnnestu ja täituritasu ettemaks toimib sellisel juhul ühtlasi menetluse alustamisega seotud kulude hüvitisena. Käesolevaks ajaks on aga täituritasu ettemaksu osas kujunenud olukord, kus konkurents nõuete pärast on kohtutäiturid sundinud avalik-õiguslike nõuete osas (avalik-õiguslikud nõuded aga moodustavad kohtutäituri menetluses olevatest nõuetest valdava enamuse) täituritasu ettemaksu nõudest loobuma. Olen seisukohal, et selline surve ohustab suurel määral täiturite jätkusuutlikku tegevust, kuna just avalik-õiguslike nõuete puhul on rahuldamata jäävate nõuete osakaal suur ja seetõttu toimiv ettemaksu süsteem võimaldaks pinget finantseerimata kulutustele maandada.¹⁹

Kuna täitemenetlus on enamasti võlgniku tegevuse ja/või tegevusetuse otsene tagajärg, võiks pidada igati õiglaseks ning ilmselt ka hetkel kehtivat ühiskondliku moraalitydustust kajastavaks kehtivat põhimõtet, et täitemenetlusest tingitud kulud kannab võlgnik kui menetluse läbiviimise põhjustaja. Selline kulutuste kandmise kohustuse ümberpaigutamine oli ka 2001. aastal toimunud täitemenetluse reformi üheks peaesmärgiks.²⁰ Veelgi enam, täitemenetlus on võlgniku jaoks välditav ning täitemenetluse põhimõtted toetavad olukorda, kus nõuete rahuldamine peaks toimuma ilma täituri vahenduseta ning võlgniku enda initsiatiivil. Võlgniku initsiatiivi suurendamiseks on käesolevaks ajaks seadusesse sisse viidud mitmeid muudatusi, mis peaksid nõuete vabatahtlikku tasumist igati soodustama.²¹ Vabatahtliku nõude tasumise soodustamiseks on igati asjakohane ka põhimõte, et täitemenetlus on koormav ning

III : Droits de recouvrement ou d'encaissement. Internetis kättesaadav aadressil:

<http://www.lerecouvrement.com/decret12121996.html>

¹⁸ Kohtutäituri seadus. 31.12.2009. RT I 2009, 68, 463. § 31, 33

¹⁹ Kuna tegemist on probleemiga, mis ei tulene niivõrd seadusandlusest, vaid mille lahendamine kuulub pigem Kohtutäiturite Koja pädevusse, ei pea ma vajalikuks käesolevas töös nimetatud teemat põhjalikumalt käsitleda.

²⁰ T. Annus. Riigi funktsioonide delegeerimine eraõiguslikele isikutele kohtutäiturite näitel. *Juridica IV 2002*, lk 226

²¹ Kohtutäituri seadus, 2009 (viide 18), § 32

lisakulusid tekitav just võlgniku jaoks ja sissenõudja, kui kahju kannataja enam märkimisväärseid lisakulutusi ei kannu. Samuti välditakse selliselt riigi jaoks liigset kohustust kohtutäituri institutsiooni finantseerimise näol ning ka statistikast nähtub, et vabakutseliste kohtutäiturite tegevus on edukas.²² Võib pidada igati õiglaseks regulatsiooni, millega on ühiskondlik ning ühine, solidaarne kohustus asendatud otsese hüve tarbija kohustusega. Paljud inimesed ei ole oma elus kunagi täitemenetluses osalisteks ning seega ei peaks ka sellise institutsiooni ülalpidajaks olema. Samas ei ole Eestis läbiviidud täitemenetluse reformiga siiski riiklikud, ehk maksukohuslaste ühised kulutused likvideeritud. Riiklikuks kulutuseks on endiselt Justiitsministeeriumil kohtutäiturite järelevalvele tehtavad kulutused ning osaliselt ka kohtute kulutused seoses erinevate vaidmenetlustega täitemenetluse asjades.²³

Küll on aga võlgniku lisakohustuste osas õiguskuulekat käitumist soodustav asjaolu, et täituritasud on kindlaksmääratud suurusega ning kohtutäituril puudub õigus tasu suurust muuta.²⁴ Rahalise või muu täitedokumendis sätestatud kohustuse täitmata jätmine toob alati kaasa lisakulutused seaduses sätestatud ulatuses. Täituritasu suurus on fikseeritud ning sellega on tagatud õiguslikult stabiilne olukord. Selliselt võib järeldada, et täituritasu on võlgniku jaoks isegi teatavat laadi karistava iseloomuga. Siiski karistusõiguse valdkonda täituritasu minu arvates paigutada ei saa. Samuti ei anna täituritasu olemusele vastust maksukorralduse seadus, mis sätestab, et maks on seadusega või seaduse alusel valla- või linnavolikogu määrusega riigi või kohaliku omavalitsuse avalik- õiguslike ülesannete täitmiseks või selleks vajaliku tulu saamiseks maksumaksjale pandud ühekordne või perioodiline rahaline kohustus, mis kuulub täitmisele seaduse või määrusega ettenähtud korras, suuruses ja tähtaegadel ning millel puudub otsene vastutusu maksumaksja jaoks.²⁵ Täituritasu maksmise kohustus on küll ühekordne kohustus ning avalik-õiguslikke ülesandeid kohtutäitur täidab, kuid täituri tegevus ei kvalifitseeru päris vastutatusa tegevuseks ei võlgniku ega sissenõudja jaoks. Küsitav võib küll olla võlgniku soovitavus sellise võlast vabanemise vastutatusa osas, kuid ometi on kohtutäituri tegevusel olemas otsene (positiivne) tulemus ka võlgniku suhtes ja sissenõudja osas on otsene

²² Täitestatistika. Kättesaadav internetis aadressil: <http://www.just.ee/13389>

²³ T. Annus. Op. cit. lk 227

²⁴ Kohtutäituri seadus, 2009 (viide 18), § 28 lg 2

²⁵ Maksukorralduse seadus. 20.02.2002. RT I 2002, 26, 150

vastutasu teenuse näol täiesti olemas.²⁶ Riigikohus on mitmetes oma lahendites²⁷ täituritasu kohta asunud seisukohale, et kohtutäituri, kui avalikku võimu teostava eraõigusliku juriidilise isiku tasu tuleb käsitleda lõivuna. Riigilõivuseaduse kohaselt riigilõiv on seaduses sätestatud juhul ja seaduses sätestatud määras tasutav summa lõivustatud toimingute tegemise eest.²⁸ Põhiseaduse § 113 sätestab, et riiklikud maksud, koormised, lõivud, trahvid ja sundkindlustuse maksed sätestab seadus.²⁹ Põhjalikumalt on Riigikohus analüüsinud lõivu eesmärki oma 22. detsembri 2000. aasta otsuses. Otsuse põhjenduse kohaselt on lõivu eesmärk riigi poolt tehtava konkreetse toimingute kulutuste hüvitamine toimingust huvitatud isiku poolt³⁰ Selle määratluse kitsama tähenduse alla mahuvad praegustest täituritasu erinevatest osadest täitekulud ning menetluse algatamise tasu ja ka tagastamisele mittekuuluv täituritasu ettemaks. Samas tuleb siiski arvestada täituritasust otsesteks kulutusteks mineva osa määramisel eelpoolmainitud solidaarset kulude katmise põhimõtet ning sellise määratluse kohaselt on juba raskem vahet teha, milline osa või liik täituritasust moodustub kulude katmisest ülejääva osa.³¹

Seega on täituritasu seaduse alusel kehtestatud kulupõhine nõue, mille tasumise kohustus on üldjuhul seatud võlgnikule, ehk isikule, kes on põhjendanud tasulise toimingute teostamise. Tasu määramisel peab lähtuma kindlatest standarditest, sarnaselt lõivule ning täituritasu suurus peab vastama täituri teostatava toimingute mahukusele ja keerukusastmele ning tasu määramisel tuleb arvestada proportsionaalsuse põhimõttega. Täituritasu peab olema kooskõlas põhiseaduse printsiipidega ning tasu määramisel peavad olema tasakaalus kõikide täitemenetluse osaliste huvid.

²⁶ A. Alekand. Mis on kohtutäituri tasu? *Juridica IV* 2004, lk 253-254

²⁷ Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi otsus 19. detsembrist 2003 nr. 3-4-1-22-03; Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi otsus 15. juunist 2007 nr. 3-4-1-9-07

²⁸ Riigilõivuseadus. 07.12.2006. RT I 2006, 58, 439. § 2

²⁹ Eesti Vabariigi põhiseadus. 28.06.1992. RT I 1992, 26, 349 § 113

³⁰ Riigikohtu üldkogu otsus 22. detsembrist 2000 nr. 3-4-1-10-00

³¹ A. Alekand. Op. cit. lk 253-254

1.3 Kohtutäituri tasustamise alused

Kohtutäituri seadus (KTS) sätestab, et täituritasu maksma kohustatud isik on võlgnik või seaduses sätestatud juhtudel ametitoimingu teostamist taotlev isik.³² Täitemenetluse seadustik (TMS) lisab loetelule veel täitekulud, mida ei loeta küll täituritasu hulka, kuid moodustavad siiski võlgnikul lasuva kohtutäiturile makstava rahalise nõude.³³ Täituritasu suurus on alati kindlaks määratud seadusega. Rahaliste nõuete puhul on tasu suurus fikseeritud ning määratav kohtutäituri seadusega sätestatud vastava tabeli alusel.³⁴ Mitterahaliste nõuete puhul on täituritasu määratud iga toimingu eest eraldi ning ammendava loeteluna toodud kohtutäituri seaduses. Täitemenetluse väliselt toimetab kohtutäitur veel tasulist erimenetlust³⁵, mis kuulub kohtutäituri tööülesannete hulka väljaspool täitemenetlust.

2001. aasta 1. märtsist jõustunud kohtutäituri seadusega³⁶ ning Justiitsministri määrusega kohtutäituri tasude kohta³⁷ sätestati esmakordselt Eesti vabakutseliste kohtutäiturite tasustamise alused ning tasumäärad. Kohtutäituri toiming muutus tasuliseks ning tasu koosnes ühest kindlaksmääratud summast, mille suurus oli sätestatud Justiitsministri määruuses. Lisatasud olid ettenähtud toimingute teostamise eest väljaspool kohtutäituri büroo asukohta. Täituritasu määrati lähtudes nõude summast või täituri poolt teostatavast toimingust. Eraldi tasu määramise põhimõtted kehtisid elatusraha sissenõudmisel ning dokumendi või tõendist koopia valmistamise kuludeks. Lisaks eelpoolnimetatud tasule kuulusid kohtutäituri poolt sissenõudmisele ka täitemenetluses tekkinud täitekulud. Täituritasu nõuti võlgnikult sisse koos sundtäitmisel oleva nõudega. Solidaarvõlgnikud vastutasid sarnaselt põhinõude tasumise eest ka kohtutäituri nõuete tasumise eest

³² Kohtutäituri seadus, 2009 (viide 18), § 28, 29, 30

³³ Täitemenetluse seadustik. 20.04.2005. RT I 2005, 27, 198 § 37

³⁴ Kohtutäituri seadus, 2009 (viide 18), § 35

³⁵ Kohtutäituri seadus, 2009 (viide 18), 5. jagu, 4 jaotis

³⁶ Kohtutäituri seadus. 06.02.2001. RT I, 16, 69

³⁷ Kohtutäituri tasumäärad. Justiitsministri määrus nr 24, 11.04.2003, RTL 2003, 46, 676

solidaarselt. Kui kohtutäitur on käibemaksukohuslane käibemaksuseaduse³⁸ tähenduses, lisandub kohtutäituri tasule ja täituritasu ettemaksule käibemaks.³⁹

2003. aastal muudeti täituritasu regulatsiooni kahel korral. Esimene muudatus jõustus 14. aprillist 2003 ning sisuliselt tähendas see uut Justiitsministri määrust kohtutäituri tasumäärade kohta⁴⁰, milles oli kohtutäituri tasumäärasid võrreldes 2001. aasta Vabariigi Valitsuse määrusega oluliselt suurendatud. Teine muudatus jõustus 14. oktoobrist 2003 ning sellega tehti põhimõtteline muudatus tasumäärade aluste osas. 14. oktoobrist 2003 oli täituritasu aluseks kohtutäituri seadus⁴¹, mitte enam Justiitsministri määrus. 19. detsembri 2003. aasta otsusega nr. 3-4-1-22-03 Riigikohus tunnistas kohtutäituri seaduse § 21 lg 2 (1. märtsist 2001 kuni 13. oktoobrini 2003 kehtinud redaktsiooni) ning Justiitsministri 16. veebruari 2001. a määrus nr 16 "Kohtutäiturite tasumäärad" põhiseadusega vastuolus olevaks.⁴² Riigikohus leidis, et kuna kohtutäitur täidab talle avaliku õiguse normidega pandud ülesandeid ning tegutseb avalik-õiguslikus suhtes, kasutades talle riigi poolt antud võimuvolitusi, siis kohtutäituri näol on tegemist riigi poolt antud ülesandeid täitva avalik-õiguslikku ametit pidava sõltumatu isikuga. Seega täituritasu kuulub oma olemuselt põhiseaduse § 113 sätestatud kohustuste hulka. Põhiseaduse §-s 113 sätestatud kohustusteks on riiklikud maksud, koormised, lõivud, trahvid ja sundkindlustuse maksed ning oluliseks tingimuseks nende õiguspärasusel on, et need kehtestatakse alati seadusega. Seega kohtutäituri tasumäärad, mis olid kehtestatud seaduse lisana, Justiitsministri määrukses, ei vastanud põhiseaduse §-s 113 sätestatud tingimusele. Riigikohtu tegevuse tulemusena lisandus kohtutäituri seadusele veel üks väga oluline säte, millega öeldi selgelt välja täituritasu määramise ning sissenõudmise üks olulisem põhimõte: kohtutäituril on õigus võtta tasu ainult seaduses ja selle alusel kehtestatud õigusaktiga sätestatud ulatuses ja korras. Kohtutäituril on keelatud sõlmida kokkuleppeid kehtestatud tasumäärade või tasu võtmise korra muutmiseks.⁴³ Riigikohus leidis oma

³⁸ Käibemaksuseadus, 10.12.2003. RT I 2003, 82, 554

³⁹ Kohtutäituri tasumäärad. Justiitsministri määrus nr 16. 16.02.2001. RT Lisa 2001, 22, 304, § 9

⁴⁰ Kohtutäituri tasumäärad. 2003, (viide 37)

⁴¹ Kohtutäituri seaduse muutmise seadus. 14.10.2003. RT I 2003, 63, 417

⁴² Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi otsus 19. detsembrist. 2003 nr. 3-4-1-22-03

⁴³ Kohtutäituri seadus, 17.03.2003, RT I 2003, 23, 146, § 21 lg 3

otsuses, et kohtutäitur täidab riiklikke funktsioone, mille riik on otsustanud anda täitmiseks sõltumatule eraisikule. Hoolimata asjaolust, et kohtutäitur ei ole riigiametnik, täidab ta avalik-õiguslikke ülesandeid (KTS § 2 lg 1). Lähtudes kohtutäituri ülesannetest ja tasu olemusest, leidis Riigikohus, et täituritasu on avalik-õiguslik kohustus põhiseaduse § 113 mõttes. Kohtutäituri tasumäärad kehtestab riik ja neid ei ole võimalik muuta kohtutäituri menetluses osalejate taotlusel.⁴⁴

Eesti täitemenetluse reformi eeskujuks olnud Prantsusmaa kohtutäiturite, *huissier de justice*, peamiseks tegevusalaks on eraõiguslike nõuete sissenõudmine. Avalik-õiguslike nõuete sissenõudmisega tegelevad peamiselt *Tresor Public* (maksuamet) ametnikud.⁴⁵

Prantsusmaa kohtutäiturite tasu koosneb kindlaksmääratud summast, mis kujuneb kasvavalt või kahanevalt, sõltuvalt nõudest, kindlaksmääratud või proportsionaalsest tasust ja teatud juhtudel veel lisaks menetluse läbiviimise tasust. Proportsionaalsed tasud, mida arvestatakse laekunud summadel, kuulvad osaliselt tasumisele sissenõudja poolt ja osaliselt võlgniku poolt. Eelpoolnimetatud tasude suurus ning tasu määramise põhimõtted on kindlaks määratud seadusega. Olulise osa sissetulekust moodustavad toimingupõhised tasud, mis kujunevad fikseeritud summadena seaduses loetletud erinevatest täitetoimingutest.⁴⁶

Rootsis on täitemenetlustasudeks põhimõtteliselt täitevbüroo (riiklik asutus) kulud. Selline büroo tegeleb nii avalik-õiguslike nõuete, kui eraõiguslike nõuete sissenõudmisega. Riik küll finantseerib osaliselt nimetatud asutuse tegevust, kuid enamus kulusid kaetakse laekuvatest täituritasudest. Tasude suurus on kindlaksmääratud seadusega.⁴⁷ Näiteks 1998. aastal 70% asutuse eelarvest moodustasid laekunud täituritasud. Selline süsteem võimaldab täituritasud hoida suhteliselt madalad. (500 SEK (56 €) avalik-õiguslike nõuete sissenõudmise eest ning 500 SEK või 1000 SEK (112 €) eraõiguslike nõuete sissenõudmise eest, olenevalt sissenõudja soovitud toimingutest)

⁴⁴ Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi otsus 19. detsembrist. 2003 nr. 3-4-1-22-03

⁴⁵ W. Kennett. Regulation of Enforcement Agents in Europe: Comparative survey. Vol. 1, lk 264. Hetkel avalikustamata, koopia juhendajalt.

⁴⁶ Décret n°96-1080 du 12 décembre 1996. (viide 9)

⁴⁷ Förordning (1992:1094) om avgifter vid Kronofogdemyndigheten. Internetis kättesaadav aadressil: <http://notisum.se/Pub/Doc.aspx?url=/rmp/sls/lag/19921094.htm>

Menetluse läbiviimiseks vajalike isikute kaasamise (politsei) eest eraldi tasu ettenähtud ei ole. Seega lisatasud puuduvad, välja arvatud kulud, mis tulenevad kindlatest menetlustoimingutest.⁴⁸

Rootsi täitemenetlusbürool on ka suurem pädevusala, kui Eesti kohtutäituritel. Nimelt on täitemenetlusbüroo pädevuses rahaliste nõuete kohtuväline menetlemine. Sissenõudja avalduse alusel otsustatakse, kas nõuet tunnustatakse ja võetakse menetlusse või lükatakse nõue tagasi. Tegemist on menetlusega, mis võimaldab sissenõudjal saavutada võla sissenõudmine väiksemate kuludega, kui kohtumenetluses. (Hagi esitamise lõiv kohtule algab 450 SEK (u 50 €)) Sissenõudja avalduse alusel edastab büroo võlgnikule teate võla kohta ning määrab tähtaja (2 nädalat) nõude tasumiseks või vaidlustamiseks. Kui võlgnik nõudele vastu ei vaidle ja jätab nõude tasumata, jätkatakse peale tähtaja saabumist nõude sissenõudmist täitemenetluses. Kui võlgnik esitab vastulause, jätkatakse menetlust esimese astme kohtus tavapärasel hagimenetluses. Nimetatud avalduse esitamise eest tasub sissenõudja/avalduse esitaja 300 SEK (34 €). Avalduse esitaja võib koos rahalise nõude tunnustamise hagiga esitada ka taotluse avalduse läbivaatamise tasu (*ansökningsavgift*) tagastamiseks ning nimetatud tasu lisatakse võlgnikult täitemenetluse korras sissenõutavale summale.⁴⁹

1.3.1 Menetluse alustamise tasu

1. jaanuarist 2006 jõustunud kohtutäituri seadusega⁵⁰ muudeti täituritasu mitmest tasuliigist koosnevaks. Täituritasu võib koosneda põhitasust, menetluse alustamise tasust ning kohtutäituri lisatasust.⁵¹ ⁵² Täituri tasustamise aluste tasumäärade muutmisega sooviti luua senisest õiguskindlam olukord menetluse alustamisel, täitekulude

⁴⁸ W. Kennett. Op. cit. lk 271

⁴⁹ Debt Recovery in Sweden- A Brief Introduction. Internetis kättesaadav aadressil: http://www.laweuropa-international.com/documents/men_04_practice_02_10B.pdf

⁵⁰ Kohtutäituri seadus. 22.12.2005. RT I 2005, 68, 526

⁵¹ Ibid. § 22 lg 1

⁵² Kohtutäituri lisatasu käsitletakse peatükis 2.3 ja põhitasu peatükis 2.1 ja 2.2

väljamõistmise osas ning muuta tasusüsteem motiveerivamaks võlgnikule ja täiturile. Problemaatiline oli täiturite käsitus täitekuludest, kuna juba menetluse alustamisel nõudis täitur täitekulu vastavalt oma kehtestatud määrale ja seda täiendavalt ka menetluse kestel, kusjuures kuluna käsitleti kõike bürookuludega seonduvat, mis eri täituritel erines kümneid kordi. Sama suurusega nõudele võis lisanduda ühe kohtutäituri menetluses sootuks erineva suurusega täitekulude nõue kui teise kohtutäituri menetluses olevale nõudele. See ei ole aga põhjendatud ega õiguskindel.⁵³

Põhitasu kujuneb sissenõude summast sõltuvalt või toimingu sisust sõltuvalt. Menetluse alustamise tasu suurus sõltus täitmisteate võlgnikule kättetoimetamise viisist, ei olnud seotud põhinõude suurusega ning jagunes kolmeks suuruseks. Menetluse alustamise tasu suuruseks oli 250 krooni (16 €), kui täitmisteate toimetas vahetult võlgnikule kätte kohtutäitur ise või kohtutäituri abi ning 100 krooni (6.4 €), kui täitmisteade toimetati võlgnikule kätte muul viisil. Kui täitmisteade toimetati võlgnikule kätte elektroonilisel kujul, menetluse alustamise tasu nõuda ei tohtinud. Menetluse alustamise tasu oli suunatud menetluse alustamiseks tehtud esmaste, otseste kulutuste katmisele⁵⁴, mistõttu menetluse alustamise tasu nõue oli välistatud täitmisteate kättetoimetamisel elektrooniliselt.⁵⁵ Menetluse alustamise tasu on oma iseloomult kindlaksmääratud täitekulu. Olen seisukohal, et selline regulatsioon toetab võlgniku õiguskaitset olukorras, kus täitekulude arvestuse koostab iga kohtutäitur ise ning ühtne praktika selles osas puudub. Võlgniku kaitse ülemääraste kulude eest enne täitemenetlusest teadasaamist muudeti absoluutseks, keelates täiendava täitekulu nõude esitamise toimingutelt, mis teostati enne võlgnikule täitmisteate kättetoimetamist.

1. jaanuaril 2010 jõustus kohtutäituri seaduse uus redaktsioon, mis on hetkel kehtiv täituritasu regulatsioon. Täituritasud sätestati 2. peatüki 5. jaos pealkirjaga “Kohtutäituri ametitoimingu tasu”.⁵⁶ Nimetatud seaduses muutus täitemenetluse alustamisel

⁵³ M. Leivo ettekanne kohtutäituri seaduse muutmise eelnõu (670 SE) teemal Riigikogus, 27. septembril 2005. X Riigikogu stenogramm, VI istungjärk. Internetis kättesaadav aadressil:

<http://www.riigikogu.ee/?op=steno&stcommand=stenogramm&date=1127804400#pk2000012280>

⁵⁴ Kohtutäituri seadus. 2005, (viide 50), § 25¹¹ lg 1

⁵⁵ Tsiviilkohtumenetluse seadustik. 20.04.2005. RT I 2005, 26, 197; RT I 2005, 49, 395, § 314

⁵⁶ Kohtutäituri seadus, 2009 (viide 18)

sissenõutavaks muutuv menetluse alustamise tasu ühtseks summaks, olenemata täitmisteade kättetoimetamise viisist. Tasu suuruseks määrati 250 krooni (16 €)⁵⁷. Sellega kadus ka keeld nõuda menetluse alustamise tasu juhul, kui täitmisteade toimetati võlgnikule kätte elektrooniliselt. Kohtutäituri seaduse eelnõu seletuskirjas põhjendatakse ühtse menetluse alustamise tasu kehtestamist asjaoluga, et menetluse alustamise tasu on suunatud esmaste vajalike kulutuste hüvitamiseks ning on seetõttu otstarbekas.⁵⁸ Eelnevalt kehtinud seaduses peeti otstarbekaks menetluse alustamise tasu suurusega 250 krooni (16 €) juhul, kui kohtutäitur või kohtutäituri abi toimetab isiklikult kirja võlgnikule kätte. Täitmisteade kättetoimetamist isiklikult kohtutäituri või täituriabi poolt võib pidada selgelt kulukamaks, kui täitmisteade kättetoimetamist postiteenuse vahendusel. 2009. ja 2010. aastal kehtinud postiteenuse hind tähtkirja (kuni 50 g) kättetoimetamiseks oli 26 krooni⁵⁹ (1,65 €⁶⁰). Alates 1. novembrist 2011 kehtestati uueks tähtkirja kättetoimetamise tasuks postiteenuse vahendusel 2,10 €.⁶¹ Sellisel määral tasu suurendamise otstarbekuse peaks selgitama põhjalikuma analüüsi tulemusena ning enam kui kahekordne menetluse alustamise tasu tõus ei saa minu arvates olla põhjendatud teenuste hinnatõusuga.

1.3.2 Vabatahtliku täitmise tähtaeg täituritasu määramise elemendina

Nõude vabatahtliku täitmise tähtaeg täitemenetluses tähendas kuni 2006. aastani üksnes võlgniku võimalust tasuda nõue iseseisvalt ning sellega ära hoida sissenõude pööramine

⁵⁷ Siin märgitud summad eurodes on sätestatud Notariaadiseaduse, notari tasu seaduse ja euro kasutusele võtmise seaduse ning nendega seonduvate seaduste muutmise seadusega. 16.12.2010. RT I, 30.12.2010, 2

⁵⁸ Kohtutäituri seaduse eelnõu (462 SE) Seletuskiri. Kättesaadav internetis aadressil: http://www.riigikogu.ee/index.php?page=en_vaade&op=ems&enr=462SE&koosseis=11

⁵⁹ Kasutajalt universaalse postiteenuse eest võetav taskukohane tasu. Majandus- ja kommunikatsiooniministri määrus nr. 8. 10.02.2009. RTL, 2009, 18, 220. Lisad

⁶⁰ Majandus- ja kommunikatsiooniministri 10. veebruari. 2008 määruse nr. 8 “Kasutajalt universaalse postiteenuse eest võetav taskukohane tasu” muutmise. RT I, 29.12.2010, 67. Lisa 1

⁶¹ Majandus- ja kommunikatsiooniministri 10. veebruari. 2008 määruse nr. 8 “Kasutajalt universaalse postiteenuse eest võetav taskukohane tasu” muutmise. RT I, 30.09.2011, 8. Lisa 1

oma varale. Alates 2006. aasast tähendab vabatahtliku täitmise tähtaeg võlgnikule aga võimalust põhinõude tasumise korral, tasuda ainult pool kohtutäituri tasust.⁶² See võimaldab võlgnikul nõude õigeaegse tasumise korral võlakoormust reaalselt vähendada. Riigikohus on täpsustanud, et KTS § 23 lg 2 (kehtivas seaduses KTS § 32 lg 4) eesmärk on see, et võlgnikult ei tohi tasu nõuda üle 50% täismäärast, kuid see ei tähenda, et alati võib nõuda täpselt 50%. Kolleegiumi arvates on kohtutäituri ametitegevuse tasulisuse ja samas töömahu ning tasu proportsionaalsuse põhimõtet silmas pidades KTS § 23 lg-te 2 ja 3 koostoimes kohaldamine kooskõlas põhiseadusega. Tõlgendus kehtib nii juhul, mil sundtäitmisele esitatud rahaline nõue rahuldatakse pärast vabatahtliku täitmise tähtaja möödumist täielikult täitemenetluse väliselt või sissenõudja esitab muul põhjusel täitemenetluse lõpetamise avalduse ja kohtutäitur on teinud enne seda kas ainult ühe täitetoimingut (täitmisteate saatmine) või mitu täitetoimingut, kui ka juhul, mil nõue rahuldatakse täitemenetluse väliselt või sissenõudja esitab avalduse vabatahtliku tasumise tähtaja jooksul, mil kohtutäitur ei ole üldjuhul (erand nt TMS § 64 lg 2) teinud muid täitetoiminguid peale täitmisteate saatmise. Kolleegiumi hinnangul tuleb KTS § 23 lg-d 2 ja 3 tõlgendada nii, et kohtutäitur võib nõuda tasu proportsionaalselt tehtud täitetoimingute hulga ja mahuga. Seejuures on võimalik üldise eeskujuna lähtuda KTS § 23 lg-s 3 sätestatud tasu proportsionaalsuse põhimõttest - mida suurem osa võlast õnnestub sisse nõuda, seda suuremat tasu võib kohtutäitur võlgnikult nõuda. Ülekantuna täitetoimingute hulga ja mahule tähendab see KTS § 23 lg 2 tähenduses seda, et mida rohkem ja mahukamaid täitetoiminguid on kohtutäitur teinud, seda suuremat tasu (kuid seejuures mitte üle 50% täismäärast) võib kohtutäitur võlgnikult nõuda. KTS § 23 lg-te 2 ja 3 selline tõlgendamine loob olukorra, mil täitur peab tegema tasu suuruse kohta otsuse, mis sarnaneb kohtute tehtava nn diskretsiooniotsusega. Lisaks märgib kolleegium, et mõistlik on tõlgendada eespool nimetatud juhtudel KTS § 23 lg-d 2 ja 3 nii, et menetluse alustamise tasu on kohtutäituril õigus võlgnikult nõuda täismääras.⁶³

Arvan, et lähtudes Riigikohtu nimetatud seiskohtadest laieneb KTS § 43 lg-s 4 sätestatud poole tasu maksmise kohustus ajani, mil kohtutäitur on asunud teostama lisatoiminguid, pärast vabatahtliku täitmise tähtaja saabumist. Seega terve menetlustoimingu põhitasu nõude õigus tekib kohtutäituril üksnes mõlema tingimuse saabumisel: vabatahtliku täitmise tähtaja lõppemine ning lisatoimingu tegemine. Vabatahtliku täitmise tähtaja

⁶² Kohtutäituri seadus. 2005 (viide 50), § 23 lg 2

⁶³ Riigikohtu tsiviilkolleegiumi otsus 13. oktoobrist 2009 nr. 3-2-1-88-09

saabumisel tekib kohtutäituril õigus teostada lisatoiminguid saavutamaks nõude rahuldamist ning terve menetlustoimingu põhitasu maksmise kohustus tekib võlgnikul üksnes pärast nimetatud lisatoimingute teostamist kohtutäituri poolt. Ehk võlgniku jaoks ei saabu vabatahtliku täitmise tähtaeg mitte varem, kui 10 päeva (seadusest tulenev minimaalne tähtaeg) peale täitmisteate kättetoimetamist, kuid hiljemalt sissenõude pööramisega võlgniku varale. Riigikohtu eelpooltoodud hinnang täiturite diskretsiooniotsuse ulatuse kohta peaks kohustama kohtutäitureid igas täiteasjas motiveeritud tasuotsust koostama ning see omakorda tagab paremini võlgnike õiguste kaitse põhjendatud ja seega õiglasemate menetluskulude näol. Leian, et nimetatud seisukoht ei ole ka vastuolus põhiseaduse §-s 113 sisalduva põhimõttega, et riiklikud maksud, koormised, lõivud, trahvid ja sundkindlustuse maksed sätestatakse seaduses, kuna antud juhul on seadusega sätestatud avalik-õigusliku rahalise kohustuse alam- ja ülemmäär ning vastava delegatsiooninormi olemasolul on kohtutäituril õigus nõuda kohtutäituri tasu kulupõhise nõudena.

1.3.3 Täituritasu täitemenetluse lõppemise korral nõude varasema lõppemise tõttu

Alates 2006. aastast reguleeriti täpsemalt täituritasu sissenõudmist põhinõude nõuetekohase rahuldamise korral enne sissenõudja poolt kohtutäiturile avalduse esitamist. Kehtestati menetluse alustamise tasu maksmise kohustus sissenõudjal. Kui antud asjas oli kohtutäitur küsinud täituritasu ettemaksu, siis ei kuulunud see tagastamisele ning menetluse alustamise tasu ei nõutud. Selliselt sai tagatud kohtutäituri poolt tehtud kulude hüvitamine menetluse alustamisel. Olukorras kus võlgnik tasus nõude enne kohtutäituri teate kättesaamist, kuid pärast täitmisavalduse kohtutäiturini jõudmist, lasus võlgnikul ikkagi poole tasu maksmise kohustus, kuna seadus ei teinud vahet olukorral, kus nõue oli tasutud enne võlgniku teavitamist või pärast. Minu arvates jättis selline regulatsioon võlgniku põhjendamatult olukorda, kus ta ei saanud olla kindel, et nõude tasumise korral ei ohusta teda täitemenetluse alustamisest tingitud kulud. Seda ka olukorras, kus võlgnik oli nõude tasunud enne, kui kohtutäitur oli realselt asunud menetlustoiminguid teostama. Selline olukord lõppes 28. detsembrist 2007 kehtima hakanud täituritasu seaduse

muudatusega⁶⁴. Uus redaktsioon andis täiturile õiguse nõuda üksnes menetluse alustamise tasu, kui täitemenetluse käigus selgub, et võlgnik on nõude sissenõudja ees nõuetekohaselt täitnud pärast sissenõudja poolt avalduse esitamist kohtutäiturile, kuid enne täitmisteate kättetoimetamist. Täituril tekkivate kulude hüvitamiseks säilis menetluse alustamise tasu nõudeõigus, kuid seda ei saa minu arvates pidada võlgniku suhtes põhjendamatuks ega ebamõistlikult suureks kulutuseks olukorras, kus siiski võlgniku nõude õigeaegselt täitmata jätmine on sellised kulutused otseselt põhjustanud.

Seoses täitemenetluse lõpetamisega nõude varasema lõppemise tõttu tõusetus praktikas aga järgmine probleem: kuni 2010. aastani sätestas kohtutäituri seadus, et kui täitedokument täidetakse enne täitedokumendi vabatahtlikuks täitmiseks antud tähtaja möödumist, võib võlgnikult nõuda täituritasu, sealhulgas menetluse alustamise tasu, üksnes pooles ulatuses seaduses ettenähtust ning kui täitemenetluse käigus selgub, et võlgnik on nõude sissenõudja ees nõuetekohaselt täitnud pärast sissenõudja poolt avalduse esitamist kohtutäiturile, kuid enne täitmisteate kättetoimetamist, on kohtutäituril õigus võlgnikult nõuda üksnes menetluse alustamise tasu maksmist. Kui nõude täitmine toimus samal päeval kui täitmisteate kättetoimetamine, loetakse täitmine toimunuks pärast täitmisteate kättetoimetamist. Praktikas enamlevinud tegutsemisviis teadlikel võlgnikel oli selline, et leides postkastist postiasutuse teate talle saabunud kohtutäituri tähtkirjast, tasus võlgnik nõude otse sissenõudjale ning mitte varem, kui järgmisel päeval suundus võlgnik postiasutusse, et kätte saada täituri saadetud tähtkiri.

Minu seisukoht on, et kohtutäituri seaduse §-de 23 ja 25¹⁸ koostõlgendamisel kuulus põhinõude rahuldamise korral enne täitmisteate kättetoimetamist, kuid peale menetluse alustamist võlgniku poolt tasumisele üksnes pool menetluse alustamise tasust, kuna nõue on täidetud enne täituri poolt antud vabatahtliku täitmise tähtaja möödumist (tasumisele kuulub pool menetluse alustamise tasust) ja ühtlasi on tegemist nõude varasema lõppemisega (tasumisele kuulub üksnes menetluse alustamise tasu). Praktikas antud seisukoht levinud ei ole.⁶⁵

⁶⁴ Notarite infosüsteemi ja õigusregistritega seotud seaduste muutmise seadus. 21.11.2007. RT I 2007, 67, 413, § 8 lg 5

⁶⁵ Andmed kohtutäiturite infosüsteemist TäitIS

Alates 2010. aastast eelpoolnimetatud probleem lahendati selliselt, et menetluse alustamise tasu ei poolitata. Sätestati sissenõudja vastutus põhjendamatu menetluse alustamise korral, kohustusega tasuda menetluse alustamise tasu ning pool kohtutäituri põhitasust. Kui nõude täitmine toimub samal päeval täitmisteate kättetoimetamisega, loetakse täitmine toimunuks pärast täitmisteate kättetoimetamist ja täituritasu nõutakse sisse üldises korras, st võlgnik maksab menetluse alustamise tasu ja kuni pool põhitasust. Põhjendamatu menetluse alustamisega on tegemist ka siis, kui võlgnik lõpeb õigusjärglaseta või on tegemist nõudega, mis ei saa võlgniku õigusjärglasele üle minna ning menetlus alustati peale võlgniku lõppemist. (Kuna õigusjärglaseta lõppenud sissenõudjal endal ei ole puht füüsiliselt peale nimetatud fakti toimumist võimalik nõuet täitmiseks esitada, mistõttu ei saa ka esineda nõude varasemat lõppemist sissenõudja lõppemise tõttu. Kui aga näiteks õiglusjärglaseta sissenõudja lõppes enne, kui sissenõudja esindaja esitas nõude täitmiseks, algatades seega põhjendamatult täitemenetluse, kuulub menetlus lõpetamisele ilma täituritasu kohustuseta, kuna antud juhul on tasu maksmise kohustus üksnes sissenõudjal ja kohustatud isiku puudumise tõttu puudub täituritasu nõue.)

Reguleeriti ka täituritasu maksmist juhul, kui sissenõudja taotleb täitemenetluse lõpetamist enne nõude täielikku rahuldamist ning kohtutäitur on nõude sissenõudmiseks teinud täitetoiminguid. Sel juhul maksab sissenõudja menetluse alustamise tasu ja pool menetluse põhitasust arvestatuna sissenõudmata jäänud summalt. Kohtutäitur peab olema teinud rohkem, kui ühe täitetoimingu. Kui on võlgnikule täitmisteade kättetoimetatud ja muid täitetoiminguid ei ole tehtud ning kohtutäituril ei ole kaasnenud lisakulutusi, siis kohtutäitur tasu nõuda ei saa. Täituritasu arvestatakse sissenõudmata jäänud summalt.⁶⁶ Seega nõude lõppemine sissenõudja avalduse alusel ning nõude lõppemine aegumise tõttu ei tühista täiekulu nõuet.

Kui sundtäitmisel olev rahaline nõue nõutakse sisse osaliselt, võib kohtutäitur tasuna sisse nõuda üksnes summa, mis on võrdeline sissenõutud nõudesummaga.⁶⁷ Nimetatud sätet saab kohaldada üksnes juhul, mil täitemenetluse tulemusena nõutakse sisse osa rahalisest nõudest. See ei tähenda, et kohtutäituril ei teki õigust tasule juhul, kui täitemenetluse

⁶⁶ Kohtutäituri seaduse eelnõu (462 SE) Seletuskiri (viide 58)

⁶⁷ Kohtutäituri seadus, 2009 (viide 18), § 32 lg 5

käigus nõude rahuldamist ei toimu.⁶⁸ Kohtutäituri seaduse muutmise eelnõu seletuskirjas märgitakse, et nimetatud põhimõtte ei arvesta asjaoluga, et peale täitemenetluse alustamist võivad osapooled saavutada mõlemaid pooli rahuldava kokkuleppe, mis kujutab endast esialgselt esitatud nõude osalist täitmist. Tasu määramine ja sissenõudmine ei toimu sissenõudja ja võlgniku vahel kokkulepitud tegelikust nõudesummast lähtudes. Menetluse põhitasu suurus on seeläbi suurem, kui täitemenetluse ajal saavutatud kokkuleppe alusel võlgnik sissenõudjale tegelikult tasub. Nimetatud eelnõuga sooviti täitemenetluse ajal võlgniku ja sissenõudja vahel saavutatud kokkulepet käsitleda kui osaliselt sissenõutavat rahalist nõuet, mida arvestatakse põhitasu suuruse määramisel. See pidi lihtsustama täitemenetluse ajal võlgniku ja sissenõudja vahel kokkuleppele jõudmist nõude rahuldamise osas. KTS kehtiv redaktsioon määrab kohtutäituri põhitasu suuruse sõltuvusse menetluse alustamise avalduses märgitud nõudest ning selle suurus võib olla takistuseks sissenõudja ja võlgniku vahel mõlemale osapoolale sobiva kokkuleppe saavutamisel. Muudatuse jõustumisel oleks muutunud lihtsamaks sissenõudja ja võlgniku vahel kokkuleppele jõudmine täitemenetluse ajal. Oleks suurenenud võlgniku võimalused võlanõuet täita ning sissenõudja võimalused võlgnikuga teda rahuldavale kokkuleppele jõuda. Kohtutäiturile makstava tasu suurus oleks mõnevõrra vähenenud, kuid oleks vastavuses täitemenetluse abil tegelikult sissenõudmisele kuuluva summaga.⁶⁹ Eelpoolnimetatud eelnõus on kohtutäituri seaduse § 32 lõige 5 sõnastus alljärgnevalt: Kui täitmisel olev rahaline nõue nõutakse sisse osaliselt või kui täitemenetluse ajal sissenõudja ja võlgnik jõuavad nõude asjus esialgselt nõudest teistsugusele kokkuleppele, on kohtutäituril õigus saada põhitasu üksnes summas, mis on võrdeline sissenõutud summaga või kokkuleppe alusel sissenõudjale tasumisele kuuluva summaga.⁷⁰ Vabariigi Valitsus on oma eelnõule esitatud arvamuses asunud seisukohale, et nimetatud muudatus ei annaks soovitud eesmärki ning eelnõus sõnastatud eesmärk sisaldub juba kehtiva seaduse §-des 48 p 1 ja 32 lg 5. Ning, et eelnõu sõnastus võimaldab kohtutäituril põhitasu sisse nõuda ka täitemenetluse väliselt.⁷¹ Arvan, et antud küsimuses sisaldub märksa ulatuslikum

⁶⁸ Riigikohtu tsiviilkolleegiumi otsus 13. oktoobrist 2009 nr. 3-2-1-88-09

⁶⁹ Seletuskiri kohtutäituri seaduse § 32 muutmise seaduse eelnõu juurde. Internetis kättesaadav aadressil: <http://www.riigikogu.ee/?op=otsing&s=RPD&q=kohtutäitur&x=0&y=0>

⁷⁰ Ibid.

⁷¹ Vabariigi Valitsuse arvamus seaduse eelnõule (770 SE) 07.07.2010. Internetis kättesaadav aadressil: <http://www.riigikogu.ee/?op=otsing&np=1&q=kohtutäituri+§+32&s=RPD>

probleem, mis praktikas on väljakujunenud. Antud eelnõu oleks reguleerinud olukorda, mida minu hinnangul suhteliselt laialdaselt täiturite hulgas praktiseeritakse: menetluse lõpetamise korral sissenõudja ja võlgniku kokkuleppe alusel nõutakse täituritasu avalduses esitatud nõudesummalt arvestatuna, põhjendades seda asjaoluga, et kokkulepe saavutati täitemenetluse alustamise tulemusena ja seega rahuldati nõue täies ulatuses täitemenetluse käigus. Samas nõustun ma Vabariigi Valitsuse seisukohaga, sest kehtivas seaduses on nimetatud olukord piisavalt reguleeritud ning seadust järgides saab tulemuse, mida soovitakse luua eelpoolnimetatud seadusemuudatusega. Arvan, et nimetatud probleemi lahendamiseks on vajalik, et Justiitsministeerium pööraks sellele tähelepanu kohtutäiturite tegevuse üle järelevalve teostamisel ning vajadusel viiks läbi sellekohase distsiplinaarmenetluse.

1.3.4 Täituritasu sissenõutavaks muutumine

Kohtutäituri põhitasu muutub sissenõutavaks võlgnikule täitmisteate kättetoimetamisega. Mitterahaliste nõuete puhul muutub põhitasu sissenõutavaks toimingu lõpetamisel.⁷² Menetluse alustamise tasu muutub sissenõutavaks menetluse alustamisega.⁷³ Sissenõutavaks muutunud täituritasu nõuete täitmiseks määrab kohtutäitur (peale nende nõuete sissenõutavaks muutumist) vabatahtliku täitmise tähtaja. Kohtutäituril ei ole lubatud astuda reaalseid samme nõuete rahuldamiseks tema käsutuses olevate sunnivahenditega, ehk pöörata sissenõuet võlgniku varale täituritasu nõuete sissenõutavaks muutumisega vaid alles peale kohustuse täitmiseks ettenähtud tähtaja möödumist.

Võlaõigusseaduse kohaselt tuleb kohustus täita selleks ettenähtud tähtaja jooksul, kui selline tähtaeg on antud. Kohustus muutub sissenõutavaks kohustuse täitmise tähtpäeva või kohustuse täitmiseks ettenähtud tähtaja möödumisel.⁷⁴ Võlausaldaja võib astuda reaalseid samme saavutamaks nõude rahuldamist pärast kohustuse sissenõutavaks

⁷² Kohtutäituri seadus, 2009 (viide 18), § 32 lg 2

⁷³ Kohtutäituri seadus, 2009 (viide 18), § 32 lg 1

⁷⁴ Võlaõigusseadus. 26.09.2001. RT I 2001, 81, 487. § 82 lg 2,7

muutumist. Seega kohustuse sissenõutavaks muutumine võlaõigusseaduse mõttes ei tähenda kohustuse sissenõutavaks muutumist kohtutäituri seaduse mõttes. Kohtutäituri seaduse mõttes tuleb vaadelda täituritasu sissenõutavaks muutumist ajahetkena millest alates on täituril tekkinud õigus tasule, kuid täituritasu ei ole veel muutunud sissenõutavaks võlaõigusseaduse mõttes. Õigus nõuda sellise kohustuse täitmist tekitab kohtutäituril peale vabatahtliku täitmise tähtaja saabumist, ehk kohustus muutub siis sissenõutavaks võlaõigusseaduse mõttes. Samale järeldusele on jõudnud ka Riigikohtu tsiviilkolleegium.⁷⁵

Alates 2001. aastast sätestati kohtutäituri seaduses, et solidaarse nõude korral on täituritasu maksmise kohustus solidaarne. Alates 2006. aastast sätestatud vabatahtliku täitmise tähtaja jooksul poole täituritasu maksmise kohustus muutus solidaarsete nõuete korral äärmiselt keerukaks tingimuseks. Solidaarse nõude puhul võib tekkida olukord, kus võlgnikele antud vabatahtliku tasumise tähtajad ei kattu. Kuidas kujuneb põhitasu suurus olukorras, kus ühe võlgniku vabatahtliku täitmise tähtaeg on möödunud, kuid ta ei ole nõuet rahuldanud (terve täituritasu maksmise kohustus), samal ajal teise solidaarvõlgniku suhtes ei ole veel vabatahtliku täitmise tähtaeg alanudki või vähemasti ei ole veel lõppenud (terve tasu maksmise kohustust rakendada ei saa)? Üheltpoolt on esimene võlgnik tähtaja ületanud ning kohtutäituri poolt vabatahtliku täitmise tähtaja pikendamine lubatust pikemaks tähendaks täituritasu muutmist. Teiselt poolt aga ei saa teisele solidaarvõlgnikule panna kohustust tasuda täituritasu kohe terves ulatuses, mitte võimaldades talle seaduses ettenähtud õigust vabatahtliku täitmise tähtaja jooksul tasuda täituri põhitasust üksnes pool. Solidaarne nõue kuulub peale nõude rahuldamist sissenõudja ees solidaarvõlgnike vahel regressiõiguse korras tasaarveldamisele.⁷⁶ Solidaarse nõude regressiõiguse korras tasaarveldamise eelduseks on, et solidaarne nõue on üks kindel summa ehk kõikide solidaarvõlgnike ühiselt kantav, ühesuurune kohustus. Kuna täituritasu arvestatakse ühekordse summana nõude suuruselt lähtuvalt, kuulub ka võlgnike paljususe korral ühe nõude sissenõudmisel siiski tasumisele üks täituritasu. Olen seisukohal, et täituritasu kohustuse määramine solidaarse nõude sissenõudmisel vajab eriregulatsiooni ning kehtiv regulatsioon ei paku rahuldavat lahendust. Kehtivas regulatsioonis, kus solidaarse nõude korral ei kehti täituritasu sissenõudmise osas erisusi

⁷⁵ Riigikohtu tsiviilkolleegiumi otsus 13. oktoobrist 2009 nr. 3-2-1-88-09

⁷⁶ Võlaõigusseadus, § 65

on tulemuseks olukord, kus solidaarse nõude sissenõudmisel (võlgnike paljusus) määratakse täituritasu lähtuvalt nõude summast, täpsustamata täituritasu maksmise kohustuse ulatus ja tingimused võlgnike vahel. Seadusest ei selgu tasu jagunemine võlgnike vahel solidaarse põhinõude sissenõudmisel, kui võlgnikele antud vabatahtliku täitmise tähtajad ei kattu. Kuna nimetatud juhtumil ei ole täituritasu võimalik solidaarsena sisse nõuda seoses nõude suuruse erinevusega vabatahtliku täitmise tähtajast tulenevalt, on minu hinnangul antud olukorra reguleerimiseks hädavajalik vastava regulatsiooni sisseviimine seadusesse. Ühe võimalusena võib kasutada Rootsi eeskuju kehtestades solidaarse nõude korral täituritasu maksmise kohustus lähtudes võlgnike arvust. Rootsis lähtutakse solidaarse nõude sissenõudmisel täituritasu määramisel võlgnike arvust ning kehtib regulatsioon, mille kohaselt võlgnikepoolt tasutav kohtutäituri põhitasu ei ole solidaarne nõue ning igal solidaarvõlgnikul tuleb tasuda põhitasu eraldi, terves osas. Sama kehtib juhul, kui võlasuhtes on sissenõudjate paljusus (ühe täitedokumendi alusel) igalt nõude sissenõudmiselt on võlgnikul põhitasu tasumise kohustus.⁷⁷

Vabatahtlikust täitmise tähtajast sõltuva põhitasu suuruse tingimustes on võimalik kehtestada põhitasu mittesolidaarse nõudena kas nõude summast lähtuvalt iga solidaarvõlgniku suhtes eraldi terves osas või jagada nõude summast lähtuv ühekordne täituritasu võrdseteks osadeks solidaarvõlgnike vahel. Minu seisukoht on, et parima tulemuse muutuva suurusega tasu tingimustes annaks solidaarse nõude korral täituritasu põhitasu kehtestamine mittesolidaarse nõudena, kus igal solidaarvõlgnikul tuleb tasuda põhitasu eraldi, terves osas. Lähtudes KTS § 32 lg 5 on põhinõude sissenõudmisel osadena (ka erinevate solidaarvõlgnike käest) kohtutäituri õigus saada põhitasu üksnes summas, mis on võrdeline sissenõutud summaga. Selle kehtiva põhimõtte rakendamine erandiga, et solidaarse põhinõude lõppemise korral lõpeks ka kõikide võlgnike suhtes edasine täituritasu kohustus, tagaks solidaarsete nõuete puhul täituritasu kujunemise kulupõhiselt ning ühtlasi kaitseks võlgnikku põhjendamatult suurte täituritasude eest.

Menetluse alustamise tasu, kui menetluse alustamisega seotud esmaste kulude hüvitis, peaks kõikidel tasu määramise versioonidel lisanduma iga võlgniku kindlaksmääratud põhitasule terves ulatuses, mittesolidaarse nõudena.

⁷⁷ Förordning (1992:1094) om avgifter vid Kronofogdemyndigheten. (viide 47), § 5a; § 5b

2. SISSENÕUDE SUMMAST SÕLTUV KOHTUTÄITURI PÕHITASU, KINDLA TASUMÄÄRAGA TOIMINGUTE TASUSTAMINE NING LISATASUD

2.1 Sissenõude summast sõltuv kohtutäituri põhitasu

Sissenõude summast olenevad tasumäärad määrati 2001. aastal Justiitsministri määrusega kindlate põhinõude suuruste vahemike kaupa. Esimene tasu vahemik oli põhinõude suuruselt kuni 5000 krooni (320 €), mille korral oli täituritasu suurusks 250 krooni (16 €). Edasi suurenesid põhinõude suurused kuni 8000 kroonini (511 €) ühe tuhande kaupa, suurendades täituritasu iga tuhande krooni kohta 50 krooni (3.2 €) võrra. Sama loogika alusel jätkus täituritasu suurenemine põhinõuete suurenemiseni 10 miljoni kroonise (639 116 €) põhinõudeni, kus kohtutäituri tasuks määrati 50 000 krooni (3195 €) ning suuremate nõuete korral tasu määr enam ei tõusnud.

Oktoobrist 2003 Justiitsministri määrusega kohtutäiturite tasumäärasid suurendati. Majanduse kiire areng vahepealsel ajal tingis vajaduse kohtutäiturite tasumäärade suurendamiseks. Selgeks oli saanud, et esimeses Justiitsministri määrukses kohtutäiturite tasumäärade kohta oli sätestatud liiga suured vahemikud põhinõude summade osas ning täituritasud ei kajastanud hästi nõude suurusest tulenevat tasu just väiksemate kui 5000 krooni (320 €) suuruste nõuete osas. Nii muudeti kohtutäituri tasude suurust selliselt, et tasu määr hakkas muutuma juba alates 250 kroonise (16 €) põhinõude sissenõudmisest, mille eest nähti ette täituritasu 150 krooni (9.6 €). Edasi muutus täituritasu suurus vastavalt põhinõude summa suurenemisest. Alates 1000 kroonist (64 €), tuhandekrooniste vahemikena põhinõude summa osas suurenesid kohtutäituri tasud iga järgneva vahemiku, ehk tuhande krooni põhinõude kohta, viiekümne krooni võrra täituritasu osas. Selliselt suurenesid tasud kuni 13 000 (831 €) kroonise põhinõudeni.⁷⁸ Kindla tasumäärana oli täituritasu sätestatud kuni nõude summani 9 000 000 (575 204 €). Alates 9 000 000 krooniselt (575 204 €) nõudelt oli täituritasu sätestatud 62 000 krooni (3962.5 €) + 0,5% summalt, mis ületab 9 000 000 krooni (575 204 €). See oli esimene tasumäär, mis hõlmas

⁷⁸ Vt lisa

endas ka kindlaksmääratud protsenti põhinõude summast. Kuna suurema osa nõuetest moodustavad täitemenetluses siiski avalik-õiguslikud nõuded, mille suurus jääb enamasti alla 10 000 krooni⁷⁹ (640 €) ning protsentuaalselt suurenesid just väiksemate nõuete eest saadavad tasud kõige enam, võib öelda, et antud seadusemuudatusega suurendati kohtutäiturite sissetulekut oluliselt.⁸⁰ Võrdlusena võib välja tuua, et samal ajavahemikul suurenesid Vabariigi Valitsuse kehtestatud palga alammäärad⁸¹ tunduvalt vähem.⁸²

Kohtutäituri põhitasu määrad suurenesid aga veelgi alates 2006. aastast. Näiteks 1000 kroonise (64 €) põhinõude sissenõudmisel lisandus täituritasu 400 krooni (25.5 €) ning 5000 kroonise (319.5 €) põhinõude sissenõudmise korral 1300 krooni. Üle 50 000 (3195 €) krooniste nõuete puhul aga viidi sisse protsentuaalne tasu määramise kord. Tasud algasid suuremate kui 50 000 krooniste (3195 €) nõuete puhul 14,75% nõude summast ning kuni 9 000 000 (575 204 €) kroonistelt põhinõude summadelt 4% põhinõude summast. Nii kindla summana määratud kohtutäituri tasud, kui ka protsendina määratavad kohtutäituri tasud vähenesid põhinõude kasvades. Isikliku töökogemuse pinnalt võin ütelda, et suuremate nõuete puhul on samas täitekulude osakaal suurem, kuna suuremate nõuete menetlusaeg on pikem ning menetluse käigus teostavate täitetoimingute arv suurem.

1. jaanuarist 2010 jõustunud kohtutäituri seadusega⁸³ suurendati kohtutäituri tasusid olenevalt nõude summast kuni 500 krooniste (35 €) nõuete osas. Kindla tasumääraga nõuete sissenõudmisel lisanduv täituritasu algab 250 kroonist (16 €). Suuremate rahaliste nõuete sissenõudmise eest mõistetav täituritasu ei muutunud. 1. jaanuarist 2011 seoses üleminekuga euro kasutamisele mõnevõrra kohtutäituri tasud muutusid. Siinkohal on

⁷⁹ Andmed kohtutäiturite infosüsteemist TäitIS

⁸⁰ Näide: 4000 kroonise nõude sissenõudmisel suurenes täituritasu 1,6 kordselt

⁸¹ Palga alammäära kehtestamine. Vabariigi Valitsuse määrus nr. 428. 19.12.2000. RT I, 2000, 100, 643. § 1. Palga alammäära kehtestamine. Vabariigi Valitsuse määrus nr. 366. 03.12.2002. RT I, 2002, 99, 583. § 1

⁸² Töötasu alammäärade suurenemine nimetatud ajavahemikul oli 1,35 kordne

⁸³ Kohtutäituri seadus, 2009 (viide 18)

toodud näitlik võrdlustabel. Arvutused on teostatud lähtudes Eesti Panga ametlikust kursist, 1 euro = 15,6466 krooni.⁸⁴

Nõude summa kroonides kuni 31.12.2010	Täituri põhitasu kroonides kuni 31.12.2010	Nõude summa eurodes alates 01.01.2011. Sulgudes nõude summa eurodest kroonidesse arvestatuna	Täituri põhitasu eurodes alates 01.01.2011. Sulgudes põhitasu summa eurodest kroonidesse arvestatuna
500	250	35 (547,60)	15,50 (242,50)
1 000	400	65 (1017)	25,50 (399)
2 000	600	130 (2034)	38 (594,60)
3 000	870	200 (3129,30)	55,50 (868,40)
4 000	1080	260 (4068,10)	69 (1079,60)
5 000	1300	320 (5006,90)	83 (1298,70)
6 000	1500	400 (6258,60)	95,50 (1494,25)
7 000	1715	500 (7823,30)	109,50 (1713,30)
8 000	1920	550 (8605,60)	122,50 (1916,70)
9 000	2070	600 (9388)	132 (2065,35)
10 000	2200	700 (10 952,60)	140,50 (2198,30)
15 000	3150	1000 (15 646,60)	201 (3145)
20 000	4040	1300 (20 340,60)	256,50 (4013,35)
25 000	4775	1600 (25 034,60)	305 (4772,20)
30 000	5430	1900 (29 728,50)	347 (5429,40)
40 000	6920	2600 (40 681,20)	442 (6915,80)
50 000	8125	3200 (50 069,10)	519 (8120,60)

Tabelist nähtub, et kohtutäituri põhitasud mitte ühelgi juhul seoses konverteerimisega ei suurenenud ning tasu määramise aluseks olevate nõuete vahemikud suurenesid. Selline tasude ümberarvestamise tulemus oli võlgnikule soodsam. Kõige märgatavam on soodsama olukorra kujunemine 400 kuni 1300 € nõuete sissenõudmisel ettenähtud täituritasu osas just muutunud põhinõude vahemike osas, mille suhtes vastavat täituri põhitasu kohaldatakse. Uuendusena kehtestati kohtutäituri põhitasudele ülemmäärad suuremate, kui 50 000 krooniste (3200 €) nõuete sissenõudmisel. Kohtutäituri põhitasu

⁸⁴ Euro kasutusele võtmise seadus. 22.04.2010. RT I, 2010, 22, 108. § 5

kujuneb protsendina (mille suurust nõude suuruse suhtes ei ole muudetud) nõude suurusest, kuid ei ole suurem kindlaksmääratud tasu ülemmäärast. Selline uuendus kaotas eelnevas seaduses olnud vea, mis võimaldas regressseeruva protsendimäära tõttu teatud juhtudel väiksemalt nõudelt välja mõista suurema täituri põhitasu, kui suuremalt nõudelt.

Prantsusmaa täituritiesu kujuneb rahalise nõude sissenõudmisel järgmiselt (lisaks menetlustoimingu tasud): 10% nõudelt kuni 125 €; 6.5% nõudelt vahemikus 125 € kuni 610 €; 3.5% nõudelt vahemikus 610 € kuni 1525 €; 0.3% nõudelt üle 1525 €. ⁸⁵

Rahalise nõude sissenõudmisel sissenõudja poolt tasumisele kuuluv täituritiesu kujuneb järgmiselt: 12% nõudelt kuni 125 €; 11% nõudelt vahemikus 125 € kuni 610 €; 10.5% nõudelt vahemikus 610 € kuni 1525 €; 4% nõudelt üle 1525 €. ⁸⁶

Menetlustasu (sätestatud artiklites 13-14) peamiseks eesmärgiks on aga kindlustada kohtutäiturile sissetulek ka siis, kui täitemenetlus ei vii nõude rahuldamiseni. Nimetatud tasu saab nõuda üksnes seoses toimingutega, mida tehakse nõude rahuldamiseks. Tegemist on ühekordse tasuga, ühe menetluse käigus, ning seda saab nõuda üksnes erinevat tüüpi arestimistoimingute teostamiseks. ⁸⁷ Tasu suurus oleneb põhinõude suurusest:

Nõudelt suurusega 0 kuni 304 € - 2 x baastasu iga 76 € kohta

Nõudelt suurusega üle 304 € kuni 912 € - 8 baastasu + 2x baastasu iga 152 € kohta

Nõudelt suurusega üle 912 € kuni 3040 € - 16 baastasu + 2x baastasu iga 304 € kohta

Nõudelt suurusega üle 3040 € - 30 baastasu + 2x baastasu iga 1520 € kohta

Nimetatud tasu ei või olla väiksem kui 2 baastasu ja suurem, kui 125 baastasu. ⁸⁸

Näiteks: 10 000 € suuruse nõude sissenõudmisel võivad kujuneda järgmised tasud, koos maksudega:

⁸⁵ Décret n°96-1080 du 12 décembre 1996. (viide 9), article 8

⁸⁶ Décret n°96-1080 du 12 décembre 1996. (viide 9), article 10

⁸⁷ W. Kennett. Op. cit. lk 173-174

⁸⁸ Décret n°96-1080 du 12 décembre 1996. (viide 9), article 10

- Ennetav pangakonto arest: kindlaksmääratud tasuna: 187.53 €
- Vallasvara arest: kindlaksmääratud tasuna: 66.98 €
- Sõidukile käsutamise keelumärke seadmine Autoregistri Keskuses: 133.95 €
- Ametlik teatis kinnisvara arestimiseks: 80.37 €

Lisaks nendele tasudele on veel proportsionaalsed tasud, mis kogu nõude sissenõudmise kohta on 723.44 € ning millest 121.35 € kuulub tasumisele võlgniku poolt ning 602.09 € sissenõudja poolt.⁸⁹

Samuti on võimalik kohtutäiturilt taodelda üksnes mõne kindla täitetoimingu läbiviimist, ilma, et kohtutäitur kogu täitemenetlust juhiks.⁹⁰ Sellisel juhul täitur nõude suuruselt tulenevat täituritasu nõuda ei saa, vaid üksnes kindlaksmääratud tasu toimingute teostamise eest ning menetluskulude hüvitist.⁹¹

Järgnevalt esitan täituritasude võrdluse rahalise nõude sissenõudmisel. Kõik tasud on esitatud maksimaalses võimalikus määras, ilma lisatasude, täitekulude ja käibemaksuta.

Eestis ja Prantsusmaal kehtivate tasude võrdlustabel.⁹² Kõik summad on esitatud eurodes.

Nõude summa	Täituritasu Eestis ⁹³	Täituritasu Prantsusmaal-võlgniku kohustus	Täituritasu Prantsusmaal-sissenõudja kohustus	Täituritasu Prantsusmaal kokku
50	15,97+25,50	10 % -5€	12 % - 22 €	27 €
100	15,97+38	10 % - 10 €	12 % - 22 €	32 €
250	15,97+69	6.5 % - 16.25 €	11 % - 27.5 €	43.75 €
500	15,97+109,50	6.5 % - 32.5 €	11 % - 55 €	87.50 €
700	15,97+140,50	3.5 % - 24.5 €	10.5 % - 73.5 €	98 €

⁸⁹ Enforcement of judgements- France. European Juridical Network. Internetis kättesaadav aadressil: http://ec.europa.eu/civiljustice/enforce_judgement/enforce_judgement_fra_en.htm

⁹⁰ Eestis on sellisteks nõueteks Maksu- ja Tolliameti nõuded, mille suhtes viib täitemenetlust läbi Maksu- ja Tolliamet ise, kuid kohtutäiturilt taodeldakse üksikute arestimistoimingute ning vara müügaiga seotud toimingute teostamist.

⁹¹ W. Kennett. Op. cit. lk 176

⁹² Tabelis esitatud tasuliigi alusel, tasu sissenõude summalt, ei kujune lõplik täituritasu nõude suurus.

⁹³ Märgitud on menetluse alustamise tasu ning sellele lisanduv tasu olenevalt põhinõude summalt.

1000	15,97+201	3.5 % - 35 €	10.5 % - 105 €	140 €
2000	15,97+442	0.3 % - 6 €	4 % - 80 €	86 €
3000	15,97+519	0.3 % - 9 €	4 % - 120 €	129 €

Võlgnikult sissenõutav tasu ei või olla väiksem, kui 2 baastasu ning suurem, kui 250 baastasu. Sissenõudjalt sissenõutav tasu ei või olla väiksem, kui 10 baastasu ning suurem, kui 1000 baastasu. Tabelis toodud Prantsusmaa täituritasude nõudeõigus tekib üksnes vastavate nõuete sissenõudmisel. Tegemist on tasuga, mille suurus sõltub nõude sissenõutud osast ehk tasu eduka täitemenetluse läbiviimise korral. Nõude laekumisel või sissenõudmisel ositi arvestatakse kohtutäituri tasu kogu sissenõutud summalt, mitte igalt osamakselt eraldi. Kohtutäituril on ka õigus nõuda tasu vastavalt kokkuleppele toimingute tegemist taotleva isikuga, kui kohtutäitur peab tegutsema eriti kiiresti või, kui tegemist on keeruka toiminguga. Näiteks kui võlgniku leidmine osutub keeruliseks ning aeganõudvaks ja täitur peab võlgniku asukoha, või töökoha tuvastamiseks põhjaliku menetluse läbi viima, on kohtutäituril sissenõudjaga võimalik sellise töö hüvitamises kokku leppida. Kui kokkulepet ei saavutata, teeb kohus kulude väljamõistmiseks otsuse.⁹⁴

Rootsis koosneb täituritasu avalduse läbivaatamise tasust (*ansökningsavgift*) (rahaliste nõuete tunnustamise menetlus), põhitasust (*grundavgift*), menetlustoimingu ettevalmistustasust (*förberedelseavgift*), müügitasust (*försäljningsavgift*) ning eritasust (*utsökningsavgifter*) (lisatasust). Nimetatud tasud ei kuulu sissenõudmisele, kui avaldus võlanõude tunnustamiseks ning täitemenetluse alustamiseks lükatakse tagasi ja menetlust ei alustata, kui avalduse esitaja ei ole tasunud ettevalmistustasusid ettemaksuna või kui enne menetluse läbiviimist selgub, et on väljakuulutatud sissenõudja või võlgniku pankrot või nõue on rahuldatud. Avalduse esitajalt menetluskulude tasumist ettemaksuna võib nõuda, kui on võimalus, et avaldaja ei tasu kulusid vabatahtlikult, kuna puudub võimalus nimetatud kulusid sissenõude summast maha arvestada või esinevad erilised asjaolud. Kui menetluskulude ettemaksu ei tasuta määratud tähtaja jooksul, siis täitemenetlust ei alustata. Samuti võidakse tühistada juba rakendatud meetmed nõude sissenõudmiseks.⁹⁵

⁹⁴ W. Kennett. Op. cit. lk 172.

⁹⁵ The Swedish Enforcement Code (utsökningsbalken). Chapter 17. Expenses. Lk 160

Põhitasu on kehtestatud kindlaksmääratud summana ning tuleb tasuda iga-aastase tasuna, kuni täitemenetluse lõpuni.⁹⁶ Baastasu määraks on 600 SEK (67.84 €). Intellektuaalse omandi vaidlustes tehtud kohtuotsuste täitmine toimub viivitamatult ning baastasu määraks on 5000 SEK (565.32 €).⁹⁷ Kui sissenõude jääk on väiksem, kui 100 SEK (11.31 €), iga-aastast põhitasu ei nõuta. Samuti, kui aktiivse menetluse lõpuks ei ole võimalik teostada uusi arestimistoimingud, uut tasu ei võeta. Tegelik tasu suurus kujuneb menetluse käigus, kuna kajastab menetluskäiku ning menetlustasud on seotud sissenõudja poolt soovitud tulemusega.⁹⁸

Šotimaal tasub sissenõudja täituritasu avalik-õiguslike nõuete sissenõudmisel määratud protsendina sissenõutud summast (komisjonitasu) ning kindlaksmääratud menetlustoimingute läbiviimise eest tasu kuulub sissenõudmisele võlgnikult. Kui nõude rahuldamine ei õnnestu, siis menetlustoimingute tasu tasumise kohustus ei lähe üle sissenõudjale. Viimaste aastate surve riigi kulutuste vähendamiseks on ühtlasi survestanud ka riigiasutuste poolt täituritele makstavate tasude suurust ning vähendanud neid enam kui poole võrra. Tavaline on, et kohalike maksude kogumiseks sõlmitud lepinguga määratakse täituritasu protsendiks 5% sissenõutud summast.⁹⁹

Võrdlusest Prantsusmaa täituritasudega nähtub, et Eestis kehtivad sissenõude summast sõltuvad tasumäärad on tunduvalt suuremad. Prantsuse täitemenetlussüsteemis on tegemist toimingupõhise tasustamisega, kus suure osa täituritasudest moodustavad erinevate toimingute teostamise tasud.¹⁰⁰ Eestis seevastu enamuse toiminguid eraldi tasustatavad ei ole ning nende teostamisel lisandub üksnes täitekulu. Prantsusmaal kehtiv tasustamise põhimõte kajastab minu arvates paremini menetluse mahust ja keerukusest lähtuvat tasustamise põhimõtet. Arvan, et toimingupõhine tasustamine annaks ka Eestis

Internetis kättesaadav aadressil: <http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/06/23/85/6f3c01d5.pdf>

⁹⁶ Nõuete menetlusaeg on üks aasta. Tähataja saabudes peab sissenõudja esitama avalduse, kui soovib menetluse jätkamist. Selline avaldus tuleb esitada igal aastal uuesti.

⁹⁷ Förordning (1992:1094) om avgifter vid Kronofogdemyndigheten. (viide 47) § 2-5

⁹⁸ M. Adenas; B. Hess; P. Oberhammer. Op. cit. lk 232-233

⁹⁹ W. Kennett. Op. cit. lk 182

¹⁰⁰ Prantsusmaal kehtivatest toimingu tasudest lähemalt peatükis 2.3

paremaid tulemusi, kuna motiveeriks täitureid aktiivselt menetlustoiminguid teostama ning võlgnikke nõudeid kiiremini rahuldama. Samuti rakendub toimingupõhine täituri tasu selgemini kulupõhise lõivuna.

2.2 Täituri tasu kindla tasumääraga toimingutelt

Kindla tasumääraga täitetoiminguteks 2001. aasta 1.märtsist jõustunud Justiitsministri määruses kohtutäituri tasude kohta¹⁰¹ olid:

1. täitedokumentis määratletud konkreetse vallasasja äravõtmine ja üleandmine sissenõudjale
2. lapse üleandmine
3. ruumidest väljatõstmine
4. erikonfiskeerimisele kuuluvate esemete äravõtmine ja üleandmine rahandusorganile (alates 01.01.2006 kehtetu)
5. erikonfiskeerimisele kuuluvate esemete hävitamise komisjoni töös osalemine (alates 01.01.2006 kehtetu)
6. toimingu tegemisele kohustava täitedokumendi täitmine
7. teise eluruumi paigutamine (alates 01.01.2006 kehtetu)
8. kaasomanike vahelise enampakkumise korraldamine.¹⁰²
9. täitedokumentis määratletud muu toiming (alates 01.01.2006 kehtetu)
10. elatusraha sissenõudmine¹⁰³
11. hagi tagamise toiming
12. dokumendi koopia valmistamine ja tõendi väljastamine

¹⁰¹ Kohtutäituri tasumäärad, 2001 (viide 36), § 4

¹⁰² Tasu maksmiseks kohustatud isik selgusetu. Antud redaktsioonis on määratlemata võlgnik ja sissenõudja antud nõudes.

¹⁰³ Kohtutäituri tasu elatise sissenõudmise eest on käsitletud lähemalt peatükis 2.4, kuna nimetatud nõude suhtes kehtib täituri tasu eriregulatsioon.

Punktides 1, 4, 5, 6 ja 7 loetletud täitetoimingud olid kõik tasustatud 250 kroonise (16 €) kohtutäituri tasuga. Punktides 2 ja 8 loetletud täitetoimingud olid tasustatud 500 kroonise (32 €) kohtutäituri tasuga. Väljatõstmise toimingu puhul oli aga tasu suurus seatud sõltuvusse ruumi suurusega, millest väljatõstmise toimingut teostati. Nii oli määratud kolm erinevat määra väljatõstmise toimingu tasustamiseks vahemikus 500-1000 krooni (32-64 €). Tasu hagi tagamise eest oli samuti jaotatud kolmeks erinevaks määraks vahemikus 750-1250 krooni (48-80 €). Riigikohus märkis oma 28. aprilli 2003. aasta lahendis¹⁰⁴, et ei kohtutäituri seadusest ega Justiitsministri määrusest ei selgu, kes peab maksma hagi tagamise toimingu tegemise eest kohtutäituri tasu. Sellest ei saa aga teha järeldust, et kohtutäituri tasu peab maksma pärast hagi tagamise täitmist kostja. Kolleegium leiab, et sellise õigusnormi puudumisel kohtutäituri seaduses, on võimalik kohaldada hagi tagamisel kohtutäituri tasu maksmiseks seaduse analoogia alusel tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 46 p 2, § 52 ja § 54 lg 1, mis reguleerivad asja läbivaatamiskulusid ning hagi tagamise toimingu tasu maksma kohustatud isikuks on toimingut taotlenud isik. Nimetatud põhimõtte kehtestati ka 2003. aastast seadusemuudatusega.¹⁰⁵

2006. aastast sätestati kindla tasumääraga toimingute tasu lähtudes Vabariigi Valitsuse kehtestatud töötasu alammäärast. Sama põhimõtet on rakendatud ka hagi tagamise eest sissenõutava tasu osas. Alates 2010. aastast kehtestati kohtutäituri põhitasu kindla tasumääraga toimingutelt uuesti kindlate summadena ning 2012. aastal Vabariigi Valitsuse kehtestatud töötasu alammäära suurendamine ei toonud enam kaasa kohtutäituri tasude suurenemist. Täituritasu hagi tagamise nõude korral on 70-278 €. Sundvõõrandamistoimingu tasu suuruseks on pool täituritasu määrast, mis vastab üleskirjutatud kinnisasja hinnale ning maksjaks on sundvõõrandi saaja. Kaasomanike vahelise enampakkumise toimingu täituritasu suurus on 278 €. Punktides 1-3 ja 6 sätestatud toimingute tasu on 140 €.

Prantsusmaal kehtiv toimingupõhine tasustamissüsteem toetab selgemalt täituritasu kulupõhisuse põhimõtet ja nii kujuneb täituritasu mitmete toimingute teostamisel, olenevalt eesmärgi saavutamise keerukusest ning töömahust. Näiteks väljatõstmise

¹⁰⁴ Riigikohtu tsiviilkolleegiumi otsus 28. aprillist 2003 nr. 3-2-1-47-03

¹⁰⁵ Kohtutäituri seaduse muutmise seadus. 2003, (viide 41), § 25⁴ lg 3

(kinnisasja väljaandmine) menetluse käigus võimalik teostada mitmeid tasustatavaid toiminguid: kinnisasjalt lahkumise nõude esitamine- 12.5 baastasu määra (27.5 €); teade sissenõudjale või võlgnikule väljatõstmise toimumise aja kohta- 13 baastasu määra (28.6 €); väljatõstmise teostamine- 71.5 baastasu määra (157.3 €).¹⁰⁶

Rootsis erisusi rahalise nõude ja kohustavate toimingute täituritasu osas ei ole.¹⁰⁷

2003. aastast kuulub kohtutäituri ametitoimingute hulka varalise karistuse mõistmiseks vajalike andmete kindlakstegemine ning 01.02.2007 jõustunud seadusemuudatus lisas kohtutäituri tööülesannete hulka ka kuriteoga saadud vara konfiskeerimiseks vajalike andmete kindlakstegemise menetluse.¹⁰⁸ Andmete kindlakstegemine seisneb uurija määruse alusel menetlusalusele isikule kuuluv, kohtutäituri poolt juurdepääsetavates registrites kajastuv, vallas- või kinnisvara menetlejale teatavaks tegemises. Täituritasu maksab menetleja ning tasu suurus sõltub kindlakstehtud vara väärtusest 31-95 €.

Täituritasu dokumendi koopia ja tõendi väljastamise eest¹⁰⁹ tasub koopia tegemist taotlenud isik ning lähtudes paberi formaadist on tasu suuruseks 0.31- 1.50 €. Selliseid tasulisi koopiaid väljastab täitur juhul, kui tegemist on isikuga, kes ei ole menetlusosaline, kuid kellel on õigus läbiviidud täitetoimingu aktist koopia saada.

¹⁰⁶ Décret n°96-1080 du 12 décembre 1996. Décret portant fixation du tarif des huissiers de justice en matière civile et commercial. Annexes. Tableau 1: II. 18; V. 81; VIII 98-100. Internetis kättesaadav aadressil: <http://www.huissiersdejustice-hp.com/tableau.html#som>

¹⁰⁷ Förordning (1992:1094) om avgifter vid Kronofogdemyndigheten, (viide 47)

¹⁰⁸ Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse, kohtutäituri seaduse, karistusseadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku, riigi õigusabi seaduse ja täitemenetluse seadustiku muutmise seadus 01.02.2007. RT I 2007, 2,7

¹⁰⁹ Kohtutäituri seadus. 2005 (viide 50), § 7

2.3 Kohtutäituri lisatasu täitemenetluses

2001. aastast kehtinud Justiitsministri määruses kohtutäituri tasumäärade kohta oli kehtestatud kohtutäituri õigus nõuda lisatasu üksnes täitetoimingute eest väljaspool omavalitsusüksust, kus kohtutäituri büroo asub. Tasu suuruseks oli 60 krooni (3.8 €) ühe toimingu kohta.¹¹⁰ 2003. aastal kehtestati nimetatud tasu 100-200 krooni (6.4-12.8 €) toimingu eest. Täituritasu muutus sissenõutavaks täitetoimingu lõpetamisel.

14.10.2003 jõustunud kohtutäituri seaduse muutmise seadusega kehtestati uus, oluline kohtutäituri lisatasu liik: osamakse tasu. Tegemist oli rahalise nõude ositi tasumise korral lisanduva kohtutäituri tasuga, mille suuruseks oli 25 krooni (1.6 €) igalt tasutud osamaksetelt, olenemata osamakse suurusest.¹¹¹ Sellise lisatasu kehtestamise eesmärgiks oli innustada võlgnikke nõudeid kiiremini rahuldama ning mitte põhjendamatult menetlust venitama väikeste osamaksetega.¹¹² Võlgnikul tekkis lisakohustus, millest oli võimalik hoiduda, makstes nõude terves, või võimalikult vähese arvu osamaksetega. Tegelikult aga selline lisatasu minu isiklikust kogemusest lähtudes raskuseid hoopis võlgnikele, kelle makseraskused olid keskmisest märgatavalt tõsisemad. Nii ei olnud ka välistatud olukord, kus täituritasu koos osamakse tasudega muutus kordades suuremaks, kui esialgne põhinõue. Selline regulatsioon on minu arvates selgelt vastuolus ka põhiseadusega, lubamatult suure omandiõiguse piirangu ning õiguskindluse puudumise tõttu. Täitemenetluse ülesanne peaks olema suunatud võlakoormuse vähendamisele nii sissenõudjale, kui ka võlgnikule vastuvõetavalt ning jõukohaselt. Tegelikult aga osamakse tasude süsteem seda põhimõtet ei toetanud. Mitmed kohtutäiturid leidsid ka, et antud säte kuulub kohaldamisele kõikide seaduse kehtimise ajal teostatud maksete osas.¹¹³ Leian, et selliselt eksiti seaduse tagasiulatuvalt kohaldamise keelu vastu ning osamakse tasu lisatasu võib kohaldada nõuete suhtes, mille suhtes alustati täitemenetlust vahemikus

¹¹⁰ Kohtutäituri tasumäärad. 2001, (viide 36), § 8

¹¹¹ Osamakse tasu ei kohaldunud elatusraha nõuete osas.

¹¹² Kohtutäituri seaduse eelnõu. (80 SE) Seletuskiri. Internetis kättesaadav aadressil:

<http://www.riigikogu.ee/?page=eelnou2&op=ems&eid=670&assembly=10&u=20120502102822h>
<http://www.riigikogu.ee/?page=eelnou2&op=ems&eid=670&assembly=10&u=20120502102822>

¹¹³ Andmed kohtutäiturite infosüsteemist TäitIS

01.10.2003 kuni 31.12.2005. Kuna osamakse tasude süsteem ei andnud oodatud tulemusi, siis sellest järgmises redaktsioonis loobuti.

Oluline on aga meeles pidada, et vaatamata asjaolule, et redaktsioon millega kehtestati osamakse tasu, on käesolevaks ajaks kehtivuse kaotanud, toimub endiselt ka käesoleval ajal tuhandete nõuete sissenõudmine täiteasjades, mille suhtes algatati menetlus ajavahemikul, kui kehtis osamakse tasu võtmise õigus. Seetõttu puudutab osamakse tasu regulatsioon jätkuvalt ja väga otseselt paljusid võlgnikke. Probleem osamakse tasu regulatsiooniga lõpeb alles kõikide nimetatud redaktsiooni kehtivuse ajal alustatud täitemenetluste lõpetamisega või osamakse tasu põhiseadusega vastuolus olevaks tunnistamisega.

Prantsuse täitemenetlusõiguses võib *huissier de justice* nõuda lisatasu 3x baastasu (3x2.20 €) iga osamakse tasumisel ning nimetatud lisatasu nõudmise õigus tekib kohtutäituril alles pärast 6 kuu möödumist nõude ositi tasumise algusest. Nimetatud lisatasu suurus on ühtlasi piiratud maksimaalselt 15 kordse baastasu sissenõudmisega. Seega saab kohtutäitur nõude ositi tasumise korral sissenõuda lisatasu üksnes 33 € ulatuses.¹¹⁴

Eelpooltoodust saab järeldada, et ka Eestis kehtestatud osamakse tasu regulatsioonis oleks pidanud regulatsiooni õiguspäraseks toimimiseks sisalduma mingit laadi piirang, kas ajaline või summaline, et tagada täituritasu nõude suuruse proportsionaalsus sissenõude suuruse ja menetluse mahukuse vahel.

2006. aastal täiendati kohtutäituri lisatasu regulatsiooni mitmete kohtutäituri ametitoimingutega, ning lisati lisatasu nõudmise üldine alus- toimingu õiguslik või tehniline keerukus, või ajaline kulukus.

Lisatasu võib nõuda järgmistelt toimingutelt:

- Väljaspool kohtutäituri bürood tehtav arestimistoiming. Hõlmas nii vallasvara kui kinnisvara arestimist ning tasu suuruseks määrati 0,5% arestitava vara väärtusest.
- Enampakkumise korraldamine ja läbiviimine ning tulemi jaotamine. Enampakkumise õnnestumise korral 3% vara müügihinnast ning juhul, kui

¹¹⁴ W. Kennett. op. cit. lk 174

enampakkumine nurjus ostja poolt ostusumma tasumata jätmise tõttu- 3% ostja tasutud tagatisrahast.

- Vara müük muul, täitemenetluse seadustikus lubatud, viisil. Lisatasu suuruseks 1% vara müügihinnast.

Eelpoolmainitud lisatasu võimaldav väljaspool kohtutäituri bürood tehtav arestimistoiming, tühistati Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevale kolleegiumi otsusega 15. juunil. 2007.¹¹⁵ Riigikohus kinnitas veelkord, et täituritasu on oma olemuselt lõiv ning seega mõeldud konkreetse avalik-õigusliku soorituse kulude hüvitamiseks. Sama kehtib ka lisatasude kohta. Põhiseaduse § 32 lõige 2 kui ka § 113, sätestavad, et omandiõiguse piirangud oleksid proportsionaalsed. Kolleegium leidis, et KTS § 25²¹ näol on tegemist vajaliku ja sobiva piiranguga võlgniku omandiõiguse suhtes. Kuna kohtutäituri lisatasu on oma olemuselt sarnane riiklikule lõivule, peab selle määr olema kehtestatud kulupõhimõttest lähtudes. Kuna aga kohtutäituri lisatasu kinnisasja arestimistoimingu eest kehtestanud kindlas määras, ei võimalda see lisatasu määramisel arvesse võtta konkreetse kinnisasja arestimise keerukust ega kinnisasja arestimisele kulutatud aega. Sellise regulatsiooni puhul ei ole kolleegiumi hinnangul tagatud võlgniku omandiõiguse piirangu mõõdukus. Eeltoodust tulenevalt tunnistas põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium KTS § 25²¹ põhiseadusevastaseks ning kehtetuks osas, milles see näeb ette kohtutäituri lisatasu kinnisasja arestimistoimingu eest 0,5% arestitava kinnisasja väärtusest.

Olen seisukohal, et kinnisasja arestimistoiming (kinnisasja ja selle päraldiste üleskirjutamine, millele ulatub hüpoteek, käsutamise keelumärke seadmine kinnistusraamatusse, teatud juhtudel kolmanda isiku informeerimine, kinnisasja hinna määramine) ei peaks kuuluma lisatasustavate toimingute hulka kuna täituritasu sõltub sissenõude summast ning kinnisasja arestimise toiming tuleb kõne alla üksnes suurte rahaliste nõuete korral, mis omakorda tingivad märkimisväärse täituritasu nõude sõltuvalt sissenõude summast. Lähtudes täituritasu kulupõhisusest peaksid suurte nõuete sissenõudmisel suuremad täituritasud olema põhjendatud mahukama ja keerulisema täitemenetlusega õigustamiseks suuremaid täituritasusid. Ise-enesest ei ole ju kohtutäituril kulukam ega keerukam sissenõudjale edastada tema ameti-kontole laekunud nõuet suurusega 10€ kui 10 000€, mille võlgnik on sinna kandnud peale täitmisteate kättesaamist. Praegusel juhul aga tekib kohtutäituril lisatasu õigus niipea, kui ta on asunud

¹¹⁵ Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi otsus 15. juunist 2007 nr. 3-4-1-9-07

suure nõude osas läbiviima nõude rahuldamiseni viivaid täitetoiminguid.¹¹⁶ Ning nõuete osas, mille suhtes on kinnisasja arestimine põhjendatud, saabki pidada just kinnisasja aresti peamiseks nõude rahuldamiseni viivaks toiminguks.

Leian, et täiesti põhjendatuks saab aga pidada eelpoolnimetatud lisatasu juhul, kui nõude summast sõltuva täituritasu osakaal oleks väiksem ning täituritasu kujuneks otseselt kulupõhise tasuna lähtudes täitemenetluse mahust ja keerukusest, võttes lõpliku tasu kujunemisel otseselt arvesse kõiki nõude rahuldamiseks tehtud toiminguid. Seejuures oleks isegi otstarbekas üldine kinnisasja arestimise toimingu jaotamine erinevateks, tasustatavateks toiminguteks.

2010. aastast ei arvestata lisatasu arestimistoimingu tegemise eest enam protsendina arestitava vara väärtusest, vaid tunnitasauna alates esimesest tunnist hinnaga 19 € tunnis. Toimingu tegemiseks kulutatud aeg, mis läheb üle täis- või pooltunni, ümmardatakse vastavalt täis- või pooltunniks. Selline regulatsioon toetab arengusuunda, mille kohaselt kohtutäituri töötasu sõltub tema otsesest aktiivsest tegevusest täitemenetluse läbiviimisel. Samuti motiveerib kohtutäiturit läbi viima keerukamaid ning mahukamaid täitetoiminguid, mis viivad täitemenetluses nõude rahuldamiseni. Kuna kohtutäituri lisatasu enampakkumise korraldamise ja läbiviimise eest ei ole tunnistatud põhiseaduse vastaseks, ei ole peetud põhjendatuks nimetatud sätet kehtetuks tunnistada ega teisiti reguleerida.¹¹⁷ Arvan, et kehtiva lisatasu regulatsiooni pinnalt saavutada läbipaistvat, kulupõhist lisatasu väljamõistmist, on vajalik kehtestada kohtutäiturile kohustus esitada kohustatud isikule põhjendatud diskretsiooniotsus lisatasu suuruse kujunemise kohta.

Käesoleval ajal, kui kohtutäituril on õigus jätkuvalt lisatasule enampakkumise korraldamise, läbiviimise ja tulemi jaotamise eest kuni 3% vara müügihinnast, annab regulatsioon võimaluse kohtutäiturile määrata lisatasu lähtudes kulupõhimõttest. Enampakkumise korraldamise ja läbiviimise tasu kehtestamine protsendimäärana vara müügihinnast peaks motiveerima kohtutäiturit pingutama müüa vara võimalikult kõrge

¹¹⁶ Lähtun siinkohal isiklikust kogemusest ja mõistlikust eeldusest, et täitemenetluses ei ole tõenäoline eraisiku pangakonto arestiga saavutada näitena kasutatud summa: 10 000 € suuruse nõude rahuldamine.

¹¹⁷ Kohtutäituri seaduse eelnõu (462 SE). Seletuskiri (viide 58)

hinnaga. Seaduse sõnastusest “lisatasu kuni 3%” võib aimata ka läbirääkimiste võimalusi kohtutäituri ja võlgniku vahel. Kuid lähtudes KTS § 28 lg 2 (keeld sõlmida kokkuleppeid täituritasu suuruse muutmiseks) ja § 45 lg 1 (kohtutäituril on õigus saada lisatasu kuni 3%) koosmõjust ning täituritasu, kui kulupõhise lõivu olemusest tuleb siiski lähtuda põhimõttest, et lisatasu määramine kuni 3% vara müügihinnast saab kujuneda üksnes tulenevalt töö mahust ja keerukuse astmest tingitud kuludest. Õiguslik keerukus on seejuures äärmiselt subjektiivne mõiste kulude arvestuse alusena ning võib osutada oluliseks teguriks, lähtudes kohtutäiturite haridustasemest.

Lisatasu arvestuse alused peaksid olema käesolevas regulatsioonis selgemini määratletud. Vara müügi tulemusel nõuete rahuldamise eest peaks täituritasu kujunema peamiselt toimingupõhiselt. See tähendaks vähendatud põhitasu nõude summalt ning suuremaid otsesed, kulupõhised lisatasu väljamõistmise võimalusi. Toimingupõhiseid tasusid on võimalik arvestada nii igalt teostatud toimingult kui ka tunnitase, lähtudes täitetoimingust. Nii muutuks lisatasude kujunemine läbipaistvamaks ning kõikidele menetluse pooltele arusaadavamaks.¹¹⁸

Arvestades, et enampakkumise läbiviimine ehk võlgniku vara müük, on põhjendatud ja otstarbekas üksnes suurte rahaliste nõuete rahuldamiseks, olen seisukohal, et kehtivas regulatsioonis lisatasu enampakkumise korraldamise eest ei saa pidada kulupõhiseks tasuks. Rahalise nõude sissenõudmise eest on sätestatud põhitasu KTS § 35 lg 1 sõltuvalt nõude summast. Peatükist 2.1 nähtus selgelt, et nimetatud tasud ei ole madalad. Kohtutäitur on kohustatud kasutama kõiki täitemenetluse seadustikus sätestatud võimalusi nõude sissenõudmiseks ning arvan, et enampakkumise korraldamine, läbiviimine ja tulemi jaotamine ei ole tehniliselt ega õiguslikult keerukad toimingud. Justiitsministeerium kaalub nimetatud lisatasust loobumist elektroonilise enampakkumise kasutuselevõttuga, kuna elektroonilise enampakkumise läbiviimisel väheneb kohtutäituri

¹¹⁸ Nimetatud põhimõtte välistaks lisatasu sissenõudmise võimaluse vara müügi, mida ei vii läbi kohtutäitur ise ja kus kohtutäituri osa seisneb üksnes keelumärke kustutamise teatise edastamises ning notarile sissenõude summa suuruse teavitamises. Tegemist ei ole ei keerukate ega mahukate toimingutega, küll aga on sellistelt tehingutelt sissenõutavad kohtutäituri tasud märkimisväärsed ka ilma lisatasuta.

töökoormus oluliselt võrreldes praegu läbiviidava suulise enampakkumisega.¹¹⁹ Ajalise kulukuse tingimuse osas olen seisukohal, et see loob väärad eeldused toimingute lisatasustamiseks, kuna nimetatud tingimus on subjektiivselt määratletav ning võib seega kehtida kõikidele täituri poolt teostavatele toimingutele. Toimingut mis viib nõude rahuldamiseni, ei saa pidada ajaliselt liiga kulukaks, kuna on põhjendatud tulemuslikkusega.

Eestis kehtiva lisatasu eesmärgi täidab Rootsi täitemenetlusõiguses nn menetlustasu (*avgifter vid exekutiv försäljning*). Kui kohtutäitur korraldab avaliku enampakkumise või muul viisil müüb kinnisvara, kehtivat liisinguõigust, registreeritud laeva, lennukit, hüpoteegi tagamiseks panditud lennuki varuosi, kuulub tasumisele menetlustasu müügitoimingute ettevalmistamise ja läbiviimise eest. Tasu moodustab 1% kinnisvara või liisinguõiguse vara väärtusest ja ülejäänud vara müügi puhul 1% summast, mis moodustab 75% vara väärtusest. Nimetatud tasule lisandub eduka müügi korral ka müügitasu (*försäljningsavgiften*) 4% igalt müügitehingult. Müügitasu ei muutu sissenõutavaks, kui vara ei õnnestu müüa või kui vara ei müü kohtutäitur (müük toimub kinnisvarabüroo, liisingfirma vahendusel). Tasu müügi ettevalmistamise eest ja müügi eest kokku peab olema vähemalt 20% ja mitte rohkem, kui 150% baastasust.¹²⁰

Prantsusmaal on kindla tasumääraga tasustatud kõik täituri poolt teostatavad täitetoimingud. (Toimingute tasudele lisanduvad rahalise nõude sissenõudmise tasud ning tasud ositi tasumise korral.) Selline tasustamissüsteem kehtib kõikide täituri poolt teostavate toimingute ning väljastavate dokumentide osas. Lähtutud on toimingupõhisusest. Toimingud on loetletud tabelis ning tasud kehtestatud lähtudes baastasust ning vastavast koefitsiendist. Näiteks sõiduki arestimise eest on ette nähtud tasu 14.5x baastasu (14.5x2.20 € = 31.9 €)¹²¹ Muu vara arestimistoimingute tasu on 26.5x

¹¹⁹ Kohtutäituri seaduse eelnõu (462 SE) Seletuskiri (viide 58)

¹²⁰ Förordning (1992:1094) om avgifter vid Kronofogdemyndigheten (viide 47), § 9-12

¹²¹ Décret n°96-1080 du 12 décembre 1996. Décret portant fixation du tarif des huissiers de justice en matière civile et commercial. Annexes. V - ACTES PORTANT MISE EN DEMEURE OU COMMANDEMENT D'EXÉCUTER UNE OBLIGATION DE FAIRE OU DE NE PAS FAIRE. No 76. Internetis kättesaadav aadressil: <http://www.huissiersdejustice-hp.com/tableau.html#som>

baastasu (26.5x 2.2 €= 58.3 €)¹²² Saadud summad korrutatakse veelkord koefitsiendiga lähtudes rahalise nõude suurusest, mille sissenõudmiseks toiminguid teostatakse. Sama põhimõtte alusel on tasustatud ka pangaarvete arestimine, töötasu arestimine, päringute teostamine, kutsete, teatiste saatmine jne.

Šoti kohtutäiturite saadav tasu vara müügi läbiviimise eest sõltub müüdava vara väärtusest ning tasumäärad on kehtestatud nii, et need vastaksid täituri töö mahule ja keerukusele.¹²³ Samuti kohaldub lisatasu toimingute teostamise eest, mis on vajalikud läbi viia väljaspool tavatööaega (9.00-17.00): 33 1/3% kui toiming viiakse läbi äripäeval vahemikus 17.00-22.00 ning 75% kui toiming viiakse läbi laupäeval, pühapäeval või riiklikul pühal.¹²⁴

2.4 Täituritasu elatusraha nõudelt

2001. aasta 1. märtsist sätestati elatusraha sissenõudmisel täituritasu määraks 1000 krooni ühekordse maksena, mis muutus sissenõutavaks menetluse alustamisel. Elatis on raha perioodiline maksmine isiku ülalpidamiseks või ülalpidamise võimaldamine muul viisil.¹²⁵ Põhinõude vabatahtliku tasumise korral võis täituritasu, maksta osade kaupa, 200 krooni kuus. Kui võlgnik katkestas vabatahtliku põhinõude tasumise ning täituril tuli teha täiendavaid toiminguid, lisandus põhinõudele uuesti täituritasu täies ulatuses.¹²⁶ Seaduse sõnastus oli antud küsimise reguleerimisel napp ning jättis reguleerimata hulga praktikas tekkivaid küsimusi. Ei ole selge, kuidas toimub tasu arvestamine juhul, kui võlgnikul on juba ühe tasu maksmine määratud osade kaupa ning ta on ka selle tasu osaliselt tasunud, kuid katkestab (ka ajutiselt) tasu või põhinõude tasumise. Kas on seaduslikult korrektne lisada ühele kogutasule teine, või muutub uus tasu sissenõutavaks alles poolelioleva tasunõude sissenõudmise järel tekkinud elatusraha tasumise viivituse korral? Võib öelda,

¹²² Ibid. Annexes. VI

¹²³ W. Kennett. op. cit. lk 181

¹²⁴ Ibid. lk 182

¹²⁵ Perekonnaseadus. 18.11.2009. RT I, 30.12.2011,22. § 100

¹²⁶ Kohtutäituri tasumäärad. 2001, (viide 39), § 5

et täiturid praktiseerisid pigem mitmekordse tasu sissenõudmist, kui poolelioleva tasunõude lõpetamist uue tasunõude sissenõudmise aluse esinemisel.¹²⁷ See tingis olukorra, kus majanduslikult raskes ning ebastabiilses olukorras võlgnikul, kes ei suutnud õigeaks tähtjaks igakuise elatusraha nõuet tasuda, oli kasulikum ning vähem koormavam täituritasu osas, lihtsalt elatise maksmisest kõrvale hoida. Aastatel 2001 kuni 2003, kus Vabariigi Valitsuse kehtestatud kuupalga alammäära suuruseks oli 1600 (102 €) kuni 2160 krooni (138 €) ning elatusraha suurus on miinimumtöötasu suurusega seotud, olen veendumusel, et täituritasu selline regulatsioon oli äärmiselt koormav ning tasu suurus võis muutuda kordades elatusraha nõudest suuremaks just nendele võlgnikele, kes tegid pingutusi elatusraha nõude tasumiseks, kuid siiski ei suutnud nõude igakuist tasumist stabiilselt tagada. Samal ajal aga võlgnikel, kes menetluse jooksul kordagi elatusraha tasunud ei olnud, kuulus jätkuvalt tasumisele vaid ühekordne täituritasu. Lisaks kujunes praktika välja selliselt, et elatusraha tasumise perioodi jooksul tekkinud võlanõudelt nõuti täituritasu veel lisaks ka tekkinud võlasumma eest, tasutabeli alusel.¹²⁸ Kehtinud regulatsioon tingis seega elatise sissenõudes olukorra, mis oli vastupidine soovitud tulemusele.

2003. aastal jõustunud seadusemuudatustega muudeti aga elatise sissenõudmise eest makstava tasu põhimõtteid põhjalikult. Kehtestati baastasu ning iga-aastase täituritasu süsteem. Kohtutäitur nõudis baastasu sisse esimese igakuise elatusraha nõude maksega. Baastasu suuruseks oli 500 krooni (32 €), mille võis sisse nõuda kahes võrdses osas. Alates teisest aastast kuulus tasumisele iga-aastane täituritasu suurusega 300 krooni (19 €) ning see muutus sissenõutavaks alates teisest menetlusaastast koos igakuise elatusraha nõudega. Täpsustati ka, et kui täitemenetluse alustamise seisuga oli elatusraha võlgnevus tekkinud ning kindlaksmääratud, tuli võlanõude osas võlgnikul maksta täiendavat täituritasu lähtuvalt võla suurusest tasude tabeli alusel. Kui võlgnik katkestas igakuise elatusraha tasumise, mille tagajärjel tekkis elatusraha võlgnevus, võttis kohtutäitur uuesti baastasu 500 krooni (32 €). Tasu arvestamine menetluse käigus tekkinud võlgnevuselt summa alusel keelati seaduses otsesõnu. Praktikas tõusetus sarnane probleem ka igakuise elatusraha nõude lõppemise korral seoses ülalpeetava täisealiseks saamisega, kui elatusraha igakuise tasumise perioodist oli tekkinud võlg. Siinkohal leian, et igakuise

¹²⁷ Andmed kohtutäiturite infosüsteemist TäitIS

¹²⁸ Ibid.

elatusraha nõude lõppemise korral ülalpeetava ülalpidamiskohustuse lõppemisega, kuulub võlgniku poolt tasumisele nimetatud tähtaja saabumiseni arvestatud täituritasu võlgnevus, kuid edaspidiselt sissenõutava elatusraha võlgnevuse korral lisa täituritasu ei arvestata (ei tasutabeli alusel ega iga-aastase täituritasu arvestuse alusel). Perioodilise nõude lõppemise korral lõpeb ka õigus perioodiliselt sissenõutavaks muutuvale täituritasule.

2006. aastast kohtutäituri tasustamise põhimõtteid elatusraha sissenõudmisel muudeti taas ning põhitasu seoti Vabariigi Valitsuse kehtestatud kuupalga alammäära¹²⁹ suurusega. Põhitasu oli ühekordselt makstav summa, mis vastas seadusega kehtestatud elatusraha miinimummäärale. Elatusraha miinimumäär on kehtestatud perekonnaseadusega¹³⁰ ning vastab poolele Vabariigi Valitsuse kehtestatud kuupalga alammäärale. Elatusraha maksmise katkemise korral oli täituril õigus võtta lisatasu poolest elatusraha määrale vastavas suurus. Sellega pöörduti sisuliselt tagasi 2001. aastast kehtinud regulatsiooni juurde.

1. jaanuarist 2010 kehtib elatusraha nõude suhtes eraldi menetluse alustamise tasumäär: ühekordne summa, mis vastab seadusega kehtestatud elatusraha miinimummäärale.¹³¹ Igakuine elatis ei või olla väiksem, kui pool Vabariigi Valitsuse kehtestatud kuupalka ühe ülalpeetava kohta.¹³² Seega on käesoleval ajal elatusraha nõude sissenõudmise eest menetluse alustamise tasuks 145 € (2268.75 krooni). Tuleb silmas pidada, et eelpoolnimetatud menetluse alustamise tasu, mis vastab seadusega kehtestatud elatusraha miinimummäärale, kohaldatakse üksnes igakuise elatise (perioodilised maksed) suhtes menetluse alustamisel. Kui menetlust alustatakse üksnes elatise võla osas, kohaldatakse kõikidele rahalistele nõuetele kohaldatavat üldist menetluse alustamise tasu suurusega 15,97 €. Sellisele järeldusele on oma 31. märtsi 2011. aasta otsuses nr. 3-2-1-14-11 jõudnud ka Riigikohtu tsiviilkolleegium, märkides, et eelnevatest perioodidest tekkinud elatise võlgnevuse korral, kui tegemist ei ole perioodilise elatise sissenõudmisega, ei ole võimalik kohaldada KTS § 37 lg 1 teist lauset, nõuda menetluse alustamise tasu sisse

¹²⁹ Palga alammäära kehtestamine. Vabariigi Valitsuse määrus nr 328. 22.12.2005. RT I, 2005, 71, 562

¹³⁰ Perekonnaseadus. 2009 (viide 125), § 101 lg 1

¹³¹ Kohtutäituri seadus, 2009 (viide 18), § 37 lg 1

¹³² Perekonnaseadus. 2009 (viide 125), § 101 lg 1

esimese igakuise elatusrahaga. Järelikult on tegemist tavalise rahalise sissenõudega, mille korral tuleb menetluse alustamise tasu määrata KTS § 34 alusel.¹³³ Kuna täitemenetluse läbiviimine elatisnõude võlgnevuse suhtes ei erine kuidagi muu tsiviilõigusliku nõude sissenõudmisest, nõustun täielikult Riigikohtu järeldustega.

Elatusraha sissenõudmise eest makstav põhitasu kujuneb sissenõutavaks muutunud elatusraha võlgnevuse summalt, tasutabeli (KTS § 35) alusel. Põhitasu ei arvestata, kui võlgnik maksab elatusraha maksed enne nende sissenõutavaks muutumist. Kuna peale täitemenetluse alustamist, sissenõutavaks muutuvate igakuiste elatise nõuete sissenõudmisel on täituri põhitasu väljamõistmise aluseks üksnes asjaolu, et nõue peab olema muutunud sissenõutavaks, siis on võimalik igal kuul elatise maksega viivitavalt võlgnikult kohtutäituri põhitasuna välja mõista, näiteks elatusraha miinimummäära korral 55,50 eurot. See teeb ühes aastas 666 eurot ja moodustab üle nelja (4,59) elatusraha miinimummäära.

Prantsusmaal on elatusraha sissenõudes täituritasu osas kehtestatud erand (samuti töötasu nõudes). Tulenevalt Artiklist 11, ei kuulu sissenõudja poolt tasumisele Artiklis 10 sätestatud proportsionaalne tasu.¹³⁴

Rootsis on elatise asjades samuti erand kohtutäituri põhitasu maksmise kohustuses. Ühel aastal kuulub võlgniku poolt tasumisele ainult üks baastasu, olenemata sellest, kas võlgnikul on üks või mitu elatise asja. Elatise asjas ei kuulu tasumisele ka sissenõudja poolt makstav tasu (*grundavgift*).¹³⁵

Eelpooltoodust saab järeldada, et ka elatise, kui perioodilise nõude sissenõudmisele kohtutäituri vahendusel on vajalik kehtestada detailsem regulatsioon ning piirata täituritasude ebaproportsionaalseks suurenemise võimalust.

Elatusraha sissenõudmisel tasumisele kuuluv täituritasu regulatsioon on muutunud kõige ulatuslikumalt. Proovitud on mitmeid süsteeme, kuid minu arvates rahuldava tulemuseni

¹³³ Riigikohtu tsiviilkolleegiumi otsus 31. märtsist 2011 nr. 3-2-1-14-11

¹³⁴ Décret n°96-1080 du 12 décembre 1996. (viide 9), article 11

¹³⁵ Förordning (1992:1094) om avgifter vid Kronofogdemyndigheten (viide 47), § 5c; §15

jõutud ei ole. Kuna elatise nõuete puhul on tegemist pikaajaliste nõuetega, on selline regulatsiooni muutmine eriti segadusttekitav ning õiguskindlust pärssiv. Leian, et kehtiv süsteem ei lähtu täituritasu väljamõistmisel kulupõhisusest, kuna praegune normi sõnastus võimaldab täituritasu sisse nõuda üksnes tähtaja saabumisega, ilma lisatoiminguid teostamata.¹³⁶ Sissenõudja huvides on täituritasu suuruse mõõdukus, kuid kehtivat regulatsiooni pean sissenõudja huvisid kahjustavaks. Seetõttu tuleks täituritasu nõude lisandumist igakuise elatise maksmise katkestamise korral piirata ning pikendada lisanduva täituritasu sissenõutavaks muutumist kuni 2 või 3 kuu elatise võlgnevuse tekkimiseni. Loomulikult ei ole otstarbekas täituritasu sissenõutavaks muutumise edasilükkamine liiga pikaks perioodiks, kuid kehtivas regulatsioonis võib minu hinnangul täituritasu muutuda liigselt koormavaks. Norm peaks sätestama täituritasu nõudeõiguse tekkimise ainult lisatoimingute tegemisel pärast vastava tähtaja saabumist. Võimalus nõuda täituritasu üksnes vastava tähtaja saabumisel, ilma menetlustoiminguid ja seega kulutusi tegemata ei ole kooskõlas põhimõttega, et täituritasu on kulupõhine lõiv.

¹³⁶ Siiskohal ei saa pidada võlgnikule täituritasu võlgnevuse kohta täitmisteate edastamist toiminguks, mille tõttu täituritasu sissenõutavaks muutub.

3. KOHTUTÄITURI AMETITOIMINGU TASUSTAMISE ARENGUSUUNAD

3.1 Õigusnormi tõlgendamine tasu määramise elemendina

2001. aastal teostatud täitemenetluse reformi kohta võib öelda, et see oli väga kiiresti läbiviidud. Kui täitemenetluse reformi iseenesest võib pidada edukaks, siis regulatsiooni tasude osas siiski päris edukaks pidada ei saa. Vahepealsed seadusemuudatused ning parandused ei ole läbi viidud kahjuks suurema ajavaru ja analüüsiga ning tasude regulatsioon on selle aja jooksul paranenud vaid osaliselt ning vähehaaval. Samas on olnud muutused pidevad, mis on tekitanud kindlusetust ning teadmatust kehtiva regulatsiooni osas. Kohtutäituril on oma töö tegemiseks igapäevaselt vajalik teada tema tööd reguleerivaid sätteid ning osata seadustes orienteeruda, teisiti ei ole see lihtsalt võimalik, kuid võlgnikel ja sissenõudjatel on pidevalt muutuvat seadusandlust üsna keeruline hoomata. Olen seisukohal, et hetkel valitseb just võlgnike hulgas laialdane teadmatus, kuidas kohtutäituri tasud moodustuvad, mis omakorda on soodne pinnas ebaõigele tasu määramisele. Eriti segadust tekitav on olukord, kus võlgniku suhtes on korruga käimas mitu täitemenetlust, mis on alustatud erinevatel ajaetappidel. Sellisel juhul on võlgnik olukorras, kus samasuurustele nõuetele võivad olla lisandunud erineva suurusega kohtutäituri tasud. Ilmekaks näiteks on Tartu Maakohtu otsus 9. septembrist 2008¹³⁷, millega kinnitati kohtulik kompromiss, mille kohaselt täitur ja võlgnik leppisid kokku poole kohtutäituri tasu maksmise kohustuses koos täitemenetluse lõpetamisega. Selline otsus on selgelt vastuolus nii kohtutäituri seaduses kehtiva põhimõtte, kui ka Riigikohtu otsuses nr 3-4-1-22-03 19. detsembrist 2003 sätestatud põhimõttega, mille kohaselt kohtutäituril on keelatud sõlmida kokkuleppeid tasu suuruse muutmiseks. Leian, et edaspidises praktikas tuleb kiiresti muutuvaid regulatsioone vältida. Loomulikult on aeg-ajalt põhjendatud tasumäärade tõus olenevalt riigi majanduslikust olukorrast, kuid

¹³⁷ Tartu Maakohtu määrus 9. septembrist 2008 nr. 2-08-24918

tasustamise põhimõtete muutmine peaks olema põhjalikumalt kaalutud ja analüüsitud ning kindlasti ei tohiks muutuda iga mõne aasta tagant nagu siiani. Sama põhimõtet on jagatud ka siin töös vaatluse all olnud Rootsi ja Prantsuse õigusruumis. Täitemenetlus on küll võlgniku, sissenõudja ja osaliselt ka kohtutäituri vaheline menetlus, kuid, et see menetlus saaks toimuda vastava kvaliteediga on vajalik just põhjaliku regulatsiooni olemasolu. Tasude ning menetluse regulatsioon peab olema piisavalt läbimõeldult väljatöötatud ning sellest tulenevalt ka piisava põhjalikkusega seaduse teksti kirjutatud. Lubamatu on olukord, kus tasude määramine on ainult pooleldi reguleeritud, ettenägemata olukordi, mis tavapärasest või olukorrast kõrvale võivad kalduda.¹³⁸

Rahuldava tasuregulatsiooni kõrval on teiseks oluliseks osaks õigusnormi tõlgendamisel kohtutäiturite haridustase. Nimelt näeb KTS § 17 lg 1 ette, et kohtutäituriks võib nimetada isiku, kes lisaks muudele seaduses sätestatud nõuetele on omandanud riiklikult tunnustatud bakalaureusekraadi või on läbinud riiklikult tunnustatud rakenduskõrgharidusõppe õiguse õppesuunal või on omandanud vastava kvalifikatsiooni Eesti Vabariigi haridusseaduse¹³⁹ § 28 lg 2'2 tähenduses. KTS § 104 kohaselt ei kehti nimetatud haridusnõue nendele kohtutäituritele, kes on ametisse nimetatud enne 1. juulit 2002. aastal. Enne 2001. aastal täitevosakondades toimunud täitemenetluse reformi oli kohtutäituriks võimalik saada ka isikutel, kellel puudus igasugune juriidiline ettevalmistus.¹⁴⁰

Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja kodulehe andmetel on seisuga 15.04.2013 viiekümnest ametis olevast kohtutäiturist õiguslase kõrgharidusega kohtutäitureid vaid üheksateist. See on 38 %.¹⁴¹ Seega täitemenetluse reformi üks eesmärk, juriidilise kõrgharidusega kohtutäiturid ei ole saavutatud.

Anneli Alekand on selgitanud, et seadusandja on kohtutäiturite kvalifikatsiooni osas

¹³⁸ Näitena eelnevalt viidatud Taru Maakohtu määrus 9. septembrist 2008 nr. 2-08-24918

¹³⁹ Eesti Vabariigi haridusseadus. RT 1992, 12, 192. RT I 2010, 41, 240

¹⁴⁰ A. Alekand. Formaliseerituse printsiibi sisu ja ulatus täitemenetluses. Juridica, 2003, nr 5, lk 335

¹⁴¹ Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda. Internetis kättesaadav aadressil:

<http://www.kpkoda.ee/content/avaliku-poole-lingid/kontaktinfo-0>

pidanud praktilist kogemust teoreetilisi teadmisi asendavaks.¹⁴² Minu seisukoht on, et seaduses nimetatud minimaalne haridusnõue peaks kehtima ühtselt kõikide käesoleval ajal ametis olevate kohtutäiturite suhtes. Praktiline töökogemus täitevosakonnast ei saa kuidagi asendada juriidilisi baasteadmiseid, mis on hädavajalikud normide mõistmiseks ja korrektseks rakendamiseks. Ja seda olukorras, kus täiemenetluse reformist on möödunud 12 aastat, tasuregulatsioon on olnud pidevas muutumises ning kõikide kehtinud redaktsioonide kohaldamine on siiani vajalik.

Et saavutada kindlus juristide hariduse kvaliteedis, suurendada inimeste liikuvust õiguselukutsete vahel ning eri haridustaustaga juristide omavahelist erialast usaldust, nägi Justiitsministeeriumi õiguspoliitika arengukava ette, et 2011. aasta lõpuks valmistatakse ette ja esitatakse Riigikogule õiguselukutsetele (kohtunikud, advokaadid, prokurörid, notarid, kohtunikuabid ja kohtutäiturid) ühtse juristieksami kehtestamiseks vajalikud seadusemuudatused.¹⁴³ 17.02.2011 Riigikogu õiguskomisjonis toimunud arutelul otsustati Riigikogu otsuse “”Õiguspoliitika arengusuunad aastani 2018” heakskiitmine” eelnõust vastav punkt välja jätta.¹⁴⁴ 2010. aastal jõustunud uue kohtutäituri seaduse üheks eesmärgiks oli samuti tõsta täituriameti jätkusuutlikku taset ning täiemenetluse tõhusust. Nimetatud eesmärgid peaks saavutatama kohtutäituri abi reguleeritud ameti sisseseadmisega ning täiturite-pankrotihaldurite kutseühendusele pandud vastutusega täiturite täiendõppe ja järelkasvu ettevalmistuse eest hoolitseda.¹⁴⁵ Vabakutseliste kohtutäiturite ametisse asumisest on möödunud 12 aastat, kuid siiani kehtib toona ametisse nimetatud kohtutäiturite suhtes kohtutäituri seaduse rakendussätetes erand, mis

¹⁴² A. Alekand. Täiemenetlusõigus. Tallinn: Juura 2010, lk 25

¹⁴³ Seletuskiri dokumendile Justiitsministeeriumi õiguspoliitika arengusuunad aastani 2018.

Internetis kättesaadav aadressil:

<http://www.just.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=55851/%D5PA+2018+arengusuundade+seletuskiri.pdf>

¹⁴⁴ Muudatusettepanekute loetelu Riigikogu otsuse “”Õiguspoliitika arengusuunad aastani 2018” heakskiitmine” eelnõule. Dokument nr. 920 OE I. Internetis kättesaadav aadressil:

<http://www.riigikogu.ee/?op=otsing&q=õiguselukutsetele+ühtse&s=RPD>

¹⁴⁵ Justiitsminister Rein Lang'i sõnavõtt. XI Riigikogu stenogramm. VI istungjärk. Kolmapäev, 16. September 2009. Internetis kättesaadav aadressil:

<http://www.riigikogu.ee/?op=steno&stcommand=stenogramm&date=1253095500&pkpkaupa=1&paevakord=4765#pk4765>

ei nõua juriidilise kõrghariduse olemasolu. Nüüdseks on jõutud kohtutäituri teenuse kvaliteedi parandamisel ideeni, et vähemalt üks büroos töötav täituriabi peab olema kõrgharidusega. Kohtutäiturid, kes nimetatakse ametisse eluaegsetena peavad iga 5 aasta tagant sooritama täiendõppe hindamise kohtutäiturina tegutsemise jätkamiseks. Minu seisukoht on, et üheks täiendõppe hindamise positiivse sooritus absoluutseks tingimuseks peaks olema juriidilise kõrghariduse olemasolu. 2001. aastal juriidilise kõrghariduseta kohtutäituri ametisse nimetatud isikutele peaks kehtima pikendatud rakendusaeg, kuid kokkulepitud tähtaja saabumisel peaksid ametist taanduma kõik kõrghariduseta kohtutäiturid. Piisava tähtaja andmisel nimetatud nõude täitmiseks on tagatud ka kõnealuste kohtutäiturite õigusliku ootuse põhimõte. Samas tuleb õiguste hindamisel arvestada ka võlgnike ja sissenõudjate õigustega ning vajaliku hariduseta kohtutäiturite poolt tekitatava võimaliku kahju ulatusega. Arvan, et juriidilise haridusega täituriabi ei taga juriidiliselt korrektset täitemenetluse läbiviimist, vaid sellise kvaliteedi taseme tagajaks on üksnes vastava haridusega kohtutäitur ise, kes büroo pidajaks on. Vastasel juhul lasuks vastutus õiguslikult korrektse menetluse läbiviimise eest täituriabil, mitte kohtutäituril. Täituriabi funktsioon kohtutäituri büroos saab aga olla üksnes abistav, mitte asendav.

Käesolevast magistriltööst nähtub, et normi tõlgendamisoskusel täituritasu määramisel on suur osakaal, arvestades täituritasu puudutavate sätete rohket ja kiiret muutumist ning seetõttu ei saa pidada täiturite madalat haridustaset siin vähetähtsaks komponendiks sissenõudja ja võlgniku õiguste tagamisel. Siinjuures tuleb meeles pidada, et võlgnik on täitemenetluses nõrgemaks pooleks nii finantsilisest kui õigusteadlikkuse poolest, mistõttu on oluline ka riikliku järelevalvesüsteemi efektiivne toimimine madala haridustasemega täiturite tingimustes.

Vabakutsete üle järelevalve teostamise funktsioon jäi reformi läbiviimisega Justiitsministeeriumi kohustuseks. Kui vabakutseliste täiturite tegevuse algusaastatel teostati korralist järelevalvet iga kohtutäituri büroos üks kord aastas, siis vahepealsel ajal muudeti järelevalve läbiviimise korda selliselt, et järelevalvet kohtutäituri büroos kohapeal teostatakse vastavalt vajadusele. Sellisele vajadusele viitavad täituri tegevuse peale esitatud kaebuste arv, olukord ametialasel arvelduskontol ja muud asjaolud, mida Justiitsministeerium oluliseks peab. Kuna kohtutäiturite tegevuses tuvastatud puuduste ning distsiplinaaraktide arv on märkimisväärselt suurenenud, on suurendatud ka

Justiitsministeeriumi poolt läbiviidavate korraliste järelevalvete arvu.^{146 147} On selge et, kui riik jätab täitemenetluse võlgniku, sissenõudja ja kohtutäituri vaheliseks asjaks, ei ole tagatud piisavalt võlgniku õiguste kaitset. Riikliku järelevalve üheks ülesandeks ja osaks peaks olema ka täitetoimikutes kajastuva menetluse kontrollimine. Seda eelkõige täitekulude ja osamakse tasude osas. Käesoleval ajal on kahjuks täituritasude osas valitsemas olukord, kus võlgnik oma õiguseid ei tea. Seda tingib asjaolu, et keskmise võlgniku õigusteadvus on madal ning tasumäärade ning tasu määramise põhimõtted on alates 2001. aastat pidevalt ning kiiresti muutunud, mis süvendab võlgniku teadmatust ja orienteerumatust antud valdkonnas veelgi. Riiklik järelevalve aitaks võlgnike õiguste tagamisel ning motiveeriks täitureid täiendusõppele ning seeläbi õigusteadlikumale tegutsemisele.

Kohtutäituri seaduse muutmise eelnõuga¹⁴⁸ sooviti täpsustada Justiitsministeeriumi poolt teostatava järelevalve pädevuse piire, et kõrvaldada praktikas esilekerkinud kehtiva regulatsiooni tõlgendamise probleemid, mille tõttu on tekkinud ka kohati heitlik ja väär kohtupraktika.¹⁴⁹ Eelnõu seletuskirjas selgitatakse, et kõnealuses otsuses väljendatud riikliku järelevalve pädevuse tõlgendus muudaks järelevalve olemuse kohtutäiturite ametitegevuse üle vastupidiseks võrreldes järelevalve seadusest tuleneva eesmärgiga. Selle tulemusel ei oleks riigil võimalik suuremale osale kohtutäiturite toime pandavatele

¹⁴⁶ Justiitsminister Rein Lang'i sõnavõtt. XI Riigikogu stenogramm. VII istungjärk. Esmaspäev, 5. aprill 2010. Internetis kättesaadav aadressil:

<http://www.riigikogu.ee/?op=steno&stcommand=stenogramm&pkpkaupa=1&date=1270476918&paevakord=6047#pk6047>

¹⁴⁷ Kohtutäiturite, notarite ja pankrotihaldurite 2011. aasta riikliku järelevalve aruanne. Internetis kättesaadav aadressil:

<http://www.just.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=57346/Kohtut%E4iturite%2C+notarite+ja+pankrotihaldurite+2011.+aasta+riikliku+j%E4relevalve+aruanne.pdf>

¹⁴⁸ Riigilõivuseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus. Eelnõu. § 6 p-d 3,4.

Internetis kättesaadav aadressil:

<http://www.riigikogu.ee/?page=eelnou&op=ems&emshelp=true&eid=1485780&u=20120425213445>

¹⁴⁹ Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 8. veebruari 2011. a otsus nr. 3-2-1-144-10, milles jõuti järelduseni, et justiitsministri järelevalve õigus ulatub kohtutäituri ametitegevusele vaid selles osas, mis puudutab ametitegevuse töökorralduslikke ja tehnilisi küsimusi.

rikkumistele reageerida. Tuleb arvestada ka asjaolu, et täitemenetlust viiakse sageli õigusi intensiivselt riivava haldusmenetlusena läbi ka selliste nõrgemas positsioonis olevate isikute (invaliidid, raskes majanduslikus seisus olevad isikud, sõltuvushaiged, nn heidikud jms) suhtes, kellelt ei saa eeldada oma õiguste efektiivset kaitsmist kaebe või kohtumenetluse korras. Sellistel juhtudel on riiklik järelevalve vajalik ja proportsionaalne ning enamikel juhtudel nende nõrgemate isikute jaoks seadusliku täitemenetluse tagamiseks ka ainuvõimalik meede. Seevastu kohtutäituril on alati võimalik vaidlustada järelevalvemeetmed kohtus, kui ta nendega ei nõustu.¹⁵⁰ Eelnõuga täiendati KTS § 55 lõikega 1¹ järgmises sõnastuses:

„(1¹) Järelevalve teostaja on pädev kontrollima kohtutäituri ametitegevuse nõuetekohasust ka nendes küsimustes, mida seaduse kohaselt on võimalik lahendada kas kaebe- või hagimenetluses.“;

4) paragrahvi 55 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Järelevalve ei hõlma ametitoimingu tegemisel kohtutäituri valitud õigusliku lahenduse otstarbekuse hindamist. Järelevalve teostajal on õigus sekkuda kohtutäituri ametitegevuse üle järelevalvet tehes kohtutäituri otsustusmenetluse sisulistesse küsimustesse, kui kohtutäitur on eksinud selgelt sätestatud ja üheselt mõistetava õigusnormi vastu või väljakujunenud kohtupraktika vastu.“.

Leian, et Justiitsministeeriumi sekkumine täitemenetluse läbiviimise korda hinnates täituri poolt kasutuselevõetud meetmeid menetluse läbiviimisel on selgelt kohtutäituri sõltumatust piirava iseloomuga meede. Sellise meetme rakendamise korral erineb kohtutäituri vaba kutse täitevosakonna töötajast, kohtutäituri üksnes vastutuse poolest oma tegevusega kahju tekitamise korral. Vastava meetme kasutuselevõtt on selge märk sellest, et õigusrikkumised, mida seaduse kohaselt on võimalik lahendada kas kaebe- või hagimenetluses, kohtutäituri tegevuses on niivõrd sagedased, et on oluliselt kahjustatud menetlusosaliste õigused. Nõustun Justiitsministeeriumi seisukohaga, et ministeeriumi järelevalve täituri tegevuse üle ka nendes küsimustes, mida seaduse kohaselt on võimalik lahendada kas kaebe- või hagimenetluses, on oluline tagamaks piisaval tasemel

¹⁵⁰ Riigilõivuseaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu.

Seletuskiri. Lk 31-33. Internetis kättesaadav aadressil:

<http://www.riigikogu.ee/?page=eelnou&op=ems&emshelp=true&eid=1485780&u=20120425213>

täitemenetluse läbiviimise seaduslikkust. Samas aga rikub see oluliselt kohtutäituri vaba kutse põhimõtteid. Leian, et parema tulemuse täitemenetluse õiguspärase läbiviimise tagamiseks saavutaks kohtutäituri kutse võrdsustamine juriidilist kõrgharidust nõudva ametikohaga. Juriidilise kõrghariduse nõue tuleks seejuures laiendada kõikidele tegutsevatele kohtutäituritele. Kaksteist aastat vabakutseliste kohtutäiturite praktikat on ilmekalt näidanud, et kohtutäituri kutseks ei piisa üksnes töökogemusest, vaid on hädavajalik õiguslaste teadmiste olemasolu. Teise võimalusena leian, et kõrghariduseta kohtutäituritel võiks olla võimalus bürood pidada üksnes ühiselt koos kõrgharidust omava kohtutäituriga.

3.2 Kohtutäiturite tegevuse jätkusuutlikkus

Alates täitemenetluse reformist 2001. aastal on pidevalt otsitud võimalusi kohtutäituritele sissetuleku tagamiseks erinevate lisamenetluste kaudu. Käesoleval ajal teostavad täiturid pärandvara inventuuri menetlust, tegutsevad dokumentide ja tahteavalduste kättetoimetajatena, korraldavad täitemenetluse väliselt enampakkumisi ning vastava atesteeringu olemasolul võivad tegutseda pankrotihaldurina ning pakkuda õigusnõustamise teenust.

Eesti kohtutäiturite institutsiooni loomisel eeskujuks olnud Prantsusmaa kohtutäituri amet hõlmab endas tunduvalt rohkem ametiülesandeid. Kohtutäitureid kasutatakse laialdaselt kohtuasjade ettevalmistamisel ning kohtuprotsessi käigus, kohtuasjades oluliste faktide tuvastamiseks. Nagu näiteks sündmuskoha jäädvustamine ja vaatlus, kirjelduste esitamine. Nähtu kohta koostab täitur raporti, mis esitatakse kohtule tõendina. Selline tõend omab palju kaalu, kuna on koostatud ametniku poolt, kes on ametisse astudes andnud vande.¹⁵¹ Rootsi kohtutäiturid teostavad muuhulgas täitemenetluse väliselt

¹⁵¹ P. Ranjard, Wan Hui Da IP Agency. Comparative study between the Civil Procedures of France, Germany and China. 2011. Internetis kättesaadav aadressil:

http://www.ipr2.org/storage/Comparative_Study_on_Civil_Procedures_of_France,_Germany_and_China-EN1067.pdf

järelevalvet pankrotihaldurite tegevuse üle pankrotimenetluses ning viivad läbi menetlust füüsilise isiku võlgadest vabastamiseks.¹⁵² Kuni Eestis on vajaliku haridusega kohtutäiturite osakaal madal, ei ole efektiivseid meetmeid kohtutäiturite sissetuleku tagamiseks õiguste laiendamise ja täitemenetluse välise toimingute teostamiseks piisavalt.

Tänapäevases, avatud Euroopas on üha suurem valikuvabadus ja keegi ei ole kohustatud kasutama kindla kohtutäituri teenuseid. See on motivatsiooniks pakkuda parema kvaliteediga teenust. Valikuvabadus parandab ka täiturite vahelist koostööd liikmesriikides. See mitte ainult ei võimalda kulude kokkuhoidu, vaid ka ülesandeid on nende koostöösidemete vahel võimalik otstarbekalt jagada, nii siseriigi tasandil kui ka riikide vaheliselt. Tuleb arvestada, et tegutsedes EL-is on üha ebaselgem, et kohtutäiturid töötavad oma rahvuslike valitsuste heaks. Oluline küsimus on, millised ülesanded peaksid kuuluma kohtutäiturite valdkonda? Selle määratlemisel on võimalik kasutada “kitsast” ja “laia” kontseptsiooni. “Kitsa” kontseptsiooni kohaselt teostab kohtutäitur peamiselt arestimistoiminguid ning arestimistoimingutega otseselt seotud toiminguid nagu valduse üleandmine, enampakkumise korraldamine ning arestimise eelsete teadete menetlemine, vabatahtlike müükide järelevalve jne. “Lai” kontseptsioon sisaldab endas “kitsa” kontseptsiooni ülesandeid, kuid kohtutäitur on ka ühtlasi vahendajaks, kes poolte vahel juriidilist suhtlust korraldab. Samuti on kohtutäituri ülesandeks kohtudokumentide ja teiste ametlike teatiste kättetoimetamine.

Euroopas on levinum “lai” kontseptsioon.¹⁵³ Kohtutäiturite lisategevused on olulised. Mõnedes riikides (Belgia) on täitemenetluse välised toimingud keelatud või rangelt kontrollitud, kuid enamuses riikides on lisategevus (toimingud erimenetluses) lubatud, kui see ei kahjusta kohtutäituri tegevust täitemenetluses. Kui kohtutäitur ei saa tasu riigilt, vaid peab iseseisvalt sissetulekut teenima, on ütlematagi selge, et piiratud lisategevused on vastuvõetavad. Võib eeldada, et kohtutäitur on õigusala ekspert üldises mõttes ning

¹⁵² Kronofogden. The enforcement authority. Internetis kättesaadav aadressil:

<http://www.kronofogden.se/omkronofogden/allmantomkronofogden/paandrasprakinotherlanguages/engelska.4.7856a2b411550b99fb7800086559.html>

¹⁵³ T. Jongbloed. Can there be a European bailiff? lk 253-261. Kättesaadav internetis aadressil:

http://www.biicl.org/files/5001_enforcement_agency_practice_in_europe.pdf

spetsialist mitmetes valdkondades. Kui eeldada, et kohtutäiturile ei maksa tasu riik, vaid ta teenib tasu ise, oma tegevusega, peab garanteerima, et kohtutäituril oleksid oma tööks vajalikul tasemel oskused, et tagada majanduslik tasuvus. Sellel põhjusel tuleb tagada regulatsioon, mis reguleeriks kohtutäiturite lisategevused. Veelgi enam- tuleb kehtestada regulatsioon ja tasud kohtutäiturite tegevuseks. Arvestades, et tasumäärad erinevad riikide vahel oluliselt, on see pikaajaline protsess. Lõpuks peaks arvestama, mis on mõistlik täituritasu, arvestades täiturite koolitust ja kogemust, kuid ka asjaolu, et kohtutäitur peab olema kõlbeline ja hoiduma pettusest. Peab olema standard sissetulekumäär, mille põhjal saab kindlaks määrata täituritasud. Selline standard sissetulekumäär peab olema selline, et kohtutäitur ei oleks kohustatud tegelema täitemenetluse väliste toimingutega.

Täituritasude optimeerimise seisukohalt ühise büroopidamise kaudu on oluline lahendada küsimus, kas kohtutäitur võib olla teisele täiturile tööandjaks? Üheltpoolt peaks vältima olukorda, kus mõned kohtutäiturid saavutavad sellise mõjuvõimu terve ühel tegevusalal tegutsevate isikute üle, palgates teisi, mis tagab neile toetuse kohtutäiturite täiskogu otsustustes. Samas aga ei ole mitte iga kohtutäitur ettevõtja ning iga kohtutäitur ei soovi võtta finantsilist vastutust, mis kaasneb büroo pidamisega. Tekib küsimus, miks kohtutäitur, kes teostab toiminguid professionaalselt kõrgel tasemel ja soovib oma tööd teha igakuise kindlaksmääratud tasu eest, ei tohiks seda teha, kui ta ei soovi võtta finantsriske? Samas liinis jätkates: kas vabakutseline kohtutäitur võiks omada osalust kohtutäituri büroos, kui ettevõttes? Kuniks kohtutäitur või kohtutäiturid ühiselt omavad enamusosalust, tundub, et selline võimalus võiks olla. Kui tegemist on suurema bürooga, mitmete töötajatega ning kellegagi, kes ei ole kohtutäitur, tegutseb juhatajana ning teab täpselt, kuidas bürood majandada/pidada, ei peaks olema välistatud võimalus, et see inimene omab võimalust saada büroos kaasomanikuks.¹⁵⁴ Arvestades Eesti kohtutäiturite haridustaset, võiks olla selline büroo pidamise viis ka lahenduseks kõrghariduseta kohtutäituritele, võimaldades tegutseda edasi küll täituri ametis, kuid üksnes koos kõrgharidust omava kohtutäituriga.

Kohtutäituri teenuse kvaliteedi tõstmiseks on oluline täitemenetluse kulude läbipaistvuse tagamine. Läbipaistvuse tagamine tähendab tagada osapooltele arusaadav teave täitemenetluse kulupõhimõtete ning täituritasu määramise aluste kohta. Sellist teavet

¹⁵⁴ T. Jongbloed. Op. Cit. lk 253-261

peaksid arusaadavas vormis jagama kohtud, tarbijakaitse organisatsioonid ning olema kättesaadavad internetis. Läbipaistvuse tagamine tähendab ka toimingute tasude sisaldumine menetlustoimingute dokumentides.

Teenuse kasutajate ja teenuste suurenev liikumine Euroopas põhjustab tõenäoliselt täitedokumentides sisalduva välisriigi elemendi suurenemist. On oluline, et täitemenetluse kulude läbipaistvus toimiks ka väljaspool ühe riigi piire. Sissenõudjad hindavad täitemenetluse tasuvust võrreldes tekkivate menetluskuludega. Kohtutäiturid peavad oma tegevust piirama üksnes vajalike täitetoimingute läbiviimisega. Selle tagamiseks peaks riik läbi viima süstemaatilist kontrolli menetluskulude osas. Kui kohtutäitur on teostanud ebavajalikke toiminguid, ei peaks olema võlgnik või sissenõudja kohustatud nende eest tasuma ning algatatakse distsiplinaarmenetlus (Prantsusmaa eeskujul). Nõue, et kohtutäiturid valiksid efektiivseimad toimingud ning limiteeriks sellega maksimaalselt menetluskulusid, tähendab, et täituritel peab olema kiire või isegi otsene juurdepääs andmetele võlgniku vara kohta, et võtta tarvitusele kõige sobivamad meetmed. Kohtutäiturid peavad alati lähtuma võlanõude ja kulude proportsionaalsusest.

Tasude kokkuleppe vabadus peaks soodustama sissenõudja olukorda, kuna tavaliselt põhjustab see hinna langust. Ehk, et võib eeldada, kui tasumisele kuuluva nõude suurus võlgniku jaoks väheneb ning tal on võimalus osaleda täituritasu kujunemise läbirääkimistes, võib nõude rahuldamise saavutada kergemini (seejuures peaks täituri põhitasu vähenedes vähenema ka täituritasu ettemaks). Samas tuleb olla ettevaatlik, kuna kohtutäiturid on piiratud tegevuspiirkondadega ning see soodustab kokkuleppeid täiturite vahel. Lisaks võivad täiturid, kelle tasu on nende otsene sissetulek, olla ahvatletud nõudma ebamõistlikke tasusid. Eriti toimingute eest, mida nõutakse sisse võlgnikult.¹⁵⁵

Liikmesriike julgustatakse reguleerima täitemenetluse tasusid selliselt, et tagada täitemenetluse kättesaadavus osapooltele kas õigusabi raames või tasu maksete ajatamise süsteemina. Samuti tuleks kindlustada, et menetluse pooled tasuvad tasusid üksnes seaduses sätestatud mahus. Täituritasude läbipaistvus on oluliseks küsimuseks. Tuleb tagada poolte teavitamine tasude võimalikust suurusest. Arvestades inimeste ja teenuste suurenevat liikumist Euroopas, tuleb üha enam arvestada välisriigi täitedokumentide

¹⁵⁵ J. Lhuillier; D. Lhuillier-Solenik; G. C. Nucera; J. Passalacqua. Op. cit. lk 32-38

täitmisega seonduvat. Täitemenetluse kulude läbipaistvus peaks olema seetõttu veelgi suurem. Liikmesriigid peaksid kokku leppima andmebaasi loomises, mis sisaldaks informatsiooni sagedasemate toimingute tasude kohta erinevates liikmesriikides ning võimaldama selle võimalikult laia kasutust.

Täitemenetluse kulud peaksid olema avalikud. Liikmesriikidel soovitatakse rakendada nõuet, et iga dokument sätestaks täpselt selle maksumuse ning kaebe võimalused.¹⁵⁶

Kohtutäituri poolt teostavate toimingute eest makstava tasu sätestamine seaduses on hädavajalik, et tagada kõikide võrdsus seaduse ees. Majanduslik võrdsus on üks peamiseid õigluse aluseid. Et vältida kõrvalekaldeid, peaks ametniku sõltumatus lähtuma samuti majanduslikust mõõtmest ning saavutab selle reguleeritud tasudega.

Hoolimata vastandlikust võlgniku ja sissenõudja suhtest peab kohtutäitur jääma täiesti erapooletuks. On ainult loomulik, et teenuse kasutajad otsivad võimalikult soodsat hinda ning seetõttu on oluline, et täituritasud oleksid kindlaksmääratud seadusega. See kaitseb ametit ning seeläbi kodanikke ebavõrdse praktika eest, mis on seaduse alusel võimatu.

Reguleeritud täituritasude tõttu on kohtutäiturid kaitstud majandusliku sõltuvuse riski eest, mida põhjustavad liiga tugevad kliendid või teised täiturid, kes ei soovi hindu langetada.

¹⁵⁶ The Juridical Officer in Europe- Position paper. December 2010. Presented by the International Union of Juridical Officers. Internetis kättesaadav aadressil:
http://www.uhj.com/en/ressources/21528/29/_huissier_de_justice_en_europe-en.pdf

KOKKUVÕTE

Alates Eesti Vabariigi väljakuulutamisest 1918. aastal on kohtutäiturid Eestis õigusliku staatuse poolest olnud nii riigiametnikud, vabakutse esindajad (praegu), kui ka segu mõlemast süsteemist. Kuna Eesti õiguskorras ei saa Nõukogude okupatsiooni tõttu rääkida normaalsest vabast arengust pärast 1940. aastat, siis pole teada kuna oleks vabakutseliste kohtutäiturite süsteemini jõutud loomuliku arengu käigus. Juba 1918. aastal loodud Eesti Vabariigis kehtinud kohtutäiturite tööd puudutavas regulatsioonis oli mitmeid vabakutse elemente ja ilmselt oleks kohtutäituri institutsioon arenenud vabakutselisel põhinevaks juba varem kui alles 2001. aastaks. Kuid 2001. aastal läbiviidud täitemenetluse reform oli taasiseseisvunud Eesti täitemenetluse ajaloos edukas, vaatamata asjaolule, et kohtutäituri tasustamise regulatsiooni nii tasude suuruse kui tasude määramise põhimõtete osas on pidevalt muudetud.

Riigikohus on asunud seisukohale, et täituritasu on oma olemuselt lõiv. Täituritasu on eeskätt kulupõhine kohustus, mille määramisel tuleb arvestada kohtutäituri ametitegevuse tasulisuse, töömahu ning tasu proportsionaalsuse põhimõtetega. Sellest lähtuvalt võib KTS §-s 35 sätestatud kohtutäituri tasumäärasid olenevalt sissenõude summast ning KTS §-s 36 sätestatud kohtutäituri tasusid kindla põhitasu määraga toimingutelt pidada eelpoolnimetatud põhimõtetega kooskõlas olevateks. Põhitasu määra sissenõudmise ulatuse kohta vabatahtliku täitmise tähtajal ning nõude rahuldamise korral täitemenetluse väliselt on Riigikohus asunud seisukohale, et KTS §-s 32 lg 4 sätestatu (poole põhitasu nõudmise õiguse) eesmärk on, et võlgnikult ei tohi tasu nõuda üle 50% täismäärast, kuid see ei tähenda, et alati võib nõuda täpselt 50%. KTS § 32 lg 4 tuleb kohaldada koostoimes põhiseadusega ning silmaspidades kohtutäituri ametitegevuse tasulisuse ja töömahu ning tasu proportsionaalsuse põhimõtet. Magistritöös olen jõudnud järelduseni, et lähtudes Riigikohtu nimetatud seisukohtadest, laieneb KTS § 43 lg 4 sätestatud poole tasu maksmise kohustus ajani pärast vabatahtliku täitmise tähtaja saabumist, mil kohtutäitur on asunud teostama lisatoiminguid. Terve menetlustoimingu põhitasu nõude õigus tekib kohtutäituril seega üksnes mõlema tingimuse saabumisel: vabatahtliku täitmise tähtaja lõppedes ning lisatoimingute tegemisel. Vabatahtliku täitmise tähtaja saabumisel tekib

kohtutäituril õigus teostada lisatoiminguid, saavutamaks nõude rahuldamist, ning terve põhitasu maksmise kohustus tekib võlgnikul üksnes peale nimetatud lisatoimingute teostamist kohtutäituri poolt. Seega saabub vabatahtliku täitmise tähtaeg võlgniku jaoks mitte varem kui 10 päeva (seadusest tulenev minimaalne tähtaeg) pärast täitmisteate kättetoimetamist, kuid hiljemalt sissenõude pööramisega võlgniku varale. Jõudsin järelduseni, et täituritasu kujunemise lähtudes kulupõhimõttest ning töömahukusest tagaks kõige efektiivsemalt see, kui seaduses oleksid selgelt sätestatud vabatahtliku täitmise tähtaja lõppemise tingimused. Sellisteks tingimusteks oleksid tähtaja saabumine ning sellele järgnev toiming, millega pööratakse sissenõue võlgniku varale.

Kuna alates 2010. aastast arvestatakse elatusraha sissenõudmise eest põhitasu KTS § 35 alusel sissenõutavaks muutunud elatusraha võlgnevuse summalt, võimaldab regulatsiooni praegune sõnastus täituritasu arvestamist kahel moodusel: täituritasu arvestatakse kas igakuiselt sissenõutavaks muutunud summalt või nõude rahuldamise hetkeks sissenõutavaks muutunud elatusraha võlgnevuselt. Tasu arvestamine igakuiselt sissenõutavaks muutunud summalt on seejuures võlgnikule selgelt koormavam ning täiturile tulusam. Leidsin, et täituritasu määramise kehtiv regulatsioon elatusraha sissenõudes ei vasta täituritasu proportsionaalsuse ning töömahu põhimõtetele ega ole seetõttu kooskõlas põhiseaduse mõttega. Antud regulatsioon võimaldab kohtutäituril elatise tasumisega viivitamise korral võlgnikule määrata igakuiselt elatusraha miinimumnõude puhul täituritasu 55.50 €. Põhinõude tasumise korral vabatahtliku täitmise tähtaja jooksul kuulub tasumisele pool põhitasust, 27.75 €. Kui võlgnik tasub nõude iseseisvalt, kuid viivitusega, edastab kohtutäitur teate üksnes poole põhitasu nõudes. Ainus seejuures tekkiv kulu on tasuteate väljastamise kulu. Norm peaks sätestama täituritasu nõude õiguse tekkimise ainult lisatoimingute tegemisel. Võimalus nõuda täituritasu üksnes tähtaja saabumisel, ilma menetlustoiminguid ja seega kulutusi tegemata, ei ole kooskõlas põhimõttega, et täituritasu on kulupõhine lõiv. Sellest tulenevalt leidsin, et täituritasu regulatsioon elatise sissenõudes ei ole kooskõlas põhiseaduse mõttega.

Kehtiv regulatsioon annab kohtutäiturile õiguse kulupõhimõttest lähtuvalt lisatasule enampakkumise korraldamise, läbiviimise ja tulemi jaotamise eest kuni 3% vara müügihinna. Samas sätestab seadus kohtutäiturile ka kohustuse olla oma ametis sõltumatu, kuid endale tasu määramisel kohtutäitur seda kindlasti olla ei saa. Loomulikult on võlgnikul alati õigus nõuda kohtutäiturilt selgitusi tasu kujunemise kohta ning vaielda

lisatasu põhjendatuse osas ka vaidemenetluse korras, kuid see eeldaks võlgnikult suuremat õigusteadlikkust. Seaduse sõnastusest “lisatasu kuni 3%” võib aimata ka läbirääkimiste võimalikkust kohtutäituri ja võlgniku vahel. Kuid tuginedes KTS § 28 lg 2 (keeld sõlmida kokkuleppeid täituritasu suuruse muutmiseks) ja § 45 lg 1 (kohtutäituril on õigus saada lisatasu kuni 3%) koosmõjule ning täituritasu kui kulupõhise lõivu olemusele, tuleb siiski lähtuda põhimõttest, et lisatasu kuni 3% vara müügihinnast saab kujuneda üksnes tulenevalt töö mahust ja keerukuse astmest tingitud kuludest. Õiguslik keerukus on kulude arvestuse alusena seejuures äärmiselt subjektiivne mõiste ning võib seada lisatasu suuruse kujunemise sõltuvusse kohtutäituri haridustasemest. Leidsin, et kohtutäituri lisatasu kõnealuses regulatsioonis ei täida oma eesmärki. Lisatasu arvestuse alused peaksid olema selgemini määratletud ning vara müügi tulemusel nõuete rahuldamise eest peaks täituritasu kujunema peamiselt toimingupõhiselt. See tähendaks vähendatud põhitasu nõude summalt ning otsesid, kulupõhiseid lisatasu väljamõistmise võimalusi. Seejuures oleks otstarbekas jaotada enampakkumise korraldamise, läbiviimise ja tulemi jaotamisega seotud toimingud eraldi, tasustatavateks toiminguteks. Nii muutuks lisatasude kujunemine läbipaistvamaks ning kõikidele menetluse pooltele arusaadavamaks. Arvestades, et enampakkumise läbiviimine ehk võlgniku vara müük on põhjendatud ja otstarbekas üksnes suurte rahaliste nõuete rahuldamiseks, jõudsin seisukohale, et lisatasu enampakkumise korraldamise eest kehtiva regulatsiooni alusel ei saa pidada kulupõhiseks tasuks. Enampakkumise korraldamise, läbiviimise ja tulemi jaotamise puhul on ajaline kulukus liiga subjektiivne tingimus ning seetõttu kohaldamatu. Samuti asusin seisukohale, et toimingut, mis viib nõude rahuldamiseni, on raske ajaliselt liiga kulukaks pidada, kuna ajakulu on põhjendatud tulemuslikkusega.

Minu hinnangul ei ole praegu saavutatud head tulemust ka täituritasu küsimuses solidaarsete nõuete sissenõudmisel. Selles valdkonnas oleks vajalik eriregulatsioon. Kehtivas regulatsioonis, kus solidaarse nõude osas ei kehti täituritasu erisusi, on tulemuseks olukord, kus solidaarse nõude sissenõudmisel (võlgnike paljusus) määratakse täituritasu lähtuvalt nõude summast. Reguleerimata on täituritasu maksmise kohustuse jagunemine võlgnike vahel. Seadusest ei selgu tasu jagunemist võlgnike vahel solidaarse põhinõude sissenõudmisel juhul, kui võlgnikele antud vabatahtliku täitmise tähtajad ei kattu. Leidsin, et antud olukorra selgitamiseks on hädavajalik regulatsiooni muutmine. Ühe võimalusena võib kasutada Rootsi eeskuju ning kehtestada solidaarse nõude korral täituritasu maksmise kohustus lähtudes võlgnike arvust. Olen oma töös jõudnud

järeldusele, et parima tulemuse muutuva suurusega tasu tingimustes annaks solidaarse nõude korral täituritasu põhitasu kehtestamine mittesolidaarse nõudena, kus igal solidaarvõlgnikul tuleb tasuda põhitasu eraldi, terves osas. Lähtudes KTS § 32 lg 5 on põhinõude sissenõudmisel osadena (ka erinevate solidaarvõlgnike käest) kohtutäituril õigus saada põhitasu üksnes summas, mis on võrdeline sissenõutud summaga. Selle kehtiva põhimõtte rakendamine erandiga, et solidaarse põhinõude lõppemise korral lõpeks ka kõikide võlgnike suhtes edasine täituritasu kohustus, tagaks solidaarsete nõuete puhul täituritasu kujunemise kulupõhiselt ning ühtlasi kaitseks võlgnikku põhjendamatult suurte täituritasude eest. Menetluse alustamise tasu kui menetluse alustamisega seotud kulude hüvitis peaks lisanduma iga võlgniku kindlaksmääratud põhitasule terves ulatuses.

Magistritöös käsitletud seadusloome arengust nähtub, et kohtutäituri tasudega seonduva regulatsiooni väljatöötamine on siiani toimunud peamiselt kohtutäiturite huvides. Muudatused on teostatud ilma nende mõjusid laiemalt hindamata ning selle tulemusena on riik pärast igat põhimõttelist muudatust pidanud sekkuma uue seaduse väljatöötamisega. Samas ei ole täiturite tegevust puudutavat regulatsiooni võimalik välja töötada ka ilma kohtutäiturite seisukohti arvestamata. Kahjuks on nii jäänud tagaplaanile võlgniku ja sissenõudja huvid. Nimetatud asjaolu nähtub eriti selgelt osamakse tasude ning elatise sissenõudmiselt nõutava täituritasu regulatsioonidest.

Võrdlevalt uuritud välisriikide kohtutäiturite tasustamise süsteemidest nähtub, et Prantsusmaal kujuneb täituritasu peamiselt toimingupõhiselt ja sissenõudja osalusega täituritasu maksmise kohustusega on edukalt lahendatud ka otseste, esmaste kulutuste finantseerimine. Ka Šotimaal kujuneb peamine, võlgnikult sissenõutav täituritasu toimingupõhiselt, millele lisandub sissenõudja poolt tasumisele kuuluv komisjonitasuna kokkulepitav täituritasu. Samuti kujunevad täitemenetluse läbiviimisel täituritasud reeglina Prantsusmaal suuremaks, kui Eestis, kuna vaatamata madalatele nõude summast lähtuvatele täituritasudele on tasulised menetlustoimingud motiveerivalt tasustatud. Võttes arvesse magistritöös väljatoodud puuduseid seoses tasude määramise ning tasude suurusega, leian, et ka Eesti kohtutäiturite tasustamises oleks otstarbekas liikuda toimingupõhisest tasustamisest lähtuva süsteemi suunas. Nimetatud tasustamissüsteem tagaks kohtutäituri tasu läbipaistvuse ning tasu kulupõhisuse.

Rootsis kehtivat täiturite tasustamise süsteemi ei saa finantseerimise allikast lähtuvalt võrrelda täituritasude suuruseid, kuid eelpooltoodud põhimõtte täituritasu määramise kohta solidaarsete nõuete korral kohalduks Eestis kehtiva vabatahtliku täitmise tähtajal poole põhitasu maksmise kohustuse tingimustes paremini, kui praegu kehtiv solidaarse täituritasu põhimõtte.

Olen oma töös jõudnud järeldusele, et vaatamata pidevatele ning ulatuslikele muudatustele kohtutäiturite tasustamise regulatsioonis alates täitemenetluse reformi väljatöötamisest 2001. aastal, ei ole mõned ehk isegi kõige olulisemad probleemid selles siiani lahendust leidnud. Edaspidi on oluline, et riik (Justiitsiministeeriumi näol) tegutseks aktiivsemalt kõikide täitemenetluse osapoolte õiguste tagamiseks. Jätkuvalt on vaja teostada seadusemuudatusi, et likvideerida kohatine liigne abstraktsus seaduse tekstis, tagada regulatsiooni igakülgne vastavus põhiseaduse mõttele ning tasakaalustada kohtutäituri õigused ja võlgniku kohustused. Praegune regulatsiooni puudujääk annab kohtutäituritele ulatusliku rolli normi tõlgendajana ja seda olukorras, kus täiturite haridustase on madal. Võib ju inimlikult mõista, miks täiturid ise tõlgendavad tasu määramisel seadust pigem täituri kasuks, kuid see sunnib kohtuid tegutsema regulatsiooni täpsustajana.

Kuna madala haridustasemega täiturite osakaal on endiselt väga suur, tuleks kaaluda täiturite ühise büroopidamise võimalust. Leian, et käesoleval ajal kehtiv juriidilise kõrgharidusega täituriabi positsioon ei taga igakülgset õiguslikult korrektse täitemenetluse läbiviimist ning sellise kvaliteedi saab tagada üksnes vastava haridustasemega kohtutäitur ise, kes büroopidajaks on. Seetõttu oleks otstarbekas võimaldada kohtutäituritel, kellel puudub juriidiline kõrgharidus, küll jätkata kohtutäituri ametis, kuid üksnes vajalikku haridustaset omava kohtutäituri büroos.

Kuigi EL-is ei ole planeeritud kohtutäituri ameti ja täituritasude ühtset regulatsiooni, on siiski olemas põhimõtted ja normid, millele liikmesriikide regulatsioon peab vastama. Inimeste ja ressursside järjest vabamas liikumises on oluline uute seaduste väljatöötamisel arvestada nimetatud põhimõtetega, et tagada tasude läbipaistvus ning elukutse areng.

Magistritöö piiratud mahu tõttu ei käsitlenud ma oma töös kohtutäituri tasustamise problemaatikat kohtutäituri erimenetluses, täitekuulu nõuet ega täituritasude ettemaksuga

seonduvat. Nimetatud teemade näol on tegemist mahukate uurimisobjektidega, mille paremaks analüüsimiseks oleks vajalik ka täpsem tutvumine kohtutäiturite praktikaga. Erimenetlus hõlmab toiminguid, mille eest on ette nähtud tasu poolte kokkuleppel, ning ka täituritasu ettemaksu temaatikas on oluline koht kohtutäituri ja sissenõudja kokkulepetel. Täitekulude suurus erinevates büroodes on samuti erinev.¹⁵⁷ Seetõttu tuleks nimetatud valdkondades läbi viia täiendav uurimus, mis võimaldaks anda hinnangut nimetatud tasude osakaalule kohtutäituri nõuete hulgas.

¹⁵⁷ Täitekulu suurus kujuneb kulupõhiselt ning peab olema dokumentaalselt tõendatud. Kuid erinevates büroodes on täitekulu elementideks olevad kulutused erineva suurusega, mis tingib täitekulu suuruse erinevuse erinevates büroodes. Näiteks erinev paberi hind, kasutatav postiteenus jne.

BASIS AND CHANGES IN REMUNERATION OF ESTONIAN PRIVATE BAILIFFS SINCE 2001

SUMMARY

Although in the European Union regulations regarding remuneration of bailiffs are in the jurisdiction of member states, it is important to have the same basis and principles for determination of bailiff fees. It is important that through this equal conditions and rights are preserved for all European Union citizens in financial communication with one another.

Since 2001, the basis and principles of remuneration of Estonian private bailiffs have been changing rapidly and extensively, making the regulations chaotic, hard to follow and hard to implement. The issue of Estonian bailiff's remuneration is not addressed enough in juridical literature but it is relevant in court practice, including in Supreme Court. All these rapid and vast changes in legislation have created a lot of questions with reference to implementing the law. And it is also important to keep in mind that all previous amendments are still being implemented to this day. Therefore I consider the topic of this master's thesis highly relevant.

The purpose of this paper is to answer the question, what can be made to improve the current system, how to make the law less variable? I analyzed all the amendments made in regulations regarding bailiff fees and this allowed me to draw conclusions for making improvements in existing regulation. The aim is to achieve higher level of stability in regulation regarding bailiff fees and therefore avoid urgent and substantial but unreasoned amendments in the future. Due to a limited size, the topics of prepayment of remuneration, expenses other than fees and bailiff fees from subsidiary activities are not addressed in this paper. All these topics need individual, thorough research and should be for a topic of separate thesis.

To complete the tasks, addition to comparing and analyzing I also used empirical method since I have added observations and opinions from my working experience. I compared valid regulations of Estonia, France, Sweden and in smaller extent Scotland.

The main problems in this paper can be divided in two groups: frequent, radical changes in remuneration regulation and problems related to implementation and interpretation of regulation.

In the first chapter I observe the definition of bailiff remuneration and basis of remuneration. First I examine the juridical position of bailiffs before the 2001 reform. The overview is necessary to explain the background of today's enforcement system. Then I focus on the definition of bailiff's remuneration and I state that bailiff fee is public fee. Determining the size of this fee number of principles has to be considered: bailiff's activity is chargeable; quantity of work; fee is proportional. Total fee can consist of proceedings fee, basic fee and additional fee. In this chapter I observe proceedings fee that came into effect 2006. The purpose of this fee is to ensure compensation for necessary expenses in the beginning of enforcement. By the time in hand the proceedings fee has increased considerably.

Important circumstance concerning the amount of fee is voluntary payment period when only half of the basic fee becomes payable. Estonian Supreme Court ruled that during this time of voluntary payment bailiff can claim up to a 50 % of proceedings fee, but this does not mean that it always has to be 50 %. The quantity of work has to be considered in determining the amount of proceedings fee. In this paper I have come to a conclusion based on the ruling of Supreme Court and principles of constitution, that the right to pay up to 50 % of proceedings fee will continue after the timeframe set for voluntary payment until bailiff's further action towards debtor's assets to recover debt. I think it is necessary to have this principle clearly stated in regulation. I also discuss regulation regarding bailiff fee in case of unjust enforcement (claim is paid before the debtor received bailiff's note or before creditor submits application for enforcement). Regulation in this part has not been clear and in my opinion this has caused law to be widely misinterpreted.

The bailiff fee in case of solidary claim has been also poorly regulated. Enforcing the claim of solidary bailiff fee became unclear when the period of voluntay payment came into force, in 2006. In my opinion in case of enforcing solidary claim the bailiff's fee

(basic fee) should not be solidary claim itself, but should be determined based on the amount of debt and then made payable in full by each debtor. To avoid unjust bailiff fee there should be an exception stating that once the debt is paid in full no more bailiff fee can be claimed. The bailiff's fee would then be proportional with the debt recovered during enforcement proceedings. Proceedings fee should be payable by each debtor in full since the purpose of this fee is to ensure compensation for necessary expenses in the beginning of enforcement.

In the second chapter I'm analyzing the bailiff fees regarding the amount of claim and according to procedures with fixed fees. (Basic fee) I'm comparing Estonian law to valid regulations of France, Sweden and Scotland. My aim is to display the amount of changes that have been taking place in Estonian law since 2001 and to give review about the situation in regulation and as a result of analysis estimate the success of this regulation. It becomes clear that bailiff fees have been increased substantially.

I have reached the conclusion that additional fees that became payable in case of a time- or effort consuming matter or is highly complex, do not comply with the goal. Basis of these fees should be more clearly stated and fees should be determined by the actions taken.

Valid regulation in enforcement of alimony claims is not satisfactory. The basic fee is calculated from chargeable monthly alimony payment and from the debt determined in the beginning of enforcement. This regulation allows bailiffs to charge basic fee each month if the debtor delays payment. In my opinion the regulation of bailiff fees for alimony claims is not in accordance with the principles of proportional fee and quantity of work and therefore is not in accordance with constitution.

In the third chapter I review the important aspects in bailiff's remuneration inside European Union. Although in European Union there are no plans for unifying the regulation of bailiff's fees or the bailiff's office, there are still principles and standards that member state's regulation has to comply. Now that people and resources are moving more freely it is important to consider these principles while developing new regulations to ensure transparency and development of this profession.

In this chapter I also offer my views for development that have been derived from the issues addressed in the first and second chapter. I express my opinion about necessity for

government (Ministry of Justice) supervision, poor level of juridical education among bailiffs and the problems that arise from it with reference to subsidiary activities.

As a result I allege that regardless of continuous and vast amendments since 2001, some of the most important issues since the reform have not yet been solved. In the future it is important that government (Ministry of Justice) supervision would be more active to ensure the rights of all parties. It is important to make changes in law to make it less abstract and to ensure its accordance with constitution and to balance debtor's obligations and bailiff's rights. Shortcomings in current regulation requires bailiffs to interpret the law but since the level of juridical education is poor among bailiffs, the courts have to act as elaborator.

Katrin Jennsen

6. mai 2013

KASUTATUD ALLIKAD

1. Kasutatud kirjandus

1. M. Adenas; B. Hess; P. Oberhammer. Enforcement Agency Practice in Europe- JAI/02/FPC/19/UK. Internetis kättesaadav aadressil:
http://www.biicl.org/files/5001_enforcement_agency_practice_in_europe.pdf.
2. A. Alekand. Täitemenetlusõigus. Tallinn: Juura 2010
3. A. Alekand. Formaliseerituse printsiibi sisu ja ulatus täitemenetluses. Juridica, 2003, nr 5
4. A. Alekand. Mis on kohtutäituri tasu? Juridica IV 2004.
5. T. Annus. Riigi funktsioonide delegeerimine eraõiguslikele isikutele kohtutäiturite näitel. Juridica IV 2002.
6. Debt Recovery in Sweden- A Brief Introduction. Internetis kättesaadav aadressil:
http://www.laweuropeinternational.com/documents/men_04_practice_02_10B.pdf
7. Encorcement of judgements- France. European Juridical Network. Internetis kättesaadav aadressil:
http://ec.europa.eu/civiljustice/enforce_judgement/enforce_judgement_fra_en.htm.
8. T. Jongbloed. Can there be a European bailiff? Kättesaadav internetis aadressil:
http://www.biicl.org/files/5001_enforcement_agency_practice_in_europe.pdf.
9. Justiitsministeeriumi ja Rahandusministeeriumi ühiste kavatsuste protokoll. Aprill 2012. Koopia autori valduses.
10. Justiitsminister Rein Lang'i sõnavõtt kohtutäituri seaduse eelnõu (462 SE) teemal. XI Riigikogu stenogramm. VI istungjärg. Kolmapäev, 16. September 2009. Internetis kättesaadav aadressil:
<http://www.riigikogu.ee/?op=steno&stcommand=stenogramm&date=1253095500&pkpkaua=1&paevakord=4765#pk4765>.
11. Justiitsminister Rein Lang'i sõnavõtt vastusena arupärimisele kohtutäiturite tegevuse kohta (nr 384). XI Riigikogu stenogramm. VII istungjärg. Esmaspäev, 5. aprill 2010. Internetis kättesaadav aadressil:
<http://www.riigikogu.ee/?op=steno&stcommand=stenogramm&pkpkaua=1&date=1270476918&paevakord=6047#pk6047>.

12. W. Kennett. Regulation of Enforcement Agents in Europe: Comparative survey. Vol. 1. Hetkel avalikustamata, koopia juhendajalt.
13. Kohtutäituri seaduse § 32 muutmise seaduse eelnõu nr. 770 SE I. Internetis kättesaadav aadressil:
<http://www.riigikogu.ee/?op=otsing&s=RPD&q=kohtutäitur&x=0&y=0>.
14. Kohtutäituri seaduse § 32 muutmise seaduse eelnõu. Seletuskiri. Internetis kättesaadav aadressil:
<http://www.riigikogu.ee/?op=otsing&s=RPD&q=kohtutäitur&x=0&y=0>.
15. Kohtutäituri seaduse eelnõu (462 SE) Seletuskiri. Internetis kättesaadav aadressil:
http://www.riigikogu.ee/index.php?page=en_vaade&op=ems&enr=462SE&koosseis=11.
16. Kohtutäituri seaduse eelnõu. (80 SE) Seletuskiri. Internetis kättesaadav aadressil:
<http://www.riigikogu.ee/?page=eelnou2&op=ems&eid=670&assembly=10&u=20120502102822>
<http://www.riigikogu.ee/?page=eelnou2&op=ems&eid=670&assembly=10&u=20120502102822>.
17. Kohtutäiturite, notarite ja pankrotihaldurite 2011. aasta riikliku järelevalve aruanne. Internetis kättesaadav aadressil:
<http://www.just.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=57346/Kohtut%E4iturite%2C+notarite+ja+pankrotihaldurite+2011.+aasta+riikliku+j%E4relevalve+aruanne.pdf>
18. Kronofogden. The enforcement authority. Internetis kättesaadav aadressil:
<http://www.kronofogden.se/omkronofogden/allmantomkronofogden/paandrasprakinothertalanguages/engelska.4.7856a2b411550b99fb7800086559.html>.
19. M. Leivo ettekanne kohtutäituri seaduse muutmise eelnõu (670 SE) teemal Riigikogus, 27. septembril 2005. X Riigikogu stenogramm, VI istungjärk. Internetis kättesaadav aadressil:
<http://www.riigikogu.ee/?op=steno&stcommand=stenogramm&date=1127804400#pk2000012280>.
20. J. Lhuillier; D. Lhuillier-Solenik; G. C. Nucera; J. Passalacqua. European Commission for the Efficiency of Justice. (CEPEJ) Enforcement of Court Decisions in Europe. Internetis kättesaadav aadressil:
http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/series/Etudes8Execution_en.pdf.
21. Muudatusettepanekute loetelu Riigikogu otsuse “”Õiguspoliitika arengusuunad aastani 2018” heakskiitmine” eelnõule. Dokument nr. 920 OE I. Internetis

kättesaadav aadressil:

<http://www.riigikogu.ee/?op=otsing&q=õiguselukutsetele+ühtse&s=RPD>.

22. J. Ots, juhendaja T. Tampuu. Tsiviiläitemenetluse ja kohtutäituri institutsiooni areng pärast Eesti Vabariigi iseseisvuse taastamist. Magistritöö. Tartu Ülikool, õigusteaduskond, tsiviilõiguse õppetool. 2002
23. P. Ranjard, Wan Hui Da IP Agency. Comparative study between the Civil Procedures of France, Germany and China. 2011. Internetis kättesaadav aadressil: http://www.ipr2.org/storage/Comparative_Study_on_Civil_Procedures_of_France,_Germany_and_China-EN1067.pdf.
24. Riigilõivuseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus. Eelnõu. Internetis kättesaadav aadressil: <http://www.riigikogu.ee/?page=eelnou&op=ems&emshelp=true&eid=1485780&u=20120425213445>.
25. Riigilõivuseaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Seletuskiri. Internetis kättesaadav aadressil: <http://www.riigikogu.ee/?page=eelnou&op=ems&emshelp=true&eid=1485780&u=20120425213445>.
26. Seletuskiri dokumendile Justiitsministeeriumi õiguspoliitika arengusuunad aastani 2018. Internetis kättesaadav aadressil: <http://www.just.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=55851/%D5PA+2018+arengusuundade+seletuskiri.pdf>.
27. The Juridical Officer in Europe- Position paper. December 2010. Presented by the International Union of Juridical Officers. Internetis kättesaadav aadressil: http://www.uhj.com/en/ressources/21528/29/_huissier_de_justice_en_europe-en.pdf.
28. The juridical officer in the European Union. Sweden. The enforcement of court judgements. Internetis kättesaadav aadressil: <http://www.uhj.com/en/ressources/10148/74/suede-en.pdf>.
29. Vabakutselise kohtutäituri kontseptsioon. Justiitsministeerium. 1999. J. Ots, juhendaja T. Tampuu. Tsiviiläitemenetluse ja kohtutäituri institutsiooni areng pärast Eesti Vabariigi iseseisvuse taastamist. Magistritöö. Tartu Ülikool, õigusteaduskond, tsiviilõiguse õppetool 2002.

30. Vabariigi Valitsuse arvamuse seaduse eelnõule (770 SE) 07.07.2010. Internetis kättesaadav aadressil:
<http://www.riigikogu.ee/?op=otsing&np=1&q=kohtutäituri+§+32&s=RPD>.

2. Kasutatud normatiivmaterjal

31. Eesti Vabariigi põhiseadus. 28.06.1992. RT I 1992, 26, 349
32. Décret n°96-1080 du 12 décembre 1996. Décret portant fixation du tarif des huissiers de justice en matière civile et commercial. Internetis kättesaadav aadressil: <http://www.lerecouvrement.com/decret12121996.html>.
33. Décret n°96-1080 du 12 décembre 1996. Décret portant fixation du tarif des huissiers de justice en matière civile et commercial. Annexes. Internetis kättesaadav aadressil: <http://www.huissiersdejustice-hp.com/tableau.html#som>.
34. Décret n°96-1080 du 12 décembre 1996. (JORF 13 décembre 1996 BOCC n° 11, 11 juin 1997) Décret portant fixation du tarif des huissiers de justice en matière civile et commercial. Internetis kättesaadav aadressil:
<http://www.lerecouvrement.com/decret12121996.html>.
35. Eesti NSV kohtu- ja notariaaditöötajate töötasustamise kohta. Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus. 21.11.1989. ENSV Teataja 1989, 37, 571; RT 1991, 1, 14; 30, 372; 45, 576
36. Eesti Vabariigi haridusseadus. – RT 1992, 12, 192 ... RT I 2010, 41, 240
37. Eesti Vabariigi kohtute seadus. 20.11.2001. RT 1991, 38, 472
38. Euro kasutusele võtmise seadus. 22.04.2010. RT I, 2010, 22, 108
39. Förordning (1992:1094) om avgifter vid Kronofogdemyndigheten. Internetis kättesaadav aadressil:
<http://notisum.se/Pub/Doc.aspx?url=/rnp/sls/lag/19921094.htm>.
40. Kasutajalt universaalse postiteenuse eest võetav taskukohane tasu. Majandus- ja kommunikatsiooniministri määrus nr. 8. 10.02.2009. RTL, 2009, 18, 220
41. Kohtutäituri seadus. 06.02.2001. RT I 2001, 16, 69
42. Kohtutäituri seadus. 17.03.2003. RT I 2003, 23, 146
43. Kohtutäituri seadus. 22.12.2005. RT I 2005, 68, 526
44. Kohtutäituri seadus. 09.12.2009. RT I 31.12.2009, 68, 463

45. Kohtutäituri seaduse muutmise seadus, 04.10.2003. RT I 2003, 63, 417
46. Kohtutäituri tasumäärad. Justiitsministri määrus nr 16. 16.02.2001. RT Lisa 2001, 22, 304
47. Kohtutäituri tasumäärad. Justiitsministri määrus nr 24, 11.04.2003, RTL 2003, 46, 676
48. Käibemaksuseadus, 10.12.2003. RT I 2003, 82, 554
49. Lisatasustatavad täitetoimingud ja lisatasumäärad. Vabariigi Valitsuse määrus 25.11.1997. nr 221. RT 1997, 85, 1442
50. Majandus- ja kommunikatsiooniministri 10. veebruari. 2008 määruse nr. 8 “Kasutajalt universaalse postiteenuse eest võetav taskukohane tasu” muutmine. RT I, 29.12.2010, 67
51. Majandus- ja kommunikatsiooniministri 10. veebruari. 2008 määruse nr. 8 “Kasutajalt universaalse postiteenuse eest võetav taskukohane tasu” muutmine. RT I, 30.09.2011, 8
52. Maksukorralduse seadus. 20.02.2002. RT I 2002, 26, 150
53. Notariaadiseaduse, notari tasu seaduse ja euro kasutusele võtmise seaduse ning nendega seonduvate seaduste muutmise seadus. 16.12.2010. RT I, 30.12.2010, 2
54. Notarite infosüsteemi ja õigusregistritega seotud seaduste muutmise seadus. 21.11.2007. RT I 2007, 67, 413
55. Palga alammäära kehtestamine. Vabariigi Valitsuse määrus nr. 428. 19.12.2000. RT I, 2000, 100, 643
56. Palga alammäära kehtestamine. Vabariigi Valitsuse määrus nr. 366. 03.12.2002. RT I, 2002, 99, 583.
57. Palga alammäära kehtestamine. Vabariigi Valitsuse määrus nr 328. 22.12.2005. RT I, 2005, 71, 562
58. Perekonnaseadus. 18.11.2009. RT I, 30.12.2011, 22
59. Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse, kohtutäituri seaduse, karistusseadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku, riigi õigusabi seaduse ja täitemenetluse seadustiku muutmise seadus. 01.02.2007. RT I 2007, 2,7
60. Riigilõivuseadus. 07.12.2006. RT I 2006, 58, 439
61. The Swedish Enforcement Code (utsökningsbalken). Internetis kättesaadav aadressil: <http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/06/23/85/6f3c01d5.pdf>.
62. Tsiiviilkohtumenetluse seadustik. 20.04.2005. RT I 2005, 26, 197; RT I 2005, 49, 395

63. Täitemenetluse seadustik. 21.06. 1993. RT 1993, 49, 693
64. Täitev ametnike teenistusmäärustik. Vabariigi Valitsuse määrus. 24.05.1994. nr 186
65. Töötasu alammäära kehtestamine. Vabariigi Valitsuse määrus nr. 169. 22.12.2011. RT I, 28.12.2011, 55
66. Võlaõigusseadus. 26.09.2001. RT I 2001, 81, 487

3. Kasutatud kohtupraktika

67. Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi otsus 19. detsembrist 2003 nr. 3-4-1-22-03
68. Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi otsus 15. juunist 2007 nr. 3-4-1-9-07
69. Riigikohtu üldkogu otsus 22. detsembrist 2000 nr. 3-4-1-10-2000
70. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi otsus 28. aprillist 2003 nr. 3-2-1-47-03
71. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi otsus 13. oktoobrist 2009 nr. 3-2-1-88-09
72. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi otsus 8. veebruarist 2011 nr. 3-2-1-144-10
73. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi otsus 31. märtsist 2011 nr. 3-2-1-14-11
74. Tartu Maakohtu määrus 9. septembrist 2008 nr. 2-08-24918

4. Kasutatud muud materjalid

75. Kohtutäiturite infosüsteem TäitIS
76. Täitestatistika. Internetis kättesaadav aadressil: <http://www.just.ee/13389>.
77. Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda. Internetis kättesaadav aadressil: <http://www.kpkoda.ee/content/avaliku-poole-lingid/kontaktinfo-0>

LISAD

Täituritasude võrdlustabel¹⁵⁸

Nõude suurus eurodes *sulgudes EEK	Täituritasu suurus eurodes		
	2001 ¹⁵⁹	2006 ¹⁶⁰	2012 ¹⁶¹
9.60 (150)	16	16-25.60	31.47
32 (500)	16	22.4-32	31.47
64 (1000)	16	32.4-42	41.47
128 (2000)	16	44.4-54	53.97
192 (3000)	16	62.4-72	71.47
256 (4000)	16	76.4-85	84.97
320 (5000)	16	89.4-99	98.97
384 (6000)	19	102.4- 112	111.47
512 (8000)	26	129.4- 139	138.47
640 (10 000)	30	147.4- 157	156.47
1917(30 000)	83	353.4- 363	457.97
3196(50 000)	109	525.4- 535	534.97
6392(100 000)	160	613.4- 623	622.97

¹⁵⁸ Kohtutäituri tasumäärad. Justiitsministri määrus nr 16. 16.02.2001. RT Lisa 2001, 22, 304; Kohtutäituri seadus. 17.03.2003. RT I 2003, 23, 146; Kohtutäituri seadus. 22.12.2005. RT I 2005, 68, 526; Kohtutäituri seadus. 09.12.2009. RT I 31.12.2009, 68, 463. Tasud on terve põhitasuna ja sisaldavad menetluse alustamise tasu.

¹⁵⁹ 2001: täituritasu koosneb ühest summast.

¹⁶⁰ 2006: täituritasu koosneb menetluse alustamise tasust (suurus sõltus kättetoimetamise viisist) ja põhitasust.

¹⁶¹ 2012: täituritasu koosneb menetluse alustamise tasust ja põhitasust.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, KATRIN JENNSSEN
(sünnikuupäev: 02.06.1980)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose:

EESTI VABAKUTSELISTE KOHTUTÄITURITE TASUSTAMISE ALUSED JA
ARENG ALATES 2001. AASTAST

mille juhendajad on Jaanus Ots (Mag.Iur) ; Villu Kõve (PhD)

- 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
 - 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace´i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 6. mail 2013. aastal